İSTANBUL

EĞİTİM VE KÜLTÜR DERGİSİ

İSTANBUL İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ YAYINIDIR

EYLÜL 2015 - SAYI: 12

Enerjisi, Heyecanı ve Hayalleriyle

gençlik

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

İSTANBUL
Eğitim ve Kültür Dergisi
(3 ayda bir yayınlanır)
Yıl: 2015 Sayı: 12

Yayın Kurulu
Dr. Muammer YILDIZ
Murat ADALI
Ali AYÇİL
Mahmut BIYIKLI
Bülent PARLAK
Zafer ACAR

Yayın Koordinatörü
Abdullah TAŞKIRAN

Grafik Tasarım
Altamira Adworks

Adres
İl Millî Eğitim Müdürlüğü
İmran Öktem C. No:1
Sultanahmet / Fatih / İstanbul

Mail: istmemdergi@gmail.com
Web: http://istanbul.meb.gov.tr
twitter: @istanbuldergi

Baskı
Ege Reklam Basım Sanatları
San. Tic. Ltd. Şti.
Esatpaşa Mah. Ziyapaşa Cad. No:4
34704 - Ataşehir / İSTANBUL
Tel: 0216 470 44 70
www.egebasim.com.tr
Matbaa Sertifika No:12468

Dergide yayımlanan yazıların
her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayın
Kurulu, yazılar üzerinde
değişiklik yapabilir. İstanbul Eğitim ve Kültür
Dergisi kaynak gösterilerek
alıntı yapılabilir.

İSTANBUL
Eğitim ve Kültür Dergisi
12. Sayı
Ege Basım'ın
katkılarıyla hazırlanmıştır.

GENÇLİK GELECEĞİN TOHUMUDUR

Gençlik dönemini, Birleşmiş Milletler 12-24 yaş aralığı olarak öngörmüştür. Ülkemiz de BM'in belirlediği 12-24 yaş arasını gençlik dönemi olarak benimsemiştir. Gençlik dönemi böylece ergenlik yaşına girmeyle başlamakta ve 18 yaşından sonra da yetişkinlik dönemine adım atmış olmakla sonlanmaktadır. Bu açıklama, gençlik döneminin biyolojik yaklaşımla ele alındığına işaret etmekte ve çoğunlukla bu yaklaşım kabul görmektedir. Ancak gençlik dönemi biyolojik açıklamalarla olduğu kadar sosyal ve psikolojik faktörlerle de ilişkilidir.

Bir başka açıdan gençlik, yetişkinliğe geçiş süreci olarak tanımlanarak yetişkinliğe ulaşmaya çalışan ve bu anlamda eksikliğini açığa vuran bir durum olarak nitelenir. Gençlik dönemi olumlu ve olumsuz anlamlarıyla sosyal pratiklerle inşa edilen kalıp yargılara göndermede bulunur. Böylelikle gençlik dönemi, sosyal ve kültürel boyut ile biyolojik ve psikolojik boyutun birbirini etkileyen parametrelerini oluşturur.

Aile Araştırma Kurumunun yaptırdığı araştırmada genç nüfusun nitelikli bir eğitim alması, toplumun norm ve değerlerine uygun beceri ve davranışlarla donanması, üretken ve verimli bir çalışma içinde olmasının gelecek bakımından önem taşıdığı ortaya konmuştur. Buna göre gencin sağlıklı bir çevrede yaşaması, kendi istediği ve yatkın olduğu alanlarda gelişebilmesi, belli konularda inisiyatif alması, katılımcı, kendisiyle ve başkalarıyla barışık olması, olumlu bir kişilik kazanması hususunun aile ve devlet adına sosyal bir sorumluluk olduğu gerçeği göz ardı edilemez.

Her toplum kendi gençliğine en büyük hazinesi gözüyle bakar ve hiç şüphesiz en büyük yatırımını da bu hazinesine yapar. Çünkü gençlik, o toplumun geleceğidir. Bir millet geleceğinin nasıl olmasını istiyorsa, gençliğini de ona göre hazırlar, ona göre yetiştirir. İyi bir geleceğin teminatı hiç şüphe yok ki iyi yetiştirilmiş, iyi hazırlanmış, donanımlı bir gençliktir. Gençliğini bu şekilde yetiştiren milletler, geleceğine güvenle bakabilirler.

Biz de eğitim camiası olarak gençliğimizin en iyi şekilde yetişmesi için bütün gücümüzle çalışıyoruz. Bilindiği üzere, eğitim zor ve dikkat isteyen bir süreçtir. İbn-i Sina'nın dediği gibi, "Eğitim, taş üzerine nakışlar yapmaya benzer." Kırmadan sabırla, dikkatle nakışlar yapmak aynı zamanda bir sanatçı duyarlılığı da gerektirir. Eğitimciler bu yönüyle bir sanatçı olmak durumundadırlar. Ben bütün arkadaşlarımın bu hassasiyeti taşıdığına inanıyorum.

Gençlerin gerek yaşadıkları geçiş dönemi itibarıyla, gerekse içinde bulundukları toplumun hızla değişmesiyle pek çok problemle karşılaştıkları görülmektedir. Bu problemlerin başlıcaları; yabancılaşma, kimlik bunalımı, değerlerdeki değişmeler, psikolojik problemler ve değişik kaygılar olarak sıralanabilir. Gençlik sürecindeki kimlik ve kişiliğin oluşmasında dünyaya bakışta ve problemlerin çözümünde değerlerin oldukça önemli bir rolü vardır.

Modernleşme süreci sosyal hayatı derinden etkilemektedir. Bu süreçte geleneksel kurumlar ve değerler ya önemini yitiriyor ya da azalıyor. Sosyal hayatta yaşanan hızlı değişimler insanların dünyaya bakışını ve değer yargılarını da etkilemektedir. Sosyal hayatta yaşanan bu hızlı değişimlerden en çok etkilenen kesimlerden birisi de şüphesiz gençlerdir. Bilindiği gibi gençlik çağı, insanın kişiliğinin oluştuğu çalkantılı bir dönemdir. Yaşanan kırılmalar en çok gençleri etkilemekte ve bu durum dolaylı olarak toplumun geleceğini ilgilendirmektedir. Bu anlamda sosyal değerlerin değişmesi karşısında gençlerin yaşadıkları problemler ve geliştirdikleri tutum, üzerinde çalışılması gereken önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gençler toplumun geleceği olarak görülüyor ise, o zaman gençlere ilişkin politikaların geliştirilmesi üzerine çok daha fazla düşünmek gerekiyor. Tek bir gençlik durumundan ve kültüründen söz edilemeyeceğine göre politika geliştiricilerinin bu konuya da ayrıca dikkat etmesi gerekmektedir.

Biz de bu düşünce ve kaygılarla meseleyi dosya konusu yaptık. Değişik yazarlarımız konuyu farklı boyutlarıyla değerlendirdi. Bu noktada bir ufuk açmak, esas meselemizin gençler olduğuna dikkat çekmek en büyük arzumuzdur. Dergimiz bu anlamda bir yol gösterici olabilirse ne mutlu bize.

Gençlik konusu eğitimsiz ele alınamayacağı için, en başta bu mesele bizim meselemizdir idrakindeyiz. Büyük mütefekkirimiz Nurettin Topçu'nun dediği gibi, " Bu iş bir maarif işidir ve bir neslin kurtuluşunu ancak maarifin yükselmesinde aramak lazımdır."

Yükselişimizin yolu maariften geçiyor.

Dr. Muammer YILDIZ
İl Millî Eğitim Müdürü

İÇİNDEKİLER

4 / Gençlik Güzeldir
Ali Ayçil

8 / Gençliğe Hücumda Haklı Mıyız?
Peyami Safa

9 / Futbol Oynayan Çocuklar
Cahit Koytak

10 / Cumhuriyet'in Gençliği
Tahsin Yıldırım

14 / Bir Şair ideali olarak Gençlik
Yunus Emre Altuntaş

19 / Gençlerin Karakteri İşte Böyledir
Aristotales

20 / Söyleşi-Erol Göka
Mahmut Bıyıklı

24 / Fırtınalı Yıllar "Bulûğ Çağı"
Fatma Gülşen Koçak

28 / Genç Olmak
Hüseyin Akın

29 / Rüzgârda Dans Eden Bir Çocuğa
W.B. Yeats

30 / Ergenlik Psikolojik Bir Evren
Seda Bilici

34 / Hazine
Murat Adalı

35 / Bize Evlatlardan Bahset
Halil Cibran

36 / Bir Tüketim Nesnesi Olarak Gençlik
Abdullah İlhan

39 / Gençleri Gençleştirelim Yaşlıları İhtiyarlaştıralım
İsmet Özel

Türkiye'nin Gençlik Haritası / 40
Hamiyet Ünal

Söyleşi-Gülten Dayıoğlu / 44
Mahmut Bıyıklı

Dirse Han Oğlu Boğaç Han / 48
Dede Korkut

Eğitim Sistemimiz Gençliği Anlıyor mu? / 50
Sibel Atagün

Gençlik Böyledir İşte / 53
Cahit Sıtkı Tarancı

Gençler ve Yaşlılar Bir Aşk Nefret İlişkisi / 54
Zafer Acar

Nasıl Başarılı Olursunuz / 56
Ali Fuad Başgil

Benim Öğütlerim / 60
İsmail Dervişoğlu

İtaki / 61
Kavafis

Söyleşi-Ömer Miraç Yaman / 62
Mahmut Bıyıklı

Hayata Yeni Başlık Atanlar / 66
Mustafa Toprak

Ankara 1976 / 69
Cahit Zarifoğlu

Semtine Göre Gençler / 70
Bülent Parlak

Gençlere Yaşatılan Filmler / 74
Deniz Bilici

Ergen Sözlüğü / 78
Abdullah Bozdoğan

Çizgi / 80
Hasan Aycın

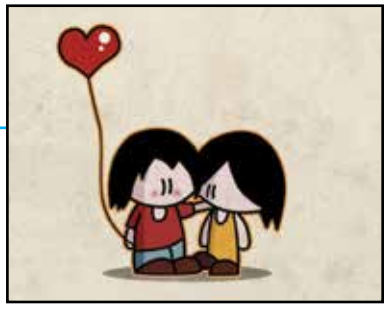

Ali Ayçil
Şair, Yazar

Gençlik Güzeldir

Neredeyse bütün mitolojilerde gençlik Tanrıları-Tanrıçaları, Hebeler, Juventaslar vardır. Kutsal dinler, gençlik çağının idrak edilmesiyle ilgili uyarılarla doludur. Ab-ı Hayat'ların, Bengisuların peşinde koşar insanlar. Genç olmak ve genç kalmak, ölümsüzlükten kurtulmanın biricik yoludur.

1

Kavramlar mevsimlik meyveler değillerdir. Konuştuğumuz her köklü kavramın on binlerce yıla dayanan bir hafızası ve kaderi var çünkü. Gençlik-yaşlılık, çocukluk-ergenlik, erkeklik-dişilik, savaş-barış, anarşi-düzen, yer-gök... Bu ve benzeri binlerce kavramın anlamı, uzun insanlık tarihi boyunca sayısız deneme yanılmayla ortaya çıktı. Yine de tuhaf bir biçimde, yeryüzünde bir süreliğine ikamet eden her yeni kuşak, kavramların anlamı ilk kez kendi zamanlarında ortaya çıkmış gibi davranmaktan, bu konuda fikirler ileri sürmekten alamadı kendini. Bunun anlaşılır bir yanı da vardı: Herkes dünyaya ilk kez geliyor, ilk kez çocuk oluyor, ilk kez gençlik ve olgunluk yollarında yürüyor ve ilk kez yaşlanıp, ölümünü bekliyordu. Kimse, dahil olduğu hikayeye kendisini katmadan edemezdi. Edemedi de! Sonunda, insanların bir biri hakkında anlattıklarından, dileklerinden, beklentilerinden, düşündüklerinden oluşan devasa bir külliyat çıktı ortaya. Erkeklerin kadınlar, kadınların erkekler hakkında anlattıkları hikayelere yenileri eklendi; gençlerle yaşlılar arasındaki ilişkinin yaprakları da böyle böyle kabardı...

2

Kendimize basit ama sağlam bir yol haritası çıkarmak için olabildiğince eskiye gitmekte yarar var. İnsan oğlu, daha mitolojik çağlardan itibaren varlığın anlamını, zıtların çatışması (kaos) ve uyumu (kozmos) etrafında açıklamayı adet edindi. Hintliler için bu zıtlar Hama ve Hami idi; Çinliler Yang ve Yin, Türkler ise Uçmak ve Tamu diye adlandırdılar çatışmayı. Yunan'da taraflardan birinin ayağı hala gökte tutulurken ötekinin ayağı yere indiriliverdi: Zeus ve Prometheus. Ontolojik meselesini diyalektik bağlamda çözmeye çalışan ademoğlu, günlük hayatını da bazı zıtlıklar üzerinden şifreleyip, bir bakıma zihinsel modeller inşa etti. Erkek ve kadın, yaşlı ve genç gibi kavramlar, hem bir hali tarif ediyor, hem rolleri belletiyor, hem de tecrübe edilmiş bir dünyanın yeni kuşaklar üzerinden teslim alınıp yürütülmesini mümkün hale getiriyordu. Hiçbir din, hiçbir devlet, hiç bir aile ve birey, ortaya ansızın bir rol karmaşasının çıkmasını ve tanımlanmış sınırları bütünüyle ihlal etmesini istemezdi. Hayatın güven içinde devamlılığı için önemliydi bu...

3

Öyleydi öyle olmasına ama hiçbir kuşak sınır ihlallerini engelleyemiyordu. İrili ufaklı pek çok çatışma yaşanıyordu yönetenle yönetilen, güçlüyle güçsüz, kadınla erkek ve yaşlıyla genç arasında. Görevlerinin ve durmaları gereken sınırların iyi kötü belli olması, hiç bir biçimde bir çatışma olmayacağı anlamına gelmiyordu. Aslında tarih, canlılığının önemli bir bölümünü bu sınır ihlallerine borçludur. Bizi bir biçimde etkisi altına alan kendi çağımızın hazır yargılarından kurtulup, geçmişin artık dinlenmeye çekilmiş hikayesine göz attığımızda, güçlü-zayıf çatışmasının da, dişi-eril çatışmasının da, yaşlı-genç çatışmasının da uygarlığın harcına ne çok malzeme taşıdığını teslim etmek zorunda kalırız. Kısacası çatışma ve zıtlık varlığın doğasında vardır ve çatışmalı alanlardan yayılan enerji tarihi bir adım daha ileriye götürerek, onun gömlek değiştirmesini kolaylaştırır. Gençlerle yaşlılar arasındaki gerilimi bir de bu bağlamda değerlendirmek, meseleyi yalnızca çağımızın, şu kötü zamanımızın bir şanssızlığı olarak görmemek gerekiyor. Gençler ve yaşlılar on binlerce yıldır çatışıyor, iyi ki de çatışıyorlar...

4

İnsanlarla insanlar arasında süregelen gerginliklerin doğasını daha iyi kavrayabilmek için, kadın-erkek ilişkisini, genç-yaşlı ilişkisiyle karşılaştırmakta da yarar var. Kadın ve erkek arasındaki zıtlık, insanın birbirine dönüşemeyen iki cinsi arasında yaşanır. Bu ilişki cinselliğin, döllenmenin, doğurganlığın ve bazı iş bölümlerinin birlikteliği mecbur kıldığı bir hat üzerinde, aşk ve ayrılık hikayeleriyle süslenmiş bir halde sürer gider. İtiraf edelim ki çoğunlukla karmaşık ve akıl yoluyla halledilmesi zor bir ilişki biçimidir; sonunda her iki taraf da haklı olduğunu düşünerek dünyadan göçer. Oysa gençlerle yaşlılar arasındaki ilişki, birbirine dönüşemeyen iki cinsin değil, birinin tecrübe ettiği alanı bir süre sonra diğerinin de tecrübe edeceği bir devir teslim ilişkisidir. Bilirsiniz, zaman akar, çocuklar gençleşir, gençler olgunlaşır, olgunlar yaşlanır ve bütün kuşaklara arada bir uğrayan ölüm, en çok yaşlıların arasında gezinir. Doğmamış bir çocuk, bir zamanlar genç olmamış bir yaşlı yoktur. Doğal olarak yaşlılar, gençler hakkında konuşurken, bir zamanlar içinde dolaştıkları bir bahçe hakkında konuşurlar.

5

İyi de yaşlılar, 'gençlik bahçesi'nin yeni sakinlerinden bahsederken, niye sıkça şikayet edip duruyorlar? O bahçede bir zamanlar kendileri gezerken olup bitenden daha farklı bir şeyler mi olmaktadır? Yaşlıların büyük bir çoğunluğunun bu soruya verecekleri cevap aynıdır: Evet. Evet çünkü yeni gençlik, eski gençliğe hiç de benzememektedir. Evet, çünkü yeni gençlik ahlaki zaaf içindedir; sorumluluklarının hiç farkında değildir, milli ve manevi değerlerden uzak yetişmektedir, anne-babaya karşı saygısında ciddi bir azalma vardır, gamsızdır, zevk ve heyecanlarının peşinde koşmaktadır. Şu kısa gençlik yıllarının hızla geçip gideceğini, geriye dönüp baktığında nasıl bir pişmanlık duyacağını göremeyecek kadar kördür vs. Aslında bütün insanlık çağları boyunca yaşlı şikayetlerinin arka fonunda hep aynı ibare gizlidir: Zamanımız kötüye gitmektedir. Asurlu bir babanın iddiası böyledir, Romalı ve Selçuklu bir baba da böyle düşünmektedir. Hele yirminci ve yirmi birinci yüzyılların anne-babaları, 'ebeveynlik tarihi'nin en şikayetçi mensupları olabilecek bir noktadadırlar. Yaşadıkları çağ öyle hızla değişmiş, onları öylesine çabuk uzaklara atmıştır ki, gerçekten de gençliklerinin dünyası büyük yıkımlar ve teknolojik gelişmelerle neredeyse tanınmaz hale gelmiştir. Sonuncuların, zamandan şikayetlerini haklı gösterecek bazı sebeplerinin olduğunu kabul etmemiz gerekiyor...

6

Son iki yüzyılın ebeveynlerinin gençlikten şikayet etmesini haklı çıkaracak pek çok sebep olsa da, sorumuz hala ortada duruyor. Yaşlılar, 'gençlik bahçesi'nin yeni sakinlerinden niçin şikayet edip duruyor? O bahçede kendi gençliklerinde görüp yaşadıklarından başka ne var? İşte aynı tez canlılıklar, aynı heyecanlar, aynı tecrübesizlikler, aşklar ve ayrılıklar, neşeler ve hüzünler oradan oraya koşturup durmuyor mu? Ne farkı var şimdikilerin sorumsuzluklarının kendi sorumsuzluklarından? İşledikleri hataların bir benzeri işlenmiyor mu? Sonunda gençlik çağları geçip gittiğinde, şu ergenler de pişe pişe hayatın bildik tuğlalarından biri olmayacak mı? Öyle olacak elbette! Belli ki her devirde yaşlılar, bir kaç nedenden ötürü gençlere bir biçimde güvenme ihtiyacı hissediyor: Birincisi, zamanla elde ettikleri birikimleri miras bırakacakları evlatlarının, miraslarına layık olup olmadığını bir an önce görmek istiyorlar; ikincisi, gençliğin patikalarında hedefsiz düşüp, gelecek tarafından harap edilmelerinden korkuyorlar; üçüncüsü, teslim aldıkları törenin, evlatları tarafından da teslim alınıp sürdürülmesini arzuluyorlar; dördüncüsü ise, elbette kıskanıyorlar...

7

Yaşlıları kıskançlıklarıyla baş başa bırakıp artık gençlere gelebiliriz. İnsanlar çocukken bir an önce büyümeyi, genç olmayı çok arzularlar. Lise öğrencisi genç kızların ve erkeklerin yaşlarını biraz daha büyük göstermek için nasıl da çabaladıklarına hepiniz tanık olmuşsunuzdur. Ancak gençliklerinin sonuna yaklaştıklarında ise birden kendilerini kötü hissetmeye başlar, bu kez hala genç olduklarını göstermenin derdine düşerler. Öyle ki, modern tüketim kültürünün önemli bir dilimi, bu arzuyu doyurmak için atılmış başlıklarla doludur; güzellik kremleri, gençlik iksirleri, doğal besinler, spor vs. Genç ve güzel kalmak isteyenlere mamul sunan girişimcilerin işleri çoğunlukla iyidir. Ama sonunda bu mamuller de incelen deriyi onaramaz hale gelir; ne erkekler ne de kadınlar yaşlılığın kaderinden kurtulamaz. Aslında gençliğin ne büyük bir nimet olduğunu en iyi bilenler gençler değil, gençliğine veda edenlerdir. Yaşlananlar geriye hasretle bakarken, gençler, 'gençlik hali' dediğimiz bir halin içinde yüzüp durmaktadırlar. Dahası, sadece yaşlılar değil, bütün saflıklarıyla gençler de kendilerinden şikayet edip durmaktadır. Bunda haksız da sayılmazlar; dünya tecrübe edilirken, ergenlik çağının duvarlarına pek çok kaya çarpar çünkü...

Tarih, yaşlıların tasarladığı ama uygulaması gençlere havale edilmiş kazançlı bir merdivendir.

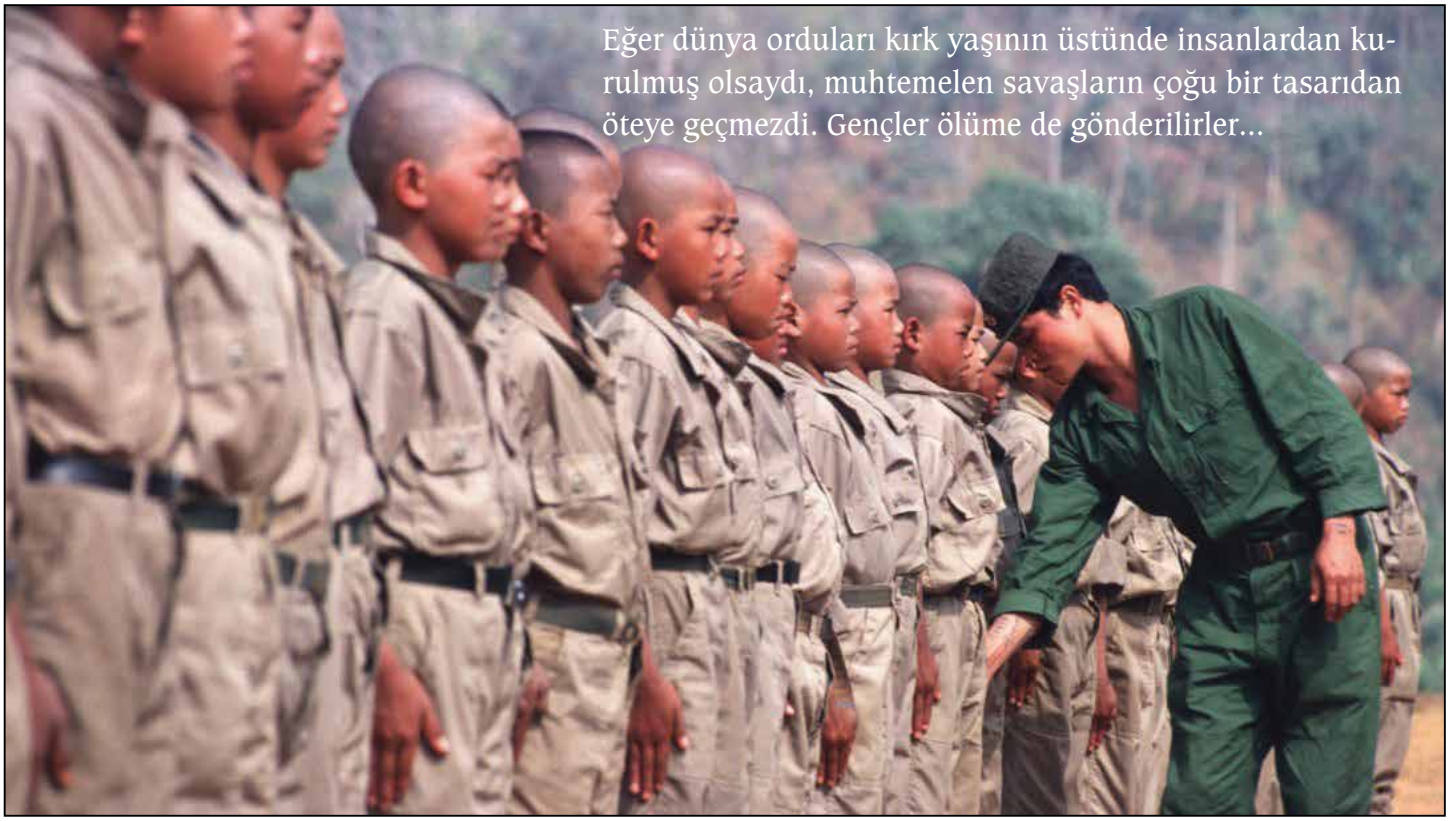

8

Bir zamanlarını gençlerinin pek iyi bildiği gibi, çocukluktan ergenliğe geçiş ne kızlar ne de oğlanlar için öyle kolay kapılardan olmaz. Yüzdeki bir sivilcenin bile bütün huzuru bozduğu bu kıyamet mevsiminde ekonomik, sosyal, kültürel, dinsel, siyasal ve ailevi koşullar da büyümenin yazgısını şu ya da bu biçimde etkiler ve ergen, karmaşık sayısız yol tabelasına baka baka kendi yolunu bulmaya çalışır. Kendini bulmak, kendinin kim olduğuna karar vermek, bir kimlik sahibi olmak kısacası ondan önce tanımlanmış dünyaya uyumlu bir biçimde intibak etmek yorucu bir süreçtir. Bunalımlar, içe çekilmeler, neşe patlamaları, arkadaş grubuna kaçıp sığınmalar, başarılı olma kaygısı, irili ufaklı yoldan çıkmalar gençlik haritasının her tarafını doldurduğu için, aslında pek çoğu yaşadıkları çağın güzelliğinin farkına bile varamadan gençlik günlerinin sonuna gelir. Büyükler, gençlerden şikayet etmek yerine, onlara çağlarını doya doya yaşayabilecekleri bir alan açabilseler, muhtemelen hem gençlik kaynaklı arızalarla daha az karşılaşacak hem de içi doldurulmuş, tatmin edilmiş bir gençliğin olgunlaştıktan sonraki verimliliğini artıracaklardır. Şikayetçilik, ilkine de ikincisine de engel olur...

9

Bir yüzleşmeye de ihtiyacımız var: Gençlerin masumluklarını, tecrübesizliklerini, heyecan ve hesapsızlıklarını iyi bilen ileriki kuşaklar, ebeveynlik ilişkisi söz konusu olmadığı bütün durumlarda bu hallerden fazlasıyla yararlanmanın yoluna gitmiştir. Onlar kolay tüketim öznesidirler mesela, kârlılıkları fazladır; ulusal ideallere düşkündürler, ordular onlardan meydana getirilir, savaşlara onlarla girilir; ideolojiler onları bir kaç alıcı sözle kandırıverirler, sokaklara çıkmaları, yumruk sallamaları çok kolaydır; çok ucuza çalıştırılabilirler, emekleri işletmelerin çarkını döndürür; yardımseverdirler, pek çok kuruluş gençler sayesinde sosyal faaliyetlerini sürdürür. Edebiyatçılar onların saf dünyasına girmek için edebi bir niteliğe bile ihtiyaç duymazlar, gözü yaşlı bir aşk hikayesinin anlatıldığı kitaplar için kuyruğa girerler. Dünyanın gençlerden istifade ettiği başlıklar öyle çoktur ki, bir an tarihin yükünün aslında gençler üzerine yıkıldığını düşünür insan. Böyledir de! Tarih yaşlıların tasarladığı ama uygulaması gençlere havale edilmiş kazançlı bir merdivendir. Yaşlılar yukarıdan konuşur, emirler verir, tavsiyelerde bulunur, gençlerse kan ter içinde basamakları çıkarlar. Eğer dünya orduları kırk yaşının üstünde insanlardan kurulmuş olsaydı, muhtemelen savaşların çoğu bir tasarıdan öteye geçmezdi. Gençler ölüme de gönderilenlerdir...

10

Bütün ağır yüküne rağmen gençlik yine de güzeldir. Bir sıhhat çağı olduğu için öyledir; bir aşk çağı olduğu için; bir hayal çağı olduğu için. Ve hepsinden önemlisi, ölüme uzak bir çağdır o. Bu yüzden neredeyse bütün mitolojilerde gençlik Tanrıları - Tanrıçaları, Hebeler, Juventaslar vardır. Kutsal dinler, gençlik çağının idrak edilmesiyle ilgili uyarılarla doludur. Ab-ı Hayat'ların, Bengisuların peşinde koşar insanlar. Genç olmak ve genç kalmak, ölümsüzlükten kurtulmanın biricik yoludur. Ne yazık ki, kimse genç kalmak ya da gençliğe dönmek hayalini gerçekleştiremez. Bütün çağlar boyunca bir yandan gençlikten şikayet edilirken, öbür yandan şu 'gençlik düşü' de beyhude bir çabayla, kendini koşulara, bitkilere, ilaçlara vurur. Artık gençliği kalmamış yaşlı dünyamızda bu çaba, mitolojik çağlardakinden çok daha hazindir. Kader hiç değişmez...

Gençliğe Hücumda Haklı Mıyız?

Peyami Safa

Öğretmenlerden ve profesörlerden sık sık şu çığlığı duyarım:

- Nasıl bir nesil yetişiyor, haberiniz var mı? Gençleri teker teker görürseniz gençliği tanıyamazsınız; gençliği her gün görmezseniz onu anlayamazsınız. Gençliği tanımak ve anlamak için bir kürsünüz olmalı. Bu yetişen nesil çok ümit kesicidir. Peyami Safa, emin olunuz buna. Lisanını bilmiyor bu nesil. Lisenin son sınıfında ve üniversitede uzunca ve topluca bir cümle içinde düşündüğünü ifade edebilen genç yoktur. Hep kısa kısa, tekerrürlerle dolu, bozuk cümleler. Size imtihan vazifelerini göstereyim, hayrette kalırsınız.

Senelerden beri buna benzer sözleri çok dinledim. On beş sene evvel öğretmenlik hayatından ayrılmış olduğum için, bu şikayetleri kendi müşâhedelerimle kontrol edecek bir mevkide değildim: Genç neslin aleyhindeki hükümleri şüphemin süzgecinden geçirmeye mecburum.

Her nesil, kendinden sonrakini öfkeli bir ciddiyetle karşılar. Büyüğün küçüğe karşı bu somurtkanlığı, nesiller arasında kıskançlığın, tabiî bir tekâmül vetiresi olmasından ileri gelmiyorsa, mazinin istikbali, an'anenin inkılâbı kontrol etmek ihtiyacına işarettir. Nesil münakaşasına şahit olmayan devir ve memleket yoktur. Bu münakaşalardan fışkıran hakikatlerin reel bir terbiye âmili olduğuna inanırım. Bırakın söylesinler. Ne kadar haksız olsalar, haklı oldukları noktalar daima vardır.

Davaların davası, iki tarafın da haklarını ve haksızlıklarını ayıklayabilmektir. Fakat bu ne kadar zor, çünkü ne kadar muhitlere, şartlara, şahıslara bağlı bir şey! Zor, hatta imkansız olduğu için de bu münakaşa ebedîdir. Herkes fikrini söyleyecek.

Ben de söyleyeyim. Hepsini değil, çünkü buraya sığmaz; fikirlerimin topunu bir ucundan bir karış açayım.

Gençlerde beğenilmeyen şeyler nelerdir? Rastgele birkaçını hatırlayalım:

1. Gençler serkeştirler,
2. Gençler argo konuşurlar,
3. Gençler lisânlarını bilmezler,
4. Gençler ayaklarının oyununa (futbola ve maçlı iddia sporlarına) kafalarının faaliyetlerinden ziyade ehemmiyet verirler.

Bakalım öyle mi?

Gençler benim anladığım ve benim istediğim

mânâda serkeş iseler, ne âlâ! Gençlik serkeşlik çağıdır. Fakat ne biçim serkeşlik? Disipline karşı değil, fikirlere karşı serkeşlik; itiyat mekanizmasına karşı değil, eski, hayır eskimiş itiyatlara karşı serkeşlik. (Çünkü zannımca, eski başka eskimiş başkadır. Nice eskiler vardır ki, hiç eskimez). Oğlunun kendisiyle aynı fikirde ve aynı zevkte olmasını isteyen baba haksızdır; fakat oğlunun fikirsiz ve zevksiz olmasını istemeyen baba haklıdır. Birincinin serkeşliği inkılâp hamlesi, ikincinin serkeşliği anarşi meylidir.

Gençlerin argo konuşmaları eski bir mektep an'anesidir. Avam çocukları hep böyle konuşurlar. Muhitten gelen bu tesir, ancak muhitin tekâmülüyle zail olur. Mektep burada acizdir. Fakat işitiyorum ki, gençliğin argoya düşkünlüğü, bizim mektep çağımızdakinden çok fazla bir nisbete varıyor, gençliğin münevver tabakasını da sarıyormuş. Burada mes'ûl gençler değildir. Mektebin ve Maarifin yakasına yapışınız. Lisan, gramer, edebiyat öğretiminin ne kötü programlar içinde yapıldığını biliyoruz. İfade vasıtalarını mektepte tedarik edemeyen bir gençlik sokakta arar ve bulduğu da argodan başka bir şey olmaz.

Lisana ait şikâyetler de bu bahse dahildir.

Gençlerin ayaklarına başlarından fazla verdikleri ehemmiyet... Bundan da mübâlağa hissesi düşüldükten sonra geri kalan hakikat göz önündedir: Hiçbir konferans bir futbol maçının uyandırdığı alakayı çekemiyor. "Dünyanın her yerinde böyledir" diyecekler; "Evet, diyeceğim, fakat dünyanın hiçbir yerinde bizdeki kadar değil."

Burada da gençleri mes'ûl görmem. Cemiyet tabakaları içine yukarıdan aşağıya doğru saldığımız heyecanların ve zevklerin başında "iddia sporu", yani maçlar geliyor (ki asıl spor bu değildir). Yukarıdan aşağı diyorum, çünkü bir maçta memleketin en otoriteli insanlarını seyircilerin ön saflarında sıralanmış görürsünüz; fakat bir konferansta bunlardan hiçbirine tesadüf edemezsiniz.

Netice: Fena bir nesil yetiştiği hakkındaki iddialar ne derece doğru olursa olsun, gençliğe hücum etmekte haksızız. Haksızız, çünkü yaptığı heykeli yumruklayan bir heykeltıraş vaziyetindeyiz. Gençlik bizim eserimizdir.

* Yukarıdaki bölüm Peyami Safa'nın yazılarından oluşan 'Eğitim, Gençlik, Üniversite' kitabından alıntı yapılmıştır. Yeni Mecmua 5 Haziran 1941, Ötüken Yayınları, Sayfa 194-196

Cahit Koytak

Futbol Oynayan Çocuklar*

Yağmurlu bir gün
Dışarda futbol oynuyor çocuklar
Uykularından balçık akıyor
Umulmadık goller peşinde hepsi

Ve yağmur yutuyor bütün golleri

Yağmurlu bir gün
Dışarda futbol oynuyor çocuklar
Karanlık sofralarda
Morfin alıyor anneleri
Ah bilseler olup biteni

Ve yağmur yutuyor bütün golleri

Yağmurlu bir gün
Dışarda futbol oynuyor çocuklar
Gülleler taşıyorlar ayaklarında
Hırsından ağlıyor kimileri

Ve yağmur yutuyor bütün golleri

Yağmurlu bir gün
Dışarda futbol oynuyor çocuklar
Top yukardayken uyukluyor
Tempo o kadar ağır
Ve çekilmez ki
Hakem düdüğüyle durmadan
Oyuna çağırıyor düşenleri
Ve yardıma melekleri
Ve yağmur yutuyor bütün golleri

Yağmurlu bir gün
Dışarda futbol oynuyor çocuklar
Azgın kamçısıyla sonbahar
Dövüyor akasyaları iğdeleri
Gövdeleri boşluğa savuruyor oyun

çocuklar kaynayan toprağı
Tırmalıyorlar
Kararan göğü
Gözümüzdeki kalın perdeleri...

Ve yağmur yutuyor bütün golleri

* Yukarıdaki şiir, Cahit Koytak'ın 'ilk Atlas' adlı kitabından alınmıştır. Sh. 10, Timaş Yayınları.

Cumhuriyet'in Gençliği

Tahsin Yıldırım
Yazar, Eğitimci

Gençlik heyecanın, cesaretin, zindeliğin ve gücün sembolüdür. Gençlik kavramı, biyolojik anlamda kullanıldığı zaman şüphesiz belli bir yaş dönemini ifade eder. Gençlik bir sosyal sınıf olmayıp bir milletin varlığının devamını sağlayan çok önemli bir güçtür. Ancak bu gücün gereği gibi kullanılabilmesi ve millete fayda sağlayabilmesi için gençlerin iyi bir eğitim almaları, bilinçlendirilmeleri ve iyi yönlendirilmeleri gereklidir. Devletin gençliğe bakışı Anayasanın 58. maddesinde yer almıştır. Tüm idareciler gibi Cumhuriyet yöneticileri de Anayasada yer verilen gençleri önemsemiş onları kendi idealleri çerçevesinde faydalı yurttaş olarak yetişmeleri için çaba göstermiştir.

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Değişim ve Süreklilik

Cumhuriyet'in kurucuları, Osmanlı'dan devralınan toprak ve nüfus üzerinde yeni ve modern bir devlet inşa etmek gayesiyle siyasî rejim, hukuk ve kültürün çeşitli sahalarında geniş çaplı ve köklü değişimler yapmışlardır. Yapılan düzenlemelerle, din ve devlet işleri birbirinden ayrılmış ve dinî kurumların siyasî hayattaki önemi azaltılırken, devletin bu kurumlar üzerindeki kontrolü artırılmıştır. Türkiye'deki ulus-devlet projesi, ifadesini İslamcılıktan ulusalcılığa geçişte bulan bir söylemsel kaymayı da içermektedir. Türkiye Cumhuriyeti din olgusu yerine bilimsel bilgiyi ve pozitivist söylemi yerleştirmeyi

önemli gördüğü ölçüde, değişime direnen sosyolojik güçler açısından din, temel bir öneme sahip olmuştur.[1] Osmanlı'dakinin aksine, din, kişiye ek kimlik kazandıran hüviyete bürünmüş onun yerine *"milliyet"* ve *"aidiyet* vatandaşın kimliğinin temel prensipleri haline gelmiştir.

Yüzyılların tecrübeleri ve ideolojik birikimiyle Osmanlı aydın, bürokrat ve asker kadroları Cumhuriyet'e intikal etmiştir. Cumhuriyet'in, belki de en büyük şansı, Osmanlı'dan, parlamenter sistem tecrübesi edinmiş bu elit bürokrat kadroları devralmasıydı. Çok uluslu İmparatorluktan, ulus devletine, ümmetten millete geçiş olarak nitelendirilebilecek bu süreç sonunda, elde çoğunluğu Türklerden oluşan bir millet kalmıştır. Şimdi de sıra bu toplumu Batı modelinde değiştirmeye, yeniden biçimlendirmeye gelmiştir. Bu biçimlendirmelerde yeni rejimin ideolojik anlayışına uygun olmasına özen gösterilmiştir. Türk toplumu, Cumhuriyet'in ilk yıllarında yapılan inkılâpların sonucunda değil, Tanzimat'tan beri yapılagelen yenileşme çabalarıyla paralel olarak değişmeye başlamıştır. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e en büyük değişiklik, egemenliğin saltanattan millete geçmesidir. Bu geçiş, yeni kurulan ülkenin hukuk anlayışının esasını teşkil ederken, rejiminin de belirleyicisi olmuş dinî ve dünyevî yetkilerle donatılmış hanedanın yerinde, halkın egemenliğini temsil eden TBMM'nin hâkim olduğu laik, demokratik hukuk devletine evrilmiştir. Cumhuriyet döneminde yapılan inkılâpların hedefinin ise, bir kültür değişmesi meydana getirme olduğu söylenebilir. Modernleşme sürecindeki Osmanlı aydınları, Batı'dan kültürel alımlar yapmak istemekteydi. Osmanlı aydınları ve bürokratlarının gündemini sürekli işgal eden bu sorunun, Batı'nın yalnızca *"ilmini ve fennini"* alma, *"değerlerini"* reddetme ile

[1] Mutlu Türkmen, Erken Cumhuriyet'te Beden Eğitimi ve Sporun İdeolojik Temelleri, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, İlkbahar 2013, S. 8/6 s. 735.

aşılabileceği düşünülmüştü. Bu düşünce de, Batı medeniyetinden nelerin alınıp, nelerin alınmayacağı konusunda karar vermede ayırt edici kriter olmuştur.[2] Bu düşünce yıllar boyu aydınımızın kafasını meşgul etmiştir. Güç bela elde edilen devlete sahip çıkma ve onu yüceltme anlayışı Cumhuriyet'in ilk yıllarında gençliğe çeşitli araçlarla sunulmuştur.

Mustafa Kemal Paşa ve Gençlik

Mustafa Kemal Paşa, gençlik üzerinde önemle durmuş, onun eğitimi ve bilinçlendirilmesini öncelikli konuları arasına almıştır. Cumhuriyet'in ilk yılları, başta Mustafa Kemal Paşa olmak üzere, devlet adamları ve aydınlar için gençliğin *"Cumhuriyet'in koruyucuları"* olarak tavsif edildiği yıllardır. Yeni rejim bu düşünceyi herkeste ve bilhassa genç nesilde canlı tutmak için de devletin ve milletin kıyamete dek yaşaması idealini hareket noktası olarak yapmıştır. Mustafa Kemal Paşa ülkenin geleceğine yönelik bütün hayallerini, güvendiğini sıklıkla tekrarladığı Türk gençliğine emanet ederek şunları söylemiştir: *"Gençler! Cesaretimizi takviye ve devam ettiren sizsiniz. Siz almakta olduğunuz eğitim ve kültür ile insanlık meziyetinin, vatan, fikir hürriyetinin en kıymetli sembolü olacaksınız. Ey yükselen yeni nesil! İstikbâl sizindir. Cumhuriyet'i biz kurduk; onu yükseltecek ve devam ettirecek sizsiniz."* Bu sözleri ile Cumhuriyet'i yalnızca korumak değil, yükseltmek görevini de gençlere veren Mustafa Kemal millî ve manevî değerlerimize bağlı kalmayı, tarihimizle gurur duymayı, bununla birlikte yüzümüzü de sürekli geleceğe dönük tutmayı öngören ilkelerinin ayakta tutulmasına dikkat çekmiştir. Bu yüzden Millî Mücadele'yi başlattığı 19 Mayıs gününü gençlere armağan etmiştir. Mustafa Kemal Paşa, Türk milletinin müşterek eğilimlerini temsil eden Kemalizm dışında hiçbir akımın, ideolojinin esiri olmayan bir gençlik tasavvur etmiştir. Bu yüzden, Türk gençliğinde fikir, inanç, ideal birliği oluşturma çabasında olunmuştur.

Yeni Cumhuriyetin Öngördüğü Genç Modeli

Cumhuriyet dönemi eğitim paradigmaları ve insan yetiştirme disiplini, öncül dönemlerde alt yapısı hazırlanmış, ulusal ve uluslararası fikir gelişmelerinden, siyasî ve sosyal hareketlerden etkilenmiş ve beslenmiştir. Cumhuriyet eğitimde gençlerin milliyetçi olarak yetişmesi hedefiyle onlara okulu sevdirme gayesi gütmüştür. Eğitim yoluyla ailesini, vatanını, ulusunu seven ve onu yüceltmeye çalışan, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen, insan haklarına saygılı, hür ve demokratik bir ülkenin vatandaşlarında bulunması gereken niteliklere kavuşturma düşüncesiyle *"iyi insan"* ve *"iyi yurttaş"* yetiştirmek amaçlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarındaki eğitime ve birey yetiştirme anlayışına damgasını vuran Atatürk devrimleridir. Bu devrimlerin bir ulusal modernleşme ideolojisi olduğu ve milliyetçilik dışında pragmatizm, laiklik, ulusal egemenlik ve devletçilik gibi ilkelere de dayanan sürekli bir dinamizm oluşturulduğu görülmektedir. Cumhuriyet'in ilk günden itibaren öğretim ülküsünü büyük bir ciddiyetle ele almış ve eğitimin yurdun her yanında yaygınlaştırılmasını hedeflemiştir. Yurttaşların ırka değil de, daha çok kültüre, dile ve vatana dayanan bir Türk milliyetçisi olarak yetiştirilmesi iktidarların temel hareket noktası olmuştur.[3]

Gençliğin Dönüştürülmesinde Eğitim

İmparatorluklardan ulus devletlere geçiş sürecinde millî eğitim sistemleri, devletin ve millî yurttaşın inşasında anahtar bir rol oynamıştır. 20. yy.'a kadar eğitim; aile, dinî yapılar ve sivil toplum örgütlenmelerinin ilgi alanıyken, bu dönemle birlikte devlet otoritesi eğitim alanını denetim altına almış, eğitimin çerçevesini ve içeriğini kendisi belirlemek üzere kamusal bir hizmet alanına dönüştürmüştür. İdeolojisini aktarmak için kullanılacak en önemli araç ise her zaman toplumsal eğitim kurumları olmuştur. Yeni kurulan devletin yaşamasının İslamî-Osmanlı geçmişi ile bağlarını kopartarak, Batılı kültürü benimsemesine bağlı olduğu düşünülmüştü. Devlet, bu zihniyetini eğitim kurumları yoluyla yaymayı ilke edinmişti. Eğitim yoluyla tasarlanan insan modeli topluma sunulmuştu. Yeni kurulan rejimin güçlendirilmesi, yeni toplumsal düzenin sağlanması, millî bilincin oluşturulması ve ekonominin ihtiyaç duyduğu eğitilmiş insan gücünün yetiştirilmesi eğitime biçilen rollerdendi. Eğitim, değişimi gerçekleştirecek en güçlü mekanizma olarak görüldüğünden; onun, sosyalleştirme, sistemin devamını sağlama ve sistemsel değerleri vatandaşlara

---

[2] Fatma Acun, Osmanlı'nın Torunları Cumhuriyet'in Çocukları: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Değişme ve Süreklilik, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Mayıs 2007, S. 15, s. 40-50

[3] Nurhayat Çelebi, H. Tezer Asan, Cumhuriyet'in İlk Yıllarındaki (1923-1946) İnsan/Birey Yetiştirme Paradigmasının Son Osmanlı Birikimi ile Karşılaştırmalı Analizi, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Şubat 2013, C. 2 S. 1

benimsetme işlevi ön saftadır. Cumhuriyet idareleri eğitime ümmetten millete geçiş ve millî kültür etrafında milletleşme sürecini gerçekleştirme rolünü vermiş ve bu rol çerçevesinde eğitim programları oluşturulmuştur.[4]

Türkiye Cumhuriyeti'nin bütün bireylerini ulusal birlik içinde daima yüceltmeyi ve birleştirmeyi amaçlayan hâkim ideolojinin temel unsuru Atatürk İlkeleridir. Bu ilkeler eğitimin çeşitli kanal ve araçları ile sunulmuştur. 1950'lere kadarki hükümetler milliyetçilik anlayışını halkçılıkla birleştirip sosyal bir milliyetçilik anlayışına dönüştürerek zaman zaman şovenizme varan öğelerle sergilemiştir. Cumhuriyet'le birlikte Türkiye'de modern ve laik eğitim kesin şekilde yerleşme yolunu tutmuştu.

Atatürk Sonrası Gençlik Politikaları

İnönü Dönemi, Atatürk Dönemi'nin devamı ve tamamlayıcısıdır. Bu dönemin özelliği, Kemalizm'in sistemli olarak toplumsallaştırılmasıdır. Uygulanan tüm politikalar göz önünde tutulduğunda İnönü Dönemi eskinin daha devletçi şeklidir. Tek Parti dönemi boyunca gençlik politikası konusundaki temel hedef, Türk gençliğinin; Kemalist devrim ilkelerine tamamıyla bağlı, İsmet İnönü'yü Millî Şef olarak gören, devrim yasalarının bekçisi ve güvencesi olan; vatanperver, çağdaş, laik, ilerici, akla ve bilime inanan, eğitimli, sağlıklı birer birey olmalarıdır. Aynı zamanda gençlik, Tek Parti'nin iktidarlarıyla ve onların politikalarıyla uyum içinde çalışmalı, yeni Cumhuriyet'in yaşatılmasının en önemli koşulunun, eğitim yoluyla çağdaşlaşmak olduğunu bilmeliydi. Gençler, Kemalist ilke ve devrimlere, millî değerlere bağlı birer Cumhuriyet yurttaşı olarak eğitilmeliydiler.[5] Bu bağlamda; gençliğin sağlıklı ve eğitimli olması için parti politikalarıyla uyumlu bir şekilde atılan her türlü örgütlü adım, dönemin yönetim kademesi tarafından desteklenmiştir.

Gençliğin İnşasında Dil, Sanat, Spor

Kimlik inşasında ayrı bir yer tutan dil, millet kurgusunda, ortak kimliğin ve '*biz*'lik bilincinin temel bir göstergesidir. İnkılâplar sırasında en büyük önem verilenlerden biri olan alfabe değişikliği ve dil devrimi Türkçeyi yabancı dillerin boyunduruğundan kurtararak kendi benliğine ulaştırma hareketi olarak düşünülmüştü. 1928'e kadar süren önemli dil tartışmalarının birisi Latin alfabesinin kabul edilmesiydi. Ulusal bir seferberlik başlatılmak suretiyle halkın yeni alfabeye hızlı bir şekilde uyum sağlamasına çalışılmıştı. Bu çalışmalardan sonra Türkçe sözlüğe duyulan ihtiyaç fazlasıyla artmıştı. Hazırlanacak olan sözlükte; kelime hazinesinin ortaya konulması, dilin sınırlarının çizilmesi ve yabancı kelimelerin yerine aynı anlamları ifade edecek olan Türkçe karşılıklarının bulunması hususlarına özel itina gösterilmesi istenmiştir.[6] Mustafa Kemal Paşa'nın direktifleriyle Türk Dili Tetkik Cemiyeti 12 Temmuz 1932'de kurulmuştur. Bütün bu çabalar kültür milliyetçiliğinin bir yansıması olarak Türkçede sadeleşmeyi ve Türk'e özgü dil kullanmayı hedeflemişti.

Cumhuriyet, gençliğin eğitimi ve rejimin istediği gençlik modeline dönüşmesi için sanatı da bir eğitim aracı olarak kullanmıştır. Batılı anlamdaki resim, tiyatro, heykel, mimari, müzik, edebiyat ve sinema gibi sanatların Türkiye'de yerleşmesi, halk tarafından tanınıp benimsenmesi, bu sanat dallarındaki eğitim olanaklarının artırılması, sanat eserlerinin kamusal alandaki görünürlüklerinin artırılması ve ülkedeki sanat ortamının dünya sanat çevreleriyle daha fazla etkileşime girmesinin sağlanması açılarından başarılı olmuş; fakat uluslararası alanda ses getirecek kadar önemli *"yüksek sanat eserleri"*nin üretilmesini sağlayamamıştır.[7]

Spor, Türkiye Cumhuriyeti devleti için artık sağlıklı, disiplinli ve vatansever vatandaşlar yetiştirme ve uluslararası arenada ulusal birliği ve varlığı sembolleştirme işlevleri gören etkin faaliyetlerin bir alanı olmuştur. Kurucu seçkinlerin öncelikli beklentileri, spor yoluyla vücutça sağlam ve ahlaklı bir neslin yetiştirilmesidir.

Sporun ulus-devletin toplumsal alanı haline gelişi ve Türkiye'de çağdaşlaşma/asrileşme adı altında yaşanan büyük dönüşümün etkisiyle yeni rejim örgün eğitimde ruhun eğitimi için bedeni disiplin altına almak adına spor faaliyetlerini kapsayan programlar uygulamaya koymuştur. Spor alanı kurumsal olarak geliştirilememiş, bireylerin gündelik yaşamının bir parçası kılınamamış, yeni rejimin öngördüğü kimlik oluşumu için yeterli seviyede kullanılamamıştır.[8]

---

4 Fatma Acun, Osmanlı'nın Torunları Cumhuriyet'in Çocukları: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Değişme ve Süreklilik, s. 45

5 Taner Bulut, Cumhuriyet'in Bir Gençlik Projesi Olarak Kızılay Kampları (1936 – 1950), ÇTTAD, VI/14, (2007/Bahar), s.125

6 Kasım Doğan, Cumhuriyet Dönemi Kimlik İnşası, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi Sakarya, 2008, s. 220

7 Yalçın Lüleci, İktidar ve Sanat (1923-1950), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 2013, s. 486

8 Betül Yarar, Osmanlı'dan Cumhuriyete Geçiş Süreci ve Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiyesi'nde

Okul Dışındaki Eğitim Merkezleri: Türk Ocakları, Halkevleri

Türk Ocakları, 1912 yılında İstanbul'da kurulmuş ve Cumhuriyet döneminde millî devletin oluşumuna katkıda bulunmuş milliyetçi bir kuruluştur. 1931'de ülkenin en güçlü sivil kuruluşu durumuna gelen Ocak, Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle CHP ile birleştirilerek kapatılmış, 1949 yılında yeniden açılmıştır. Türk Ocakları'nda Türklük şu şekilde yasalaşmıştır: *"Neslen Türk olmak veya hars dolayısıyla tamamen Türk duygusu beslemek ve mazileriyle Türklüğe bağlı olduklarını ispat etmiş olmak."* Türk Ocakları'nın fikir planındaki çalışmalarında, milliyetçilikten sonra en çok yer alan konu Batı medeniyetçiliğidir.

Milliyetçilik fikrinin Batı medeniyetçiliği ile beraberliği konusunda, zaman zaman tereddütler ve anlaşmazlıklar olsa da, sonunda *"Türk kalarak Batılılaşmak"* şeklindeki bir anlayışta birleşilmiştir. Türk Ocakları 1944'ten itibaren resmi/bürokratik milliyetçilik ile arasındaki mesafe iyice büyüyen Türkçü akımın ve diğer milliyetçi muhafazakâr eğilimlerin bir parçası olmuştur.[9]

Cumhuriyet'in getirdiği değerlerin geniş halk kitlelerine ulaşması için 19 Şubat 1932 günü Halkevleri açılmış 14 Mayıs 1950 tarihinde iktidara gelen Demokrat Parti'nin girişimi ile 11 Ağustos 1951 tarihinde kapatılmıştır. Halkevleri yeni neslin heyecanını beslemek, fikir ve hareket birliğini sağlamak, millî dile, tarihe, sanatlara ve kültüre hizmet etmek için yola koyulmuştu. Türk Ocakları'nın yerini alan Halkevleri, Atatürk döneminde, ocakların süre gelen çalışmalarını disiplinli ve daha pratik şekilde devam ettirmiş ve ulus devletin inşasında önemli görevler almıştır. Halkevleri, Atatürk'ün ölümünden sonra fikir ve yön değiştirmiş, milliyetçi görüşe aykırı ideolojilerin etkisinde kalmaya başlamış ve özellikle bu durum 1960'lardan itibaren daha da belirgin bir hal almıştır.

Sonuç

Atatürk, devrimlerle ve çeşitli kurumlarla inşa sürecinde çok önemli rol oynamıştır. Bu noktada onun fikirleri devlet merkezli kimlik politikalarının belirleyicisi olmuştur. Atatürk'ün vefatından sonra kültür politikasının yönü değişmemiş 1950'lere kadar tek tip kimlik yaratılmaya çalışılmış, bu dönemde kalkınmanın ekonomiyle beraber kültüre de ağırlık verilmesiyle gerçekleşeceği fikrinden hareketle kültür seferberliği söz konusudur.

Gençliğin teşekkülünde Türkiye Cumhuriyeti'nin Osmanlı İmparatorluğu'ndan farklılığı söylemi üzerine kurulmuş geçmişin hatalarını görerek, Türk gençliğine ders vermek amacındaki tarih anlayışı bir hükümet politikası olarak ele alınmıştır.

Gençlerin tasavvur edilen bir kimlikle donatılması için Cumhuriyet idareleri; ideoloji ve ulusal tarih oluşturma, dinsel kimlik, ortak millî kahramanlar, ortak amaçlar, ulusal ve küresel değerler ve diğer unsurları kullanmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında, Cumhuriyet'in övüncü olan Türk gençliği, Türklük bilincinde, dinamik, çalışkan, bilimi kendine yol gösterici tanımış, çağdaş, kendini milletine adamış, ulusunu uygarlık seviyesinin üstüne çıkarmayı kendisine ülkü edinmiş bir gençliğin inşası çalışmaları çeşitli araçlarla yapılmaya çalışılmıştır.

Erken Cumhuriyet dönemine hâkim olan devlet anlayışıyla uyumlu olarak, herhangi bir dil, etnik köken, din, mezhep, bölge, sınıf ya da cinsiyet farkı gözetmeksizin, bilgi, birikim ve donanım itibariyle kendini yenileyen, araştıran, laiklik anlayışını hayatına esas edinmiş bir gençlik yetiştirmek amaçlanmıştır. Cumhuriyet Dönemi gençliğin kimlik inşası kapsamında iktidarlar milli olmak iddiasıyla çeşitli arayışlar içinde olmuşlardır.

Modern Sporun Kuruluşu, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 2014 Güz (21), s. 312.

[9] Kasım Doğan, Cumhuriyet Dönemi Kimlik İnşası, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi , Sakarya, 2008, s. 215.

Yunus Emre Altuntaş
Yazar, Eğitimci

Bir şair ideali olarak Gençlik

'Haluk, Asım, Mehmedim, Diriliş Nesli'

Tevfik Fikret ikinci şiir kitabı olan Haluk'un Defteri'ni 1911 yılında yayınlamıştır. O yıllarda Haluk ergenliğe yeni basmış bir delikanlıdır ve babası bu kitap vesilesiyle oğluna olan sevgisini, beklentilerini, özlemini şiirleri aracılığıyla ortaya koyma ihtiyacı duymuştur.

Goethe 'entellektüel'in Yunanca '*entlechiae*' kelimesinden türediğini belirtir. Kelime anlamı ise "içinde bir hedefe sahip olan kişi" anlamına gelir. Bir entellektüel kendisinden daha çok geleceği kurgulayan, bunun için kendisine hedef koyan, kendisini ve toplumunu bu konuda idealize eden, bu yönde eserler kaleme alan bir tipolojidir. Örneğin İngilizler için William Shakespeare, Almanlar için Goethe, İtalyanlar için Dante, İranlılar için Hafız İran, Pakistanlılar için de İkbal çok önemlidir.

Türk Milletinin Şairleri

Hemen belirtmeliyiz ki Türk Milletinin hem dil olarak hem de ruh olarak ortaya çıkışında en önemli tesir bir halk ozanı olan Yunus Emre'ye aittir. 19. ve 20. yüzyılda büyük dönüşümler yaşayan bugünün Türk Toplumunda ise geçen yüzyılın hemen başında yaşamış şairlerimizin mührü vardır. Merhum Mustafa Miyasoğlu bu durumu şöyle özetler; "Bugünkü Türkiye, daha çok 20. yüzyılın başındaki şair ve fikir adamlarının rüyasıdır." Şimdi o isimlere ve ideallerindeki gençlik tasavvurlarına yakından bakalım.

Tevfik Fikret'in İdeali; Haluk

Bilindiği üzere Tevfik Fikret Modern Türk Şiirinin kurucu sacayaklarından biri kabul edilir. Yoğun batı etkisi altında yetişen ve ekseriyetle Batı ile ünsiyeti bulunan Tevfik Fikret'in hayalindeki gelecek tasavvuru, tek çocuğu olan oğlu Haluk üzerinden şekillenmiştir. Bu idealini pek çok şiirinde dile getirir fakat, özellikle 'Haluk'un Amentüsü' bu anlamda Fikret'in hayalindeki gençliği tam anlamıyla ortaya koyar. Tevfik Fikret ikinci şiir kitabı olan Haluk'un Defteri'ni 1911 yılında yayınlamıştır. O yıllarda Haluk ergenliğe yeni basmış bir delikanlıdır ve babası bu kitap vesilesiyle oğluna olan sevgisini, beklentilerini, özlemini şiirleri aracılığıyla ortaya koyma ihtiyacı duymuştur. O dönemde Milletin geleceğine yön vermeye çalışan pek çok akım arasından özellikle üçü öne çıkmıştır; Türkçülük, İslamcılık, Batıcılık. Tevfik Fikret her bakımdan ülkesinin ve milletinin Batı'ya yönelmesi ve tamamen batının değerleriyle, ilmiyle, sanayisiyle, fenniyle, modasıyla donanması gerektiğini savunan Batıcılık akımının içinde yer alır. Kendisini "batı düşünce disiplinlerine hâkim bir garip doğulu muhalif şair" olarak gören Tevfik Fikret, Robert Koleji'nin davetini kabul ederek, dünyanın öbür ucunda aradığı bilim ve sanat cennetini, hemen yanı başında bulmuştur. 1906'da Robert Kolej'in hemen yakınında bir ev yaptırarak "aşiyan" adını verir, eşi ve oğlu Haluk'la birlikte buraya yerleşir. Haluk, babası tarafından çocukluğundan itibaren yeni aydın tipinin temsilcisi olacağı ümidiyle

Tevfik Fikret ve oğlu Haluk

yetiştirilir. Fikret, oğlunun şahsında yarının gençliğini sembolleştirmiştir. Haluk; Fikret için ülkenin kalkınma sembolü, "karanlıkları boğacak ışık, gökten deha-yı nârı çalacak olan kahraman"dır. Tevfik Fikret, "Haluk'un Amentüsü" şiirinde oğluna şöyle seslenir;

Bir yaratıcı güç var, ulu ve akpak,
Kutsal ve yüce, ona vicdanla inandım.

Yeryüzü vatanım, insan soyu milletimdir benim,
Ancak böyle düşünenin insan olacağına inandım.
(...)
Aklın, o büyük sihirbazın hüneri önünde
Yok olacak, gerçek dışı ne varsa, inandım.

Karanlıklar sönecek, yanacak hakkın ışığı,
Patlayan bir volkan gibi bir anda, inandım.

Kollar ve boyunlar çözülüp, bağlanacak bir bir
Yumruklar şangırdayan zincirlerle, inandım.

Bir gün yapacak fen şu kara toprağı altın,
Bilim gücüyle olacak ne olacaksa... İnandım.

Burada Tevfik Fikret'in çağın gerektirdiği bilimsel düşünceye dayandığı, oğlunu bilimin ışığından ayrılmaması yolunda teşvik ettiği görülür. Cennet, cehennem, melekler, iyi ve kötü gibi kavramları materyalist fikir dünyasının çerçevesinden ele alarak bunların hakikatte sadece insanların vehimleri olduğu, tüm bunların insanın içinde olup bittiğini iddia eder. Yani Fikret tam manasıyla oğluna Batıcı bir anlayışla yoluna devam etmesi gerektiğini bunun dışında hiçbir değer tanımaması gerektiğini öğütler.

Fikret yine masal üslûbuyla yazdığı "Devenin Başı" isimli şiirinde; "Haksızlık eden başları bir gün koparırlar!" diyerek oğluna bazı mesajlar vermeye devam etmektedir. Fikret "Haluk'un Defteri" başlıklı şiirinde, oğlunun bir cümlesine dikkatleri çeker: Haluk, defterine bir Türk bayrağı çizmiş ve bayrağın altına; "Ölmek ve yaşatmak seni!" yazmıştır. Fikret bunu şiirinde şöyle anlatır;

Bu cümle Fikret'i o kadar heyecanlandırır ki, cümlenin yazıldığı kâğıtlar, Fikret için "bir yâr, bir yâr-i samîmî" olur. Fikret, şiirini bayrağa yaptığı şu hitapla bitirir:

Ey şanlı vatan bayrağı, bir gün seni oğlum
Bir mevkib-i zî-heybet-i hürriyet önünde
Çekmiş görebilseydim... O, pür-hande ölürken
Etmezsem eğer şevkını takdîs ile secde,
Dünyada en alçak baba elbet ben olurdum

Fikret, 1909 Eylül'ünde henüz on dört yaşındayken Haluk'u elektrik mühendisliği öğrenimi için büyük ümitlerle İskoçya'nın Glasgow şehrine gönderdi. Aynı günlerde evlât sevgisiyle dolu olan şair, "Haluk'un Vedaı" isimli şiirini yazdı. Fikret bu şiirinde, oğlunun oradan vatan ve millet için faydalı bir insan olarak döneceği inancını işliyor ve Haluk'a şöyle nasihatte bulunuyordu;

(...)
Ne bulursan bırakma: San'at, fen
İtimat, itinâ, cesaret, ümîd;
Hepsi lâzım bu yurda, hepsi müfîd
Bize bol bol ziyâ kucakla getir
Düşmek, etrafı görmemektendir!..

Haluk, Robert Kolej'den ayrılıp İskoçya'da elektrik mühendisliği tahsiline başladığında Hıristiyan bir ailenin yanına yerleştirilir. Haluk, tam hayatına yön verilecek bir çağda olduğundan ve millî ve manevî değerlerle yeterince donatılmadığından içindeki boşluğu burada doldurma arayışına girer. Bu yıllarda henüz 16 yaşında olan Haluk, bu ailenin telkinleriyle Hıristiyanlığı seçer. Bu hazin durum, Türkiye'deki aile efradını üzer, özellikle çocukluğunda Haluk'u cuma namazlarına götüren dedesinin sinir krizlerine tutulmasına sebep olur. Haluk 1913 yılında izini kaybettirmek için, Amerika'ya geçer, Michigan Üniversitesi Makine Mühendisliği bölümüne yazılır ve burayı 1916'da çok

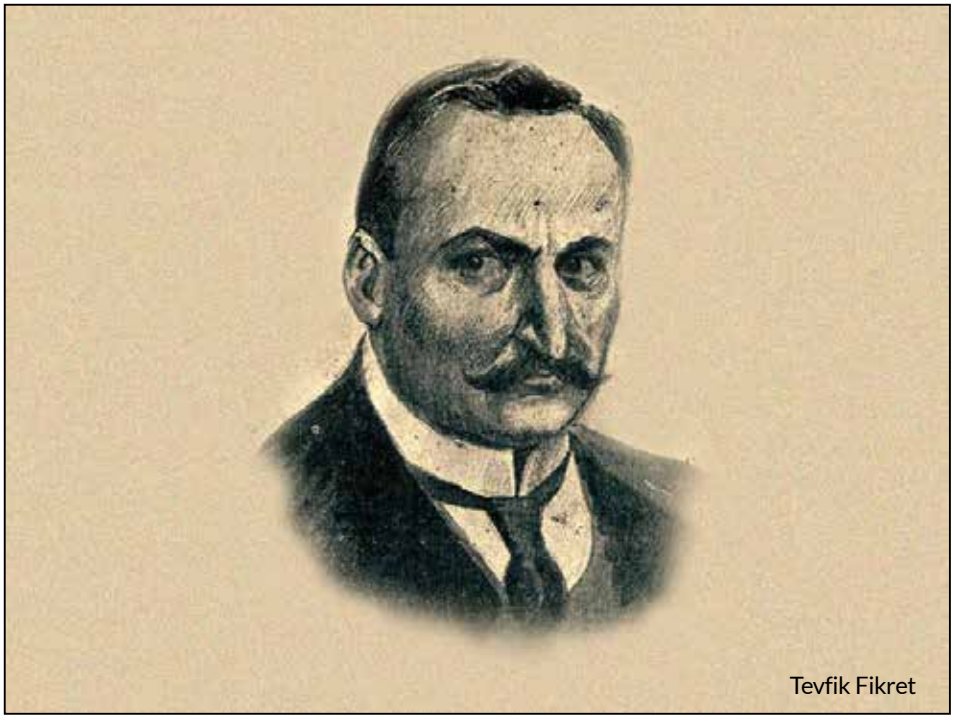
Tevfik Fikret

iyi bir dereceyle bitirir. Fikret'in; "siyah toprağı altın yapacak fen"i ülkeye getirmesi için küçük yaşlarda İskoçya'ya gönderdiği ve "Bize bol bol ziyâ kucakla getir!" diye tavsiyelerde bulunduğu oğlu Haluk, 1913'ten sonra bir daha yurda dönmez. Üniversiteyi bitirdikten sonra Amerikalı bir kadınla evlenir ve bazı üniversitelerde ihtisas yapar. Bu yıllarda boş zamanlarını "büyük hayranlık duyduğu" Hıristiyanlığı araştırmaya vakfeder. 1928'de iş hayatına atılır ve büyük bir başarı göstererek mutfak malzemeleri üreten bir firmanın bölge temsilciliğini alır; neticede büyük bir servet sahibi olur. 1943'te verdiği bir kararla bir daha maddiyata dönmemek üzere kendini Hıristiyanlığa verir. Bu yıl içinde Presbyterian Kilisesi'nin rahip yardımcılığına, 1956'da da Orlando'da rahiplik rütbesine yükselir. Bu sıfat, o tarihe kadar doğuştan Hıristiyan olmayan sadece beş kişiye verilmiştir. Haluk, Amerikalı eşinden doğan çocuklarına Türkçeyi öğretmemiştir. Bu durum onun Türkçe ve Türkiye ile olan son bağlarını da koparmıştır. Haluk nihayet Haziran 1965'te Orlando, Park Lake Presbyterian Kilisesi rahibiyken ölür.

Cemil Meriç: "Haluk, bir cins isimdir, tarihten kaçanların ismi." diyerek yabancılaşmış Türk aydınını Haluk'un şahsında müşahhaslaştırır. Haluk, kaybolmuş veya kaybedilmiş nesillerin ortak adıdır.

Mehmet Akif'in İdeali; Âsım

Büyük kitlelerin daha çok İstiklal Marşı şairi olarak bildiği Mehmet Akif, Cumhuriyete giden yolda fikirleriyle, örnek mücadelesiyle, ilmiyle, hitabetiyle ve en önemlisi şiirleriyle Türk Milletine moral olmuş, bir nevi mücadelenin en ön safında yerini almıştır. Mehmet Akif içinde bulunduğu zamanın kargaşasından, belirsizliğinden sıyrılarak ileriyi görebilen, ufukta görülen müjdeyi milletine veciz şekilde anlatan zamanındaki neredeyse tek isimdir. Yok olmanın eşiğine gelmiş bir millete imanıyla, gayretiyle, değerlerine yeniden dönmesiyle, İslam'ın hakikatine yönelmesiyle neleri kazanacağını müjdelemiştir. Bu yolda Akif'in idealize ettiği gelecek genç nesil ise Âsım'ın şahsında hayat bulur. 'Âsım'ın Nesli' olarak adlandırdığı bu

Mehmet Akif ve oğlu Emin

Âsım, bir semboldür. Müslüman Türk gençliğini temsil eder. İnancı tamdır. Ülkesini işgal etmek isteyenlere karşı aklıyla, gücüyle mücadele eder. Kazanır. Bunun en canlı örneği Çanakkale Savaşı'dır. Çanakkale'de yedi düvele karşı mücadele vermiştir, yılmamıştır ve başarmıştır.

yeni nesil tüm tuzakları boşa çıkaran ve milletini uçurumdan kurtaran nesildir aynı zamanda. Âsım ve Haluk… Yepyeni iki genç tasavvurunun iki farklı vücutlaşmış ismi. Aynı dönemde yaşayan iki apayrı şairin gençlik modellemesi ve nesil ideali üzerine ortaya çıkan iki ayrı isim. Haluk, Tevfik Fikret'in öz oğlu, Âsım ise Mehmet Akif Ersoy'un hayal ettiği ve ruhunda canlandırdığı gencin adı. Yani Haluk gerçek, Âsım sanal kişiler. Fakat bu isimlere sadece iki farklı insan modeli gibi değil, daha büyük resme bakarak 'rol model genç' perspektifinden bakmak gerek. İki farklı şairin iki ayrı saftaki, iki farklı bakış açısı, iki farklı ideal… Safahat'ın altıncı bölümüne de ismi verilen Âsım aslında Köse İmam'ın, yani Ali Şevki Hoca'nın oğludur. Köse İmam ise Akif'in babası Tahir Efendi'nin eski bir öğrencisidir. Akif onu çok sevmekte ve sosyal sorunlar, siyaset, din, ahlak, kişilik, vatan sevgisi, tarih şuuru, teknolojik ilerleme, bilim, medeniyet vb. hususlardaki fikirlerini Âsım'la özdeşleştirmektedir. Bu sebeple edebiyatımızda Âsım, Mehmet Akif'in manevî oğlu olarak bilinir. Manzumede askere gitmeden önce vurdumduymaz olan, katıldığı Çanakkale Harbi'nden sonraki süreçte zalimlere, adaletsizliğe, haksızlığa ve düzeni bozan her şeye karşı dimdik duran Âsım'ı anlatır Akif. Meyhaneleri basan, sarhoşları döven, hatta Bab-ı Ali'yi basmayı düşünen Âsım. Bütün bunların kaba kuvvetle çözülemeyeceğini anlatmak için Mehmet Akif, Âsım'ı karşısına alır ve nasihat eder. Yeni nesillerin ancak ilimle fenle yetişeceğini anlatır ve Âsım'ı Almanya'ya yollar. Döndüğünde de vatanına hayırlı vazifeler yapması gerektiğini anlatır.

"Zulmü alkışlayamam, zalimi asla sevemem;
Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem.
Biri ecdadıma saldırdı mı, hatta boğarım…
—Boğamazsın ki!
—Hiç olmazsa yanımdan koğarım!
Üç buçuk soysuzun ardında zağarlık yapamam;
Hele hak namına haksızlığa ölsem tapamam.
Doğduğumdan beridir âşıkım istiklâle
Bana hiç tasmalık etmiş değil altın lâle….
Yumuşak başlı isem, kim demiş uysal koyunum?
Kesilir belki, fakat çekmeye gelmez boynum.
Kanayan bir yara gördüm mü yanar tâ ciğerim.
Onu dindirmek için kamçı yerim, çifte yerim.
Adam aldırma da geç git, diyemem, aldırırım;
Çiğnerim, çiğnenirim, hakkı tutar kaldırırım.
Zalimin hasmıyım amma severim mazlumu….
İrticaın şu sizin lehçede manası bu mu?"

Vatanın karış karış işgal edildiği bir dönemde Âkif, geleceğe Âsım'la bakmakta, Âsım'la teselli bulmakta, Âsım'ın iradesi ile ülkenin kurtulacağına inanmaktadır. Çünkü ülkenin geleceği iyi yetişmiş kuşaklarla mümkündür. Âsım, bir semboldür. Müslüman Türk gençliğini temsil eder. İnancı tamdır. Ülkesini işgal etmek isteyenlere karşı aklıyla, gücüyle mücadele eder. Kazanır. Bunun en canlı

örneği Çanakkale Savaşı'dır. Çanakkale'de yedi düvele karşı mücadele vermiştir, yılmamıştır ve başarmıştır.

"Âsım'ın nesli… diyordum ya… nesilmiş gerçek;
İşte çiğnetmedi namusunu, çiğnetmeyecek."

Safahat'ın 6. kitabı Âsım, ideallerin zirvelerini yakalamak isteyen gençlerin ana hatları çok iyi belirlenmiş yol haritası gibidir. Âkif'e göre Âsım gençliğinin ruh yapısı; iman eden, bütün gayretiyle çalışan, sonunda eline geçeni hoşnutlukla karşılayandır. Tembellik, hazıra konmak, hırs ve kıskançlığın kendisinden uzak olduğu kişidir. Bir milletin yükselmesi ve geleceğini kurtarması için, gençlerin iki kudrete sahip olmaları lazımdır. Bilgi ve ahlak. Bu ikisini elde etmek için çabalayan kişidir. İslâm ahlakını Batı fennine harmanlayarak ilme maya çalandır. İlk ve hakiki düşmanımızın cehâlet olduğunu bilendir. Âsım genci en son ilmi gelişmeleri takip edip öğrenmeye gayret gösterendir. Yeise ve ümitsizliğe düşmeyendir. Son nefesini kadar azimli ve mücadeleci adamdır. Ölüler dini değil, diriler dini olan İslam'a kucak açan, İslam'ı kucaklayandır. Bütün zaman ve insanları kucaklayan bir ahlaka sahip olandır. Âsım genci ailesine bağlı, sevgi dolu, sorumluluk sahibi olandır. Bilgisiz ahlak, miskinlik ve zayıflığa; ahlaksız bilgi ise milletlerin ruhunun zehirlenmesiyle sonuçlanacak felâketlere sebep olurlar.

Necip Fazıl'ın İdeali; Büyük Doğu ve Mehmed

Son yüz yılın en büyük dava ve aksiyon adamlarından biri hiç şüphesiz Necip Fazıl'dır. Sadece yaşadığı dönemde değil bugün de milyonlarca gencin hayatına ideallerini aşılamaya devam eden bu büyük isim ülkenin en zorlu yıllarında tasavvur ettiği gençlik idealini şiirlerine, makalelerine dökerek çevresinde oluşan kalabalıkları toplumun temel değerlerinde birleştirmeyi amaçlamıştır. Bu idealini de oğlu Mehmed'e ithafen yazdığı şiirlerde görebiliyoruz. "Zindandan Mehmede Mektup" isimli şiirinde Necip Fazıl hem ülkenin içinde bulunduğu durumu özetler hem de oğlu Mehmed üzerinden gelecek nesillere umut aşılamaya çalışır.

Necip Fazıl gençlerle

Zindandan Mehmede Mektup" isimli şiirinde Necip Fazıl hem ülkenin içinde bulunduğu durumu özetler hem de oğlu Mehmed üzerinden gelecek nesillere umut aşılamaya çalışır.

Mehmedim, sevinin, başlar yüksekte!
Ölsek de sevinin, eve dönsek de!
Sanma bu tekerlek kalır tümsekte!
Yarın elbet bizim, elbet bizimdir!
Gün doğmuş, gün batmış, ebed bizimdir.

"Çile"sini yüreğimizde hissettiğimiz büyük şair, toplum adına -özellikle de genç nesil- taşıdığı endişelerini en can alıcı ifadelerle ortaya koymaktan çekinmemiştir. Onun için gençlik, kabına sığamayış, kalıplara giremeyiş ve gözün alabildiği hatta alamadığı yerlere varıştan başka bir mânâ ifade etmezdi. Öyle ki ona göre gençlik, "Kim var?" diye sorulduğunda sağına soluna bakmadan "Ben varım." diyebilme cesaretini gösterebilmektir. Hayatı boyunca arayışlarını, özlemlerini, hayal kırıklıklarını ve üzüntülerini, davası adına nimet bilip, onları yeri geldiğinde kendisine baş tacı etmiş bu fikir işçisinin gayesi, kutlu bir gençliğin tohumlarını atabilmek ve geleceğe sapasağlam nesiller hediye edebilmekti.

Necip Fazıl'ın toplumun geleceğiyle alâkalı, bir dava şuuru içinde gece gündüz durmadan ortaya koyduğu gayretler, dönemi itibariyle oldukça önemlidir ve bunların minnet ve şükranla yâd edilmesi gerekir. O, devrinde kendisi gibi fikir çilesi çeken mânâ önderleri ile aynı istikamette düşünmüş, bu hedef doğrultusunda mücadeleden hiç vazgeçmemiş, kendini topluma yön gösteren bir misyonun sahibi olarak görmüş ve toplumunu uyarmayı bir görev saymıştır. Bu dava, onun biricik meselesidir. Öyle ki boşa geçen her ân, onun için büyük bir kayıptır. O, bu davaya her şeyini vermiş, kendini de bu davanın yılmaz savunucusu olarak ilân etmiştir. Bu gaye uğruna, kitaplar yazmış, konferanslar vermiş, Anadolu'yu adım adım dolaşıp hiç durmadan etrafına tohumlar saçmış; hapislere düşmüş, büyük acılar çekmiş; ama hiçbir zaman bu amacına hizmet etme heyecanını kaybetmemiştir. Zorlu bir dönemde yaşayan şair, mücadelesinin ilk yıllarında zaman zaman yalnız kalmanın burukluğunu hissetmiştir. Tamamen kendi gayretleriyle kurmaya çalıştığı "Büyük Doğu Hareketi" birçok defa kesintiye uğratılmış; ama o her defasında yeniden ve daha güçlü bir şekilde kaldığı yerden devam etmiştir. Ona göre her şey, iman ve aksiyon çerçevesinde ele alınmalı ve bu yolda karşılaşılan her engel aşılmalıdır. Kutsal davasında kendisine en önemli destekçi olarak gençleri görmüş ve bu gençliği "Büyük Doğu Gençliği" olarak adlandırmıştır.

Sezai Karakoç

Sezai Karakoç, kendine özgü "Diriliş" diye bilinen bir akım kurmuş, bu akım gençliğe büyük bir önem vermiş, adeta gençliğin bir parçası olmuştur. Taha ise bu dirilişi sembolize eden özel isimdir.

Sezai Karakoç'un İdeali; Diriliş Nesli veTaha

Hali hazırda yaşayan en büyük Türk şairlerinden olan Sezai Karakoç aynı zamanda Necip Fazıl'ın izinden giden, özellikle son elli yıldaki eserleriyle sadece Türk Diline ve edebiyatına değil aynı zamanda zamanın gençliğine de ışık tutmuştur. Sezai Karakoç'un en verimli dönemleri ülkemizin en çalkantılı zamanlarına denk gelmiştir. Bu zorlu dönemde gençlik taraflara ayrılıp silahlanırken Sezai Karakoç sağduyusuyla öne çıkarak gençleri ilim, irfan, İslam ve tarih misyonuna yeniden dönmeleri için çalışmalar yürütmüştür. Yazdığı şiirler, makaleler, çıkardığı dergilerin etrafından toplanan yeni nesil çatışmalardan uzak kalarak kendilerini ülkenin gelişmesine, ilmi ve fikri çalışmalara adamışlardır. Diriliş Dergisi ise bu çalışmaların merkezi olmuştur. Sezai Karakoç, kendine özgü "Diriliş" diye bilinen bir akım kurmuş, bu akım gençliğe büyük bir önem vermiş, adeta gençliğin bir parçası olmuştur. Taha ise bu dirilişi sembolize eden özel isimdir. Sezai Karakoç "Diriliş Neslinin Amentüsü" adlı eseri, özlemi duyulan diriliş neslinin/ gençliğinin özelliklerini göstermesi bakımından oldukça önemli bir eserdir. Üstadın kanaati şudur ki; "Öncü bir neslin, diriliş neslinin yetişmesi elzemdir. Bu neslin en belirgin özellikleri; tarih bilinci ve derinliği, içinde yaşadığı toplumla barışık olma ve toplumunun her katmanında varlık gösterme, çalışkanlık ve savaşçılık olmalıdır. Öncelikle diriliş eri savaşçı olmak mecburiyetindedir. Kendi mevzisini korumakla mükelleftir. Bu savaşı verirken top, tüfek, bomba, füze kullanmayacaktır. Çünkü bu savaş bir ruh savaşıdır, medeniyet savaşıdır, zihniyet savaşıdır. Bu savaşın ana unsuru irfanî yüceliş ve değerlerdir. Dava hakikat davası, savaş hakikat savaşıdır." Karakoç'un "Diriliş eri" adını verdiği genç neslin özellikleri ise; geçmişini inkâr etmeyen ama geçmişte de kalmayan, inançlı, karakter ve şahsiyet sahibi, özgüveni sağlam, estetik anlayışı gelişmiş, hak ölçülerde kendi kültür ve medeniyetinin inşası için gayret sarf eden, çağına yön veren olmalıdır. "Diriliş"in özünde, kendi içinden kendi medeniyet birikiminden yükselme bulunmaktadır. Kendi medeniyetine sırtını dönme değil, tam tersine ona sahip çıkma ve önemseme vardır. Bu hususta gençlere çok büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir. Diriliş Nesli her bakımdan Sezai Karakoç'un düşüncesinin temel dayanağıdır. Diriliş Neslinin Âmentüsü kitabı "Kendimin bir diriliş eri olduğuna inanıyorum." cümlesi ile başlar. Cümle şöyle devam eder : "Bir Diriliş Cephesi bulunduğuna ve kendimin de o cephede bir savaş adamı olduğuma, olmam gerektiğine inanıyorum."

Üstat tarihi ve hayatı yorumlarken hakikat savaşı ve hakikate karşı savaş tabirini kullanmaktadır. Ona göre diriliş eri hem doğuyu hem de batıyı bilmelidir. Eski uygarlıkları derinlemesine incelemeli, bu uygarlıkların yükseliş ve düşüş sebeplerini etüt etmelidir. Bugünkü acıklı durumunun mutlaka birden çok sebebinin olduğunu fehmetmeli ve İslam kültür ve medeniyetine mensup olan birinin bu hali kabullenmesinin mümkün olmadığını idrak etmelidir. Tarihin sırlarını kurcalamalı ve peşin hükümlerden uzak durmalıdır. Sözlerin ve olayların sadece görünen anlamlarıyla değil arka planında nelerin gizli olduğuyla da ilgilenmelidir. Makam, mevki, mansıp, rütbe, şöhret v.s. daha ne kadar kıstas varsa ehemmiyetsizleşecektir dava erinin gözünde. Bu anlamda Taha, üstadın idealize ettiği ve küllerinden yeniden doğarak değerleriyle kuşanan ve mücadele ruhuyla yola çıkan diriliş neslinin örnek bir neferidir. Şiirsel ifade gereği Taha soyut bir insan gibi görünse de şiirin manaya yüklediği göndermeler kelimenin hakikatinden daha derin bir etki sağlar. Üstad Sezai Karakoç Taha'nın Kitabı'nda onu şu şekilde dillendirir;

Kaleye hücum ettiği an Zülküfül
Kılıcı uzatan Tahaydı
Bir kere daha kayalık leylaklarında
Zülküfülden bir tad aradı Taha
...
Dört melek ve Kur'anla
Dirildi Taha
Onulmaz bir ölümle
Kavuran bir felçle
Öldüğü halde
Dört melek ve Kur'anla
Dirildi Taha

Gençlerin Karakteri İşte Böyledir*

Aristotales

Birçok kötülüğe henüz tanık olmadıkları için her şeyin kötü yanından çok iyi yanına bakarlar. Henüz çok sık aldatılmadıkları için başkalarına kolayca güvenirler. İyimserdirler; doğa, fazla şarap içmiş gibi ısıtır kanlarını; bunun yanında, henüz pek az hayal kırıklığına uğramışlardır. Yaşamları anılarla değil, daha çok beklentilerle geçer; çünkü beklenti geleceği gösterir, anıysa geçmişi; gençliğinse önünde uzun bir gelecek, ardında kısa bir geçmiş vardır: yaşamının ilk gününden insanın anımsayacak bir şeyi yoktur, ancak ileri bakabilir. Biraz önce sözünü ettiğimiz iyimserliğe yatkınlıkları yüzünden kolayca aldatılırlar. Sert huyları ve umuda yatkınlıkları onları yaşlılardan daha yürekli yapar; sertlik korkuyu önler, umutluluksa güven yaratır; öfkeliyken korku hissedemeyiz, herhangi bir iyilik beklentisiyse bizi güvenli yapar. Mahcupturlar, içinde yetiştikleri toplumun kurallarını benimserler ve herhangi bir başka onur ölçüsüne henüz inanmamaktadırlar. Yaşamın tokadını henüz yemedikleri ve zorunlu sınırlamalarını henüz öğrenmedikleri için görkemli, yüce tasarıları vardır; bundan başka, umutlu mizaçları, kendilerini büyük şeylere layık diye düşünmelerini sağlar. Bu da yüce tasarıları olmak demektir. Hep, faydalı şeylerden çok soylu şeyler yapmayı yeğlerler: yaşamları uslamlamadan çok moral duygusuyla düzenlenir; uslamlama, bizi faydalı olanı seçmeye götürürken, moral iyilik soylu olanı seçmeye götürür. Arkadaşlarına, yakın dostlarına ve yoldaşlarına yaşlılardan daha düşkündürler, çünkü günlerini başkalarıyla birlikte geçirmekten hoşlanırlar, ne dostlarını ne de başka herhangi bir şeyi kendilerine yararlılığıyla ölçmektedirler henüz. Bütün hataları, her şeyi aşırı ve ateşli bir biçimde yapmalarındandır.

Her şeyin fazlasını yaparak Khilon'un buyruğuna** başkaldırırlar; aşırı severler, aşırı nefret ederler, öteki şeylerde de aynı. Her şeyi bildiklerini sanırlar, bu konuda her zaman oldukça emindirler kendilerinden; aslında bu nedenle her şeyi gereğinden fazla yaparlar. Başkalarına kötü davranırlarsa, bu, onlara gerçekten zarar vermek için değil, onları küçük gördükleri içindir. Herkesi namuslu bir insan olarak ya da olduğundan daha iyi bir insan gibi düşündüklerinden, başkalarına acımaya hazırdırlar: komşularını, kendi zararsız doğallıklarıyla yargılarlar, bu yüzden de onun bu şekilde davranılmayı hak etmiş olduğunu düşünemezler. Eğlenceye düşkündürler, bu yüzden de hazırcevaptırlar, hazırcevaplık da terbiyeli küstahlıktır zaten.

Gençlerin karakteri işte böyledir…

Arkadaşlarına, yakın dostlarına ve yoldaşlarına yaşlılardan daha düşkündürler, çünkü günlerini başkalarıyla birlikte geçirmekten hoşlanırlar, ne dostlarını ne de başka herhangi bir şeyi kendilerine yararlılığıyla ölçmektedirler henüz. Bütün hataları, her şeyi aşırı ve ateşli bir biçimde yapmalarındandır.

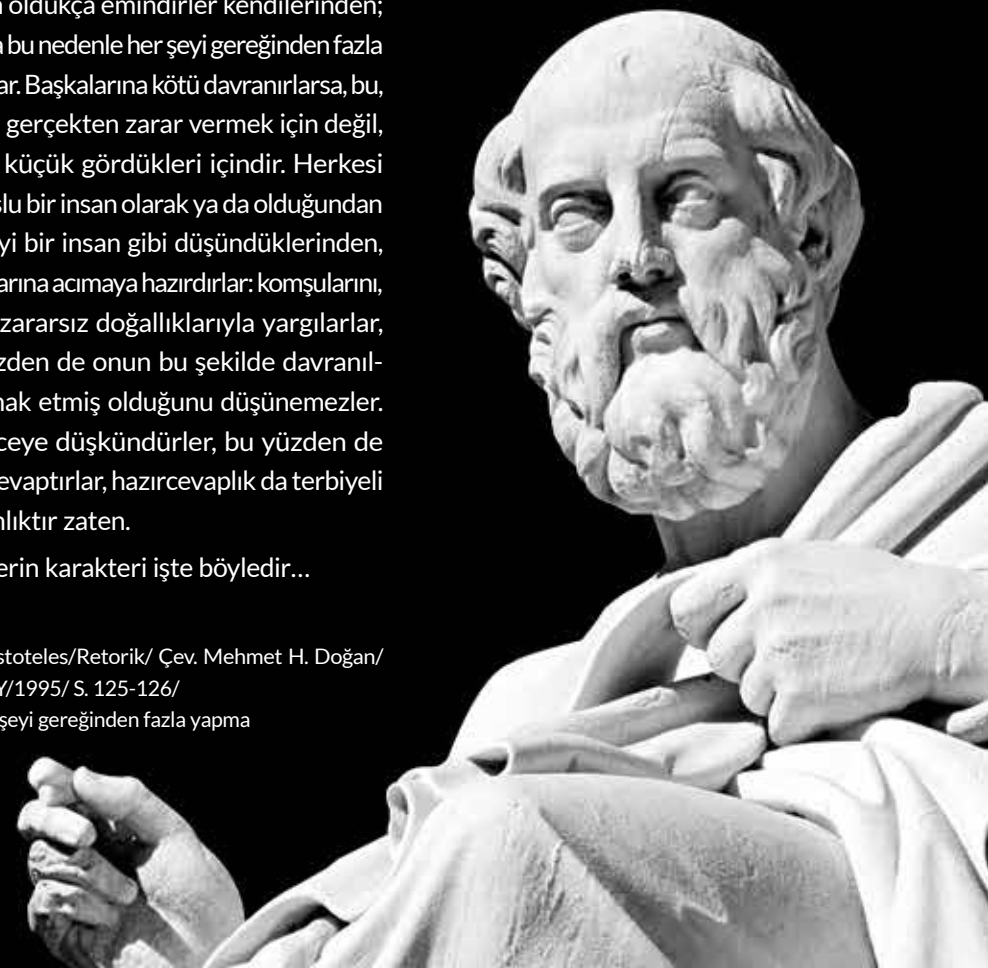

* Aristoteles/Retorik/ Çev. Mehmet H. Doğan/ YKY/1995/ S. 125-126/

** Bir şeyi gereğinden fazla yapma

Erol Göka:

Gençler, bizim insan kardeşlerimiz...

Prof. Dr. Erol Göka ile Gençliği, gençliğin meselelerini, gençlik yıllarını, yetişkinlerin gençlere, gençlerin de hayata bakışını konuştuk. Psikiyatrist Erol Göka umudumuzu daim diri tutacak cevaplar verdi.

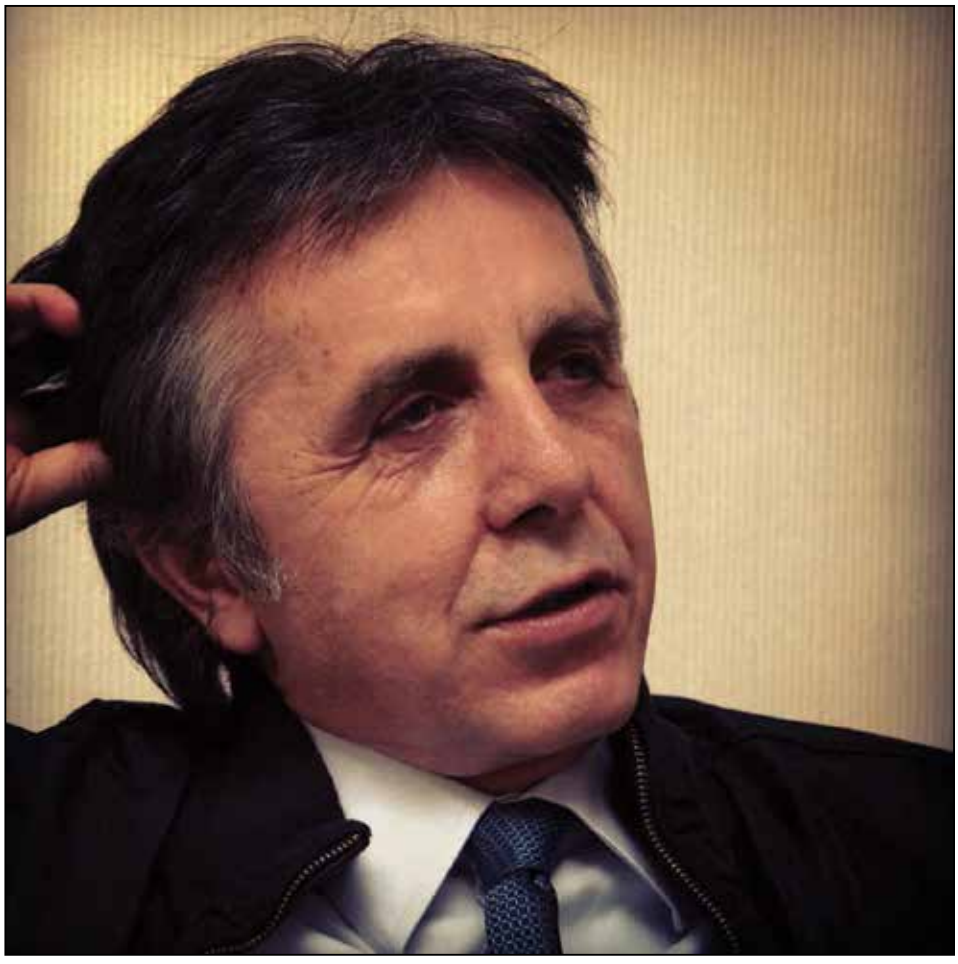

Bu dünyada misafiriz, yetişkinler ve yaşlılar yolculuğun sonuna doğru ilerliyorlar. Elbette hepimiz ölecek yaştayız ama gençlerin önlerinde daha uzun yıllar olduğu da gerçek. Bizim bırakıp gideceğimiz hanelerin, yeryüzünün müstakbel ev sahipleri onlar... Gençler, bizim insan kardeşlerimiz, onlara diyecek hiçbir kötü sözümüz olamaz. Çünkü genetik, sosyal ve kültürel olarak tamamen bizim imalatımız. Onlara bakıp ne ektiğimizi görüyoruz.

Genelde yetişkinlerin "ne olacak bu gençlerin hali" sızlanmalarına karşı siz hep ümitvarsınız. Sizi gençlerle ilgili bu kadar ümitvar kılan sebepler nelerdir?

Ümitvarlığım öncelikle inancım dolayısıyla. Ümitvar olmaya mecburuz zira gençlerden umutsuzluk, gelecekten umudu kesmektir ki, bunun da büyük günah olduğunu düşünürüm. Ayrıca gençleri gerçekten seviyor, onlara güveniyorum. Nedense her nesil, kendilerinin en doğruyu, en güzeli düşünüp yaşadığı kanaatinde; gençlerin haline bakıp hayıflanıyor, gelecek hakkında endişe ediyorlar. Hemen tüm zamanların yazılı kaynaklarında bununla ilgili, gençlerdeki yozlaşma hakkında benzer ifadeler var. Bu tip kaygılar modern zamanlarda daha da arttı. Çünkü gençlik tarih boyunca çok kısa bir geçiş evresi, birkaç bahar süren bir delikanlılık dönemiyken, modernlikle birlikte, on yılı aşkın bir süreyi kapsamaya başladı. Üstelik bu süre daha uzuyor. Yakın zamanlara kadar gençlik dönemini 13-23 yaşları arası olarak ele alırken bir süredir, 15-30 yaş arasındakilere genç diyoruz. Gençlik dönemi uzayınca, yetişkinler tabiatıyla çevrelerinde daha çok genç görüyor, daha çok endişeleniyorlar.

Bu dünyada misafiriz, yetişkinler ve yaşlılar yolculuğun sonuna doğru ilerliyorlar. Elbette hepimiz ölecek yaştayız ama gençlerin önlerinde daha uzun yıllar olduğu da gerçek. Bizim bırakıp gideceğimiz hanelerin, yeryüzünün müstakbel ev sahipleri onlar... Gençler, bizim insan kardeşlerimiz, onlara diyecek hiçbir kötü sözümüz olamaz. Çünkü genetik, sosyal ve kültürel olarak tamamen bizim imalatımız. Onlara bakıp ne ektiğimizi görüyoruz.

Bir de hiç unutmayalım, Allah vergisi, gençler daha güçlü, kuvvetli, daha zinde ve zekiler... O yüzden hepimiz genç olmak, genç kalmak için çırpınıp duruyoruz. Gençlerin tek eksiği tecrübe... Onu da deneye yanıla ve en çok da bizden öğrendiklerini tatbik ederek kazanacaklar. Çok değil kısa bir süre sonra onlar da yetişkin olacak, kendilerinden sonra gençlik dönemine girenlerden sızlanmaya başlayacaklar... Gençlerimize ne kadar güvenir, onların tecrübe kazanmaları için müsamaha gösterirsek, kendimizin ve onların enerjisini didişme yerine daha hayırlı işler için sağlamalarına yardımda bulunmuş olacağız. Gençlerimizle didiştiğimizde elimize bir şey geçmiyor üstelik; onları bizden uzaklaştırmış, tecrübesizliğin, acemiliğin kollarına bırakmış oluyoruz.

Gençlik yıllarını verimli kılmak için gençler nelere dikkat etmeli?

Sanılanın aksine gençlik, insanın en zor dönemi... Dersler, arkadaş çevresi, aile ortamı, haberler, velhasıl tüm dünya henüz bir kimliği bile olmayan, fiziki görünümü, boyu posu bile neredeyse her gün değişen genç insanın üzerine yığılıp duruyor. Biz onlara karşı sevgi dolu olursak ve gelişimleri için hoşgörülü bir ortam hazırlarsak, en büyük iyiliği yapmış oluruz. Çünkü gençler yüksek enerjilerini bizimle kavga için değil, bizi örnek alarak daha verimli alanlarda kullanabilmek için fırsat bulacaklardır.

Haklısınız, gençlere karşı sürekli sevgi ve hoşgörüyü en ön plana alıyorum. Verimlilik sorunuza bile bu kavramlarla cevap vermeye çalışıyorum. Çünkü inanın gençlerimizin enerjisinin büyük bir kısmı, yetişkinlerle didişme içinde geçiyor. Boş yere akan enerjiden daha büyük verimsizlik olabilir mi?

Şuna hazır olmalıyız. Gençler, bir kimlik sahibi olmak isteyen insanlardır ve bunun için öncelikle felsefi ve ahlaki olarak yetişkinleri, yaşadıkları dünyayı eleştirecekler, var olanı beğenmeyeceklerdir. Onlar, bizi eleştirirken kendi arayışlarının gereğini yerine getiriyorlar. Bunda alınılacak bir durum yok. İşin ilginç yanı, gençler bizi ne kadar eleştirirlerse eleştirsinler, son tahlilde nasıl bir yolda yürüyeceklerine karar vermek için bizi örnek alacaklardır. Gençlerimizin verimli bir hayat sürmelerini sağlamak için ya onlara güzel örnekler olmalı, bunu yapamıyorsak açık yüreklilikle

Sanılanın aksine gençlik, insanın en zor dönemi... Dersler, arkadaş çevresi, aile ortamı, haberler, velhasıl tüm dünya henüz bir kimliği bile olmayan, fiziki görünümü, boyu posu bile neredeyse her gün değişen genç insanın üzerine yığılıp duruyor. Biz onlara karşı sevgi dolu olursak ve gelişimleri için hoşgörülü bir ortam hazırlarsak, en büyük iyiliği yapmış oluruz.

Hala bizi kardeş kavgasına teşvik eden, kışkırtan, birbirimize kırdırtan yetişkinlere, çok öfkeliyim. Onlar bizim gençlik enerjimizi kendi çıkarları için heder etmeselerdi, ülke olarak çok daha iyi durumda olabilirdik.

itiraf etmeli, örnek alabilecekleri güzel insanları göstermeliyiz.

Pardon, siz bana gençlerin nelere dikkat etmesini gerektiğini sormuştunuz değil mi?

Öyle ama cevap da dolaylı olarak verilmiş oldu. Sizin kuşağınızdaki gençlerin hayata bakışları ile bugünün gençlerinin hayata bakışları arasında ne gibi farklar var?

Ben maalesef "12 Eylül" diye bilinen meşum zamanlarda, sağ-sol çatışması içinde gençliğini yaşamış kayıp bir kuşaktan geliyorum. Tam bir safdillik ve vatanseverlikle siyasetle ilgilenmenin bazı hoşlukları dışında gençlerimize "bizim zamanımızda..." diye başlayan güzel hiçbir cümlem yok. Şimdiki gençleri daha çok beğeniyor, onlara kızmaktan daha çok, imreniyorum. Gençlerimize daha iyi imkânlar hazırladığımız için kendimize de aferin diyorum. Demek ki yaşadığımız acı olaylardan, kardeş kavgasından çok şeyler öğrenmiş, bunu çocuklarımıza nakletmemişiz.

Fark etmişsinizdir, gençlik sorunlarını hep yetişkin sorunu olarak görmeye yatkınım. Hala bizi kardeş kavgasına teşvik eden, kışkırtan, birbirimize kırdırtan yetişkinlere, devrin zalimlerine çok öfkeliyim. Onlar bizim gençlik enerjimizi kendi çıkarları için heder etmeselerdi, ülke olarak çok daha iyi durumda olabilirdik. O yüzden gençlerin kendilerini anlamalarından daha çok yetişkinlerin gençleri anlaması çok önemli.

Ha, elbette her yerde olduğu gibi ülkemizde gençlik problemleri var. Böyle bir yanda modernlik bir yanda kültürel ve dini değerlerin arasında yönümüzü hep birlikte bulmaya çalışırken olması da kaçınılmaz. Önemli olan, bu problemleri nasıl ele aldığımız, nasıl baş etmeye çalıştığımız...

Sizce günümüz gençliğinin temel problemleri nelerdir? Gençlere genelde hangi yönlerde uyarılarda bulunuyorsunuz?

Günümüz gençlerine en çok sıkıntılar, zorluklar karşısında uyuşturucuya, alkole başvurmanın yol açtığı dertler, menfaatperestlik ve kimseyi hakir görmeme konusunda uyarılarda bulunmaya çalışıyorum. Bir de artık gençlerin duygusal problemleri konusunda kafamızı kuma gömmekten vazgeçmemiz lazım. Birçoğumuzun olduğu gibi benim annem babam da 16-17 yaşlarında evlenmiş. Şimdi eğitim ve meslek edinme yaşının uzamasıyla evlilik yaşı da ister istemez 30 sonrasına sarkmaya başladı. Ama bir yandan da gençlerin en çok duygusal etkileşim ve sorun yaşadığı dönem 15-30 yaş arası... Başımızı iki elimizin eline alıp düşünmeli, çare üretmeliyiz.

Yaş ne olursa olsun hayatta daima gençlik heyecanını taşımak için ne yapmalı?

Bu sorunuz doğrudan doğruya hayat felsefesiyle ilgili. Hepimiz bize verilen ömrü, bir genç gibi, yani hep öğrenmeye, daha çok olgunlaşmaya çalışarak tamamlamak durumundayız. Hiçbir zaman "benim için artık bilgi tamamlandı, kişiliğin zirvesine ulaştım" demeden çalışıp didinmek, hem teslim olmak hem de mücadele etmek zorundayız. Böyle bir hayat felsefemiz olmadan ne gençlerin, gençliğin kıymetini bilebilir ne de genç gibi yaşayabiliriz.

Devletin, yerel yönetimlerin, sivil toplum örgütlerinin gençlik politikalarını yeterli görüyor musunuz? Daha fazla neler yapılabilir?

Aileden cemiyete, toplum organizasyonlarından siyasete ve devlete, gençlerle ilgilenen herkesin ikili bir formüle göre hareket etmesi elzem. Bunlardan birincisi özerklik, diğeri ise örneklik... Özerklikten kastım, gençlere güvenmek ve onların kendi sorunlarını kendilerinin görüp çözmesi için fırsat hazırlamak... Gençleri yapacakları işlerde özgür bırakmak, sadece uzaktan kollamak, yardıma, rehbere ihtiyaçları olduğunda hazır ve nazır bulunmak... Örneklik ise, emir ve komuta etmekten, mütemadiyen tavsiyelerde bulunmaktan ziyade, gençlere göre biraz daha hayatta ustalaşmış kimseler olarak onların önünde hal ve hareketlerimizle canlı bir misal teşkil edebilmek... Düşünebiliyor musunuz bir evde yetişkinlerden hiçbiri kitap okumuyor, hep televizyon karşısında vakit öldürüyor ama çocuklara, gençlere hep dersleriyle ilgilenmesi, iyi insan olması için nasihat ediliyor, disiplin programları uygulanmaya kalkılıyor. Bu, onlara kötülük etmektir aslında.

Gençliğe gereken değerin verilmesi yatırım yapılması anlamında Milli Eğitim nasıl bir rol üstlenmeli? Eğitimcilerimiz nasıl bir gayret kuşanmalı?

Eğitim, en dertli olduğumuz alan. Her bir başlık altında günlerce konuşabiliriz. Siz, çok doğru bir yerden bakıyorsunuz. Benim de şimdiye kadar yapılanlara yönelik en büyük eleştirim, böyle bir bakıştan kaynaklanıyor. Daha çok sistem sorunlarına odaklanıyoruz.

Resmi ideolojiye göre tek tipte insan yetiştiren ve ucube bir sınav sistemiyle öğrencilerimizi soru bidonuna çeviren, dinin, sanatın ve sporun insan yetişmesindeki önemini neredeyse hiçe sayan berbat bir sistemimiz var ve ondan kurtulmaya çalışıyoruz. Bakanlığımızın, yetkililerin çok gayret sarf ettiklerini biliyorum. Asla yılmamalıyız. Bu mücadele yıllar alabilir. Ama sistem kadar hatta ondan da başa almamız gereken konu, eğitimcilerimizin niteliği. Maalesef bunu çok konuşmuyoruz. Konuşmalıyız. Sabırlı, umutlu, iyi niyetli olmalı; çocuklarımıza ve gençlerimize ne yapmak istediğimizi anlatmalı, onları da tartışmanın içine katabilmeliyiz.

Düşünebiliyor musunuz bir evde yetişkinlerden hiçbiri kitap okumuyor, hep televizyon karşısında vakit öldürüyor ama çocuklara, gençlere hep dersleriyle ilgilenmesi, iyi insan olması için nasihat ediliyor, disiplin programları uygulanmaya kalkılıyor. Bu, onlara kötülük etmektir aslında.

Son olarak gençlere gençlik döneminde okuma yazmanın önemine dair neler söylemek istersiniz? Mutlaka okumalısınız dediğiniz kitaplar hangileri?

Gençlik döneminde tıpkı bedenimiz gibi beynimiz de en yüksek ritimde çalışıyor. Dünya meselelerine, teoriye, soyutlamaya çok meyilli bir zihni işleyiş ortaya çıkıyor. Çünkü gencin bir an önce kendisine toplum içinde bir rol, konum kazandıracak kimliğe, bunun için de çok araştırmaya ihtiyacı var. Gençler günümüzde teknomedyatik aygıtlar sayesinde çok daha kolay ulaşabiliyorlar. Onların sürekli sosyal medyada, internette olmalarına yönelik eleştirileri fazla acımasız buluyorum. Birçok genç, bu ortamlar sayesinde ihtiyaç duyduğu bilgiyi de elde ediyor. Ancak izin verirlerse onlara yine de kitap okumalarını ve mümkünse düşüncelerini denemeler halinde yazmaya çalışmalarını tavsiye edeceğim. Zira internet (medya) okuryazarlığıyla, klasik okuryazarlık birbirinden çok farklı... İnternet okuryazarlığını boş verelim demiyorum, onun da öneminin farkındayım ama klasik okuryazarlık, zihin gelişiminde çok daha kalıcı ve biçimlendirici bir etkiye sahip. Dahası maalesef, kimlik ve kişilik gelişimimize olumlu yönde etki edecek kitapların çoğuna internet ortamında ulaşamıyoruz. Ben, ulaşsak bile yine yukarıda söylediğim gerekçeyle kitapların geleneksel yöntemle okunması gerektiğini düşünüyorum.

Gençler, en çok arkadaş çevresinden etkileniyor, onların okuduklarını, önerdiklerini okuyorlar ama kelime dağarcıklarının artması, dil (ve tabii bu arada zihin) gelişimlerine katkıda bulunması, psikolojik bakışlarının yetkinleşmesi için ben yine de batının ve kültürümüzün dev romancı ve hikâyecilerinden okumalar yapmalarını önereceğim. Bunlar, Dostoyevski ve Herman Hesse; Ahmet Hamdi Tanpınar ve Mustafa Kutlu'dur. Gençlerimize ayrıca, hepimiz için tartışmasız en örnek şahsiyet olan peygamberimizin hayatını güvenilir bir kaynaktan okumalarını, iyice öğrenmelerini salık vereceğim. Benim en beğendiğim siyer kitabı Martin Lings'in "Hz. Muhammed'in Hayatı"dır.

Fırtınalı Yıllar
"Bulûğ Çağı"

Fatma Gülşen Koçak
Eğitimci, Yazar

Fransız Psikiyatr Dalto, ergenliği ikinci doğum olarak tarif eder. Dalto'ya göre ergenler tıpkı yaşamın başlangıcındaki bebekler gibi kırılgan ve dayanıksızdırlar, kabuk değiştiren istakozlara benzerler. İstakozlar bu dönemde kabukları yumuşak olduğu için zayıf ve savunmasızdırlar. Ergenlik bireyin hayatı boyunca en savunmasız ve en kırılgan olduğu bir dönemdir.

İnsan hayatı genel olarak çocukluk, gençlik, yetişkinlik, orta yaşlılık, yaşlılık ve ihtiyarlık gibi evrelere ayrılır. Bu evrelerin birinden diğerine geçiş süreci bütün insanlar için aynıdır. Herkes geçilmesi gereken evreleri geçirerek evrimini tamamlar. İşte insanın çeşitli değişimler ve dönüşümler geçirdiği evrelerin en fırtınalı dönemlerinden birisi de ''Bulûğa erme'' dönemidir. Bu dönem çocukluktan ergenliğe geçişin yaşandığı bir dönemi kapsar.

''Ergen'' kelimesi batı litaratüründeki ''adoloscent'' in karşılığı olarak kullanılmıştır. Latincede büyümek olgunlaşmak anlamında kullanılan ''adolescere'' fiilinin kökünden gelmekte olan bu kelime yapısı gereği bir durumu değil bir süreci belirtmektedir. Bu süreç hızlı ve sürekli bir gelişme evresi olarak da tanımlanmaktadır. Ergenlik çocukluktan çıkıp yetişkin insan olma özelliğinin kazanıldığı bir hayat merhalesidir.

İslam fıkhında ergin manasında ''baliğ'' terimi kullanılır. Baliğ kelimesi lügatte ''ulaştı, erdi, vardı'' anlamına gelir. Baliğ kelimesi bir şeyin kemale erdiğini ifade eder. '' Kemale erme döneminde de biyolojik zihinsel sosyal açıdan gelişme yaşanır. Sorumluluk bilinci artar. Bireysel ve toplumsal kimlik bu dönemde kazanılır.

Fransız Psikiyatr Dalto ergenliği ikinci doğum olarak tarif eder. Dalto'ya göre ergenler tıpkı yaşamın başlangıcındaki bebekler gibi kırılgan ve dayanıksızdırlar, kabuk değiştiren istakozlara benzerler. İstakozlar bu dönemde kabukları yumuşak olduğu için zayıf ve savunmasızdırlar. Ergenlik bireyin hayatı boyunca en savunmasız ve en kırılgan olduğu bir dönemdir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın tarifine göre gençlik, 'buluğ çağına erme sebebi ile biyopsikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan çocukluk ve genç yetişkinlik arasında kalan 12- 14 yaşları arasındaki gruptur.''

Ergenlikte Değişimler

Ergenlik döneminde bedende görülen değişiklikler en bariz şekilde boy ve kilo artışında görülür. Çeşitli organlarda da belirgin bir büyüme gözlemlenir. Boy hızlı bir şekilde uzar. Özellikle erkeklerde boy ve ağırlık değişimi ve artışı 12-16 yaşları arasında daha belirgin bir şekilde kendini gösterir. Bu artış 18 yaşına kadar sürmektedir.

Soyut Düşünme

Ergenlik entellektüel ve akademik yaşantının da öneminin farkına varılmaya başlama yaşıdır. Bu merhalede ergen bireyin genelleme, soyut düşünme, zaman kavramının önemini kavrama, mantıksal düşünebilmeye başlama dönemidir. Genç bu evrede çocukluktaki somut düşünmeden sıyrılarak soyut düşünmeye başlar. Meseleler karşısında akıl yürüterek kendi düşüncesini oluşturur. Hatta kendi düşüncesiyle başkalarının düşünceleri üzerine karşılaştırmalar yapar.

İsviçreli Pskolog Piaget yetişkinleri ve ergenleri çocukluktan ayıran özelliğin gerçek ve olasılık arasındaki farkı bilebilmeleri olduğunu ifade eder.

Ergenlikte Duygular

Çocuklukta duygular açığa hemen vurulur. Öfke kızgınlık ve sevinç gibi duygular hemen yansıtılır. Ergenlikte ise duyguların gizlenme örtme durumları vardır. Ergenlikte duygularda yoğunluk yaşanır. Duyguların dışavurumunda bu yoğunluk açık şekilde kendini gösterir. Olumsuz duygular yoğunlaştığında ergen bu duyguları daha çok el kol hareketleriyle veya bağırarak dışa vurur. Sevgi, heyecan, mutluluk gibi pozitif duyguları ise şiir yazarak, öykü yazarak, günlük tutarak ya da resim yaparak dışa yansıtır. Ergen duygularında bir istikameti takip etmez. En belirgin özellik istikrarsızlığıdır. Duygular sürekli değişir. Bir gün olumlu tepki verdiği duruma diğer gün olumsuz tepki verebilir.

Ergeni tarif eden en yerinde kelimelerden birisi tedirgin kelimesidir. Evet ergen tedirgindir. Bedensel ve ruhsal değişimdeki gerginlikler ergeni huzursuz kılarak onu aşırı derecede tedirgin eder. Bu tedirginlik ve huzursuzluk onu yalnızlaşmaya insanlardan uzaklaşmaya götürür.

Hayal Kurma

Ergendeki zihinsel gelişme ve duygululuktaki artış hayal dünyasını zenginleştirir. Hayal kurarak arzularını düşüncelerine yansıtır. Hayalde genellikle geleceğe dair yoğunlaşma vardır. Hayal kurarak ulaşmak için çabaladığı ama ulaşamadığı noktalara ulaşabileceği ümidini taze tutar.

Tedirginlik

Ergeni tarif eden en yerinde kelimelerden birisi tedirgin kelimesidir. Evet ergen tedirgindir. Bedensel ve ruhsal değişimdeki gerginlikler ergeni huzursuz kılarak onu aşırı derecede tedirgin eder. Bu tedirginlik ve huzursuzluk onu yalnızlaşmaya insanlardan uzaklaşmaya götürür. Bu yalnızlık sürecinde anlaşılmadığını düşünerek kendisindeki değişimin muhasebesini yapar yeni duygularına bu yalnızlık ortamında alışabilmeyi dener.

Durgunluk

Aşırı büyümenin olduğu dönemlerde ergende gözle görülür bir durgunluk vardır. Bedendeki enerji büyümeye harcandığı için ergen enerjisini başka alanlara kullanamayacak kadar kendisini yorgun hissedebilir. Bu dönemi yaşayan öğrencilerin derslerindeki başarısızlığın sebeplerinden birisi de bu durumdur.

Duygusal değişimler sürekli yaşanır. Benmerkezcilik gözü karalık, kıskançlık, güvensizlik, anlaşılamama en çok yaşanılan duygusal değişimlerdir. Düzenli tertipli ilkokul çoğunun yerini sürekli tedirgin ve her şeye tepki gösteren bir genç alır.

Çocuklukta duygular açığa hemen vurulur. Öfke kızgınlık ve sevinç gibi duygular hemen yansıtılır. Ergenlikte ise duyguların gizlenme örtme durumları vardır. Ergenlikte duygularda yoğunluk yaşanır. Duyguların dışavurumunda bu yoğunluk açık şekilde kendini gösterir. Olumsuz duygular yoğunlaştığında ergen bu duyguları daha çok el kol hareketleriyle veya bağırarak dışa vurur. Sevgi, heyecan, mutluluk gibi pozitif duyguları ise şiir yazarak, öykü yazarak, günlük tutarak ya da resim yaparak dışa yansıtır.

Benim de fikrim var

Gündeme dair dışarıdan duyduklarıyla kendi fikirleri oluşur. Politikaya karşı ilgi duymaya başlar. Anne babanın zıddına fikir serdeder. Bazen anne ya da babanın çelişkilerini yüzlerine vurur, onları eleştirir. Onların aldıklarını giymek yerine kendi seçtiklerini beğendiklerini giyer. Ben varım benim de beğenilerim var sizin her dediğinizi yapmak zorunda değilim mesajını yüksek tonda vermeye gayret eder.

Uyuşmazlık

Ergenlikteki fırtınanın şiddetinin dışarıdan en çok hissedildiği zamanlar anne - babayla başlayan uyuşmazlıklar dönemidir. Çünkü ebeveynler ergenlik dönemi konusunda yeterli bilgi ve tecrübeye sahip değillerse feryadı figana başlayarak bütün gerginlikleri gereğinden fazla abartarak paniğe kapılır ve akrabalarıyla komşularıyla paylaşmaya başlarlar.

''Hırçınlaştı, hiç söz dinlemiyor, üslubu sertleşti, kardeşini rahatsız ediyor, ders çalışmıyor, olur olmaz ağlıyor, aynanın karşısından ayrılmıyor'' gibi cümleler dillerinden eksik olmaz.

Yapılan araştırmalarda okullarda ergenlik dönemini sağlıklı ve sorunsuz bir şekilde atlatan bireylerin anne babalarının bu hususta duyarlı, eğitimli ve bilinçli olduğunu göstermiştir. Anne babalar geç kalmadan bu kritik dönemle ilgili okumalarını tamamlamalı hazırlıklı bir şekilde bu süreçte çocuklarının yanında bulunmalıdır.

Cinsellik

Buluğ kendi cinselliğinin farkına varmasını sağlar. Okulda ya da mahallede akranlarından bazı cinsel bilgileri devşirir. Erkeklere ait olan rollerle kadınlara ait olan roller daha da belirginleşir. Basın yayın organlarının ve internetin de cinsel rollerin kazanılmasında büyük payı var. Bu süreçte verilecek sağlıklı bir cinsel eğitim birçok sorunun büyümeden aşılmasına büyük katkıda bulunacaktır. Kendi cinsine özgü davranışların kazanılması için aileye ve eğitim kurumlarına düşen görev eksiksiz yerine getirilmelidir.

Cinsel kimliğin kazanıldığı dönem olan ergenlik döneminde cinsel organların gelişmesi ile psikolojik yönden uyum sorunu yaşanır.

Arkadaşlık Ortamları

Ergen toplumda farkına varılmasını, kendisinin öne çıkmasını, önemsenmesini ister. Toplumsal gelişme bireyin içinde yaşadığı toplum tarafından kabul edilebilir biçimde davranmayı öğrenme aşamasıdır. Bu evrede sosyalleşmeye en büyük katkı sunan çevrelerden birisi de arkadaş çevresidir. Bu çağda arkadaşa olan ilgi, verilen değer artar. Arkadaşlarıyla ilişkileri sağlam olmayan yetişkinler tarafından yeterince anlaşılmayan, horlanan gençler bu sıkıntıyı hayatları boyunca çeker. Konuşmak, paylaşmak ergen için son derece önemlidir. Dolayısıyla bu ihtiyacını giderebileceği en müsait ortam arkadaşlık ortamıdır. Bir gruba ait olma ihtiyacını arkadaş ortamlarında giderir.

Kimlik Arayışı

Psikolog Erikson'a göre ergenlik döneminin en temel meselelerinden birisi kimlik arayışıdır. Gencin kendisine sorduğu 'kimim' 'neyim' 'ne olacağım' soruları önemli sorulardır. Bu soruların cevapları onun kimliğini bulmasını sağlayacaktır. Eğer bu dönemde kimliğini bulamazsa rol karmaşası yaşar. Bu karmaşa

da gencin olumsuz davranışlar ve toplum tarafından kabul görmeyen hareketler sergilemesine sebep olur. Uyuşturucu bağımlılığından intihara kadar birçok sıkıntının temelinde rol kargaşası yatmaktadır.

Önce Aile

Ergenlikle ilgili doğuda ve batıda yapılan bütün araştırmalarda çıkan ortak sonuç bu dönemin gerek genç gerekse ailesi için çok zor geçtiğidir. Çok az ailenin bu dönemi sorunsuz atlattığı bilinen bir gerçektir. Ailenin dışlayan, sürekli eleştiren, horlayan tavrı yerine seven, önemseyen, karşılıksız sevgi veren tutumu gencin kimlik oluşturma sürecini tamamlamasını daha da kolaylaştıracaktır. Yetişkinin aşırı ilgisine tepki gösterse bile, uzaktan kontrollü ve dengeli bir biçimdeki gözetimi sever. Kendisine güven duyulmaması onda krizler üretir. Güvenilen sevilen sayılan birey olduğunun hissettirilmesi genç için muhteşem bir destektir.

Ergenlikte Kırılganlık

Ergenlik döneminde gencin isteklerinin yapılmaması, sürekli eleştirilmesi üzerinde baskı oluşturulması onda tamiri zor kırıklıklar oluşturur. Bu merhalede yaşanan kırılganlığın tesiri yetişkinlerin yaşadığı kırılganlıkları tesirinden daha fazladır. Bir konuda reddedilince her konuda reddedileceğini düşünürler. Bu reddedilme karamsarlığa düşmelerine sebep olur. Özellikle karşı cins tarafından red cevabı almak ergen için büyük bir yıkım ve kırılmayı doğurur.

Sonuç olarak sağlıklı toplumda sağlıklı bireylerin yetişmesi için insan hayatının en fırtınalı yılları olan ergenlik dönemini gençlerin kolay ve sağlıklı atlatması için anne babalar eğitimciler başta olmak üzere bütün yetişkinler üzerlerine düşen sorumlukları iyi bilmeli ve yerine getirmelidirler.

Gündeme dair dışarıdan duyduklarıyla kendi fikirleri oluşur. Politikaya karşı ilgi duymaya başlar. Anne babanın zıddına fikir serdeder. Bazen anne ya da babanın çelişkilerini yüzlerine vurur, onları eleştirir. Onların aldıklarını giymek yerine kendi seçtiklerini beğendiklerini giyer. Ben varım benim de beğenilerim var sizin her dediğinizi yapmak zorunda değilim mesajını yüksek tonda vermeye gayret eder.

Hüseyin Akın
Şair, Yazar

GENÇ OLMAK

Gençlik insan ömrünün en dinamik en zinde çağı. Hiç kimse ne çocuklukta ne de ihtiyarlıkta bu denli bir kendine güven duygusu ve bu derece farkındalık hissi yaşamış değildir. Çocukluk daha çok uyku ile uyanıklık arasında bir dönemdir. Her şey gerçek yaşama alışıp adapte olabilmek içindir biraz da. Çocukluk çağı gençlikten önce bir ısınma turudur. Gençlik de olgunluk ve yaşlılığın üzerimizdeki ağırlığına tahammül edebilmemiz için bir bahşedilmiş bir ara dönemdir sanki. Gençlikte coşku, kabına sığmazlık ve heyecan fırtınası önüne neyi katmışsa bir tarafa sürükler. Olgunluk çağında fırtına dinmiş, hava yumuşamış ve sürükleme ve sürüklenmenin yerini "sabite" ve 'istikrar' almıştır.

Ünlü Fransız romancı Honoré de Balzac'ın ifadesiyle. "Gençlik adaletsizliğe doğru yöneldiği zaman, bilincin aynasına bakmayı göze alamaz. Oysa olgunluk çağı kendini bu aynada görür. Yaşamın bu iki evresindeki tüm ayrım buradadır." Olgunluk için iyi bir gençlik çağı, iyi bir gençlik çağı için de sağlıklı bir çocukluk dönemi şarttır. İsmet Özel "Zor Zamanda Konuşmak" kitabında "Türkiye'nin gençleri yoktur" der. Bunu öylesine derinlerde bir sitemi büyütmek için söylemiyor elbette. Tanzimat'tan bu yana bu topraklara ait değerleri muhafaza noktasında ihtiyarların muhafazakâr yönlerini kaybettiklerini, yenilik yarışında gençleri bile geride bıraktıklarını ifade ediyor. Gençlik ya da ihtiyarlıktan kasıt biyolojik yaş değil şüphesiz. Genç olmanın ve ihtiyar olmanın dinamikleridir söz konusu olan.

Gençlik kendinden önceki kuşaktan kültür ve geleneği miras olarak alır. Tabi bir önceki kuşak bunu kendinden öncekinden sağlıklı bir şekilde almayı başarabilmişse. Bugün gençlerin sorunu yeni ve nevzuhur arasında dolaşıp durmaları ve bir türlü önceki kuşakların emanet olarak aldıkları dünyayı kavrayıp, ona dokunamamaları. Bu sebeptendir ki yaşadığımız modern zamanlarda eski ile yeni birbirinin devamı ve sürdürücüsü olmaktan ziyade birbiriyle çatışan unsurlar haline gelmiştir. Gençlerden babalarının ve dedelerinin dilini bilmelerini beklemek beyhude bir gayret artık. Bunun yerine babalar ve dedeler, gençleri anlayacak, onlarla rahat iletişim kuracak bir dil geliştirmeye daha çok özen gösteriyorlar. Sanki anlaşılması gereken sadece gençlermiş gibi. Babaların ve dedelerin gençler tarafından anlaşılması gibi bir sorumluluktan hiç bahsedilmez.

Oysa gençlik sorumluluk duygusunun onu yerine getirecek enerjiyle buluşmuş halidir. Bu yüzden bütün öğretiler, ideoloji ve dünya tasavvurları hep "gençlik" aşısı ile aşılanmışlardır. Tevfik Fikret'in batıcılık ülküsünü en iyi anlatan gençlik tasavvuru oğlu "Haluk"la, Mehmet Akif'in batının bilimin ve teknolojisini alan, ama yüreği, kalbi ve ayakları bu topraklarda, kabına sığmayan gençlik hayali "Asım"la simgeleşmiştir. Necip Fazıl'ın Büyük Doğu idealini en iyi karşılayan "Mehmet", Sezai Karakoç'un "diriliş" kuşağını en güzel özetleyen "Taha"dır bu yüzden.

Genci ve gençliği olmayan bir toplumun ne geleceği vardır ne de geleceğe söyleyecek bir sözü. Gençleri bildik gençlik arzularının insafına terk ederek onlara yaşadıkları ülke ve dünya konusunda düşünme ve konuşma hakkı vermediğimizde toplum olarak kendimize ne büyük bir gedik açacağımızı tahmin edebilirsiniz. Gençler mutlaka bir ideale ve bir hedefe yönlendirilmelidir. Önemsenmeyen, sözü ve eylemleri dikkate alınmayan gençleri bekleyen iki mayınlı sığınak var: Hedonizm ve Nihilizm.

Bir milletin istikbali olan gençler enerjilerini bu tür ortamlarda zayi ettiklerinde genç nüfus bizim için sadece biyolojik bir teselli olarak kalacaktır. Fikren ve ruhen yaşlı bir kuşak olmaktan kurtulamayacağız. Çalışmak, gayret etmek, fedakârlık ve erdem düsturlarıdır bir milleti genç ve kavi kılan. Soran ve sorgulayan bir gençlik o ülkenin sigortasıdır. Tanpınarla bitirelim: "Gençlerimiz ihtirassız, hatta heyecansız; gençlik bir takım meselelere açılmak, onları hararetle yaşamaktır. Boşlukta ne san'at eseri, ne de fikir olur. En dışımızda görünen bilgi bile içimizde yaşayan bir azap şeklinde olmalıdır. Mektep bitirmek için mektep bitirilmez. Her genç enginde bir gemi gibi her an kendi kendisine (ben neyim) -(niçin buradayım)- (Ne yapmak istiyorum) sualini sormalıdır. Bunu yapmayan genç hiçbir zaman genç olamayacak bir ihtiyardır. Yani ölü olarak yaşamayı kendiliğinden kabul etmiş demektir." (Ahmet Hamdi Tanpınar-Yaşadığım Gibi-S.333)

W.B.Yeats

Rüzgârda Dans Eden Bir Çocuğa*

Sen dans et orada kıyıda
Senin ne umurunda
Rüzgâr ya da kükreyen sular?
Savur tuzlu damlalarla ıslanan
Saçlarını havaya.
Gençsin, nereden bileceksin
Soytarının zaferini ya da aşkın
Ele geçer geçmez yitirildiğini,
En iyi çalışanın ölüp gittiğini,
Bütün demetlerin dağıldığını?
Neden korkacakmışsın sen
Rüzgârın acımasız uğultusundan?

İki Yıl Sonra

Kimse söylemedi mi sana o korkusuz,
Seven gözlerin daha uyanık olmalı diye?
Ya da hatırlatmadı mı kimse nasıl umarsız
Olduklarını yanarken pervanelerin?
Ben uyarabilirim seni; ama gençsin sen
Ve başka başka diller konuşuyoruz ikimiz.

Ah, ne verilse almaya hazırsın sen
Ve bütün dünya dost senin gözünde.
Annen gibi sen de çekeceksin,
Sen de öyle incineceksin sonunda.
Ama ben yaşlıyım, sen gençsin
Ve barbarca bir dille konuşuyorum ben.

* Yukarıdaki şiir, W.B. Yeats'in 'Her Şey Ayartabilir Beni' adlı kitaptan alınmıştır. Çeviren Cevat Çapan, Helikopter Yayınları, sh. 25 - 27

Ergenlik Psikolojik Bir Evren

Seda Bilici*
Psikolog

Ergenlik; fiziksel büyüme, cinsel gelişme ve psikososyal olgunlaşmanın gerçekleştiği, çocukluktan erişkin hayata geçiş dönemidir. Hızlı fiziksel, psikolojik ve sosyal değişimlerle karakterizedir. Bu dönem, insan gelişim dönemleri içinde en önemli evrelerden biridir. Ergenliğin başlangıcını ve ne kadar süreceğini belirlemek oldukça zordur. Bunun yanı sıra, bu dönemdeki normal ve anormallikleri belirlemek de güçtür. Ergenlik, çocukluktan erişkinliğe geçiş sürecidir. Ortalama 11-20 yaşlar arasında olduğu kabul edilebilir (Neyzi 1993).

Erken ergenlik, 10-14 yaşlar arası dönemdir. En belirgin özelliği ergenlikle birlikte ortaya çıkan biyolojik değişikliklerin yarattığı baskıya karşı gencin uyum ve baş etme çabalarıdır. Orta ergenlik, 15-17 yaşlar arası dönemdir. Bütün olarak kişiliğin oluşması ve bağımsızlık bu dönemin başlıca özelliğini oluşturur. Pubertal (ergenlik) değişiklikler ve bilişsel gelişme tamamlanmıştır. Genç, genellemeler yapabilir, soyut düşünebilir ve deneyimleriyle birleştirebileceği iç görü geliştirebilir. Bu dönemin önemli konularından biri cinsel kimlik gelişimidir. Geç ergenlik; 18-21 yaşlar arası dönemdir. Üst sınırı kültürel, ekonomik ve eğitsel faktörlerle kısmen değişebilir. Büyüme ve cinsel gelişmenin tamamlanması ile bu konuda yaşanan kaygılar sona ermiştir. Soyut düşünme süreçlerini tamamlamıştır. Geleceğe yönelik seçimlerin yapılması ve uygulama yeteneği oluşmuştur (Parlaz, 2012).

Ergenlerde Bilişsel ve Psikososyal Gelişme

Ergenlik dönemi biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimsel değişikliklerle karakterizedir. Ergenlikte biyolojik gelişim iskelet sisteminde hızlı büyüme ve cinsel gelişim ile, psikolojik gelişim ise bilişsel gelişim ve kimlik gelişimi özellikleriyle belirlenir. Sosyal olarak da ergenlik, genç erişkin rolüne hazırlığın olduğu bir dönemdir. Ergenlerdeki bilişsel olgunlaşma, beynin yürütücü işlevleri arasında sayılan çok çeşitli becerinin gelişmesini içerir. Bunların arasında arkadaş ilişkilerinde, sosyal ortamlarda ve bilimsel konularda somut düşünceden soyut düşünceye geçiş ve kendini değerlendirme, düzenlemede yeni beceriler edinilmesi yer alır. Piaget, ergenlikteki bilişsel uyumun sosyal ilişkiler ve ergenin arkadaşları ile kurduğu diyalogdan önemli ölçüde etkilendiğine inanmış ve sosyal bilişi ergenlikteki bilişsel gelişimin bir parçası olarak tanımlamıştır. Piaget'nin çocuklarda zekâ ve düşüncenin gelişimini açıklayan önemli araştırmalarına göre, 12 yaşlarından başlayarak çocuklarda soyut düşünme yeteneği hızlı bir gelişme gösterir. Çocukluğun somut düşünme biçimi yerini soyut kavramlarla ve simgelerle düşünmeye bırakır. Ergenlikteki psikososyal gelişim, ergenin gerçekçi ve olumlu öz görünüm ve kimlik geliştirmesini zorunlu kılar. Kimliğin kazanılması, ergenlik döneminin en önemli psikososyal yönüdür. Ergen kimliği; fiziksel, bilişsel ve sosyal yeteneklerin gelişimini duygusal ve ruhsal olgunlaşmayı ve cinsel yönelimi içinde barındıran cinsel kimliği içerir. Cinsel kimlik, bireyin kendi bedenini ve benliğini belirli bir cinsiyet içinde algılaması, kabullenmesi, tutum ve davranışlarında benimsediği cinsiyetle uyumlu biçimde yaşayabilmesidir. Cinsel kimlik bireyin iç dünyasında kendisini hangi cinsiyet içinde algıladığını belirler. Çocuk, cinsel kimliğini ve rolünü erken çocukluk döneminde, yaşamın ilk yıllarında kazanmaya başlar ve ergenlik döneminin sonuna doğru gelişmesini tamamlar. Ergenlik döneminde kimlik oluşum süreciyle birlikte bilişsel gelişimin hızlanması, dürtüsel gereksinimlerde ve duygu yoğunluğunda artma, preödipal ve ödipal çatışmaların yeniden alevlenmesi, meslek seçimi, karşı cinsle kurulan ilişkiler, anne babadan ayrılma, bireyselleşme sürecine geçiş gibi nedenlerle ergenler bu döneme özgü zorluklar ve çatışmalar yaşamaktadır (Parlaz, 2012).

Ergenlikte Beyin İşlevlerindeki Değişimler

Ergenlik dönemi boyunca nöral ağlarının yeniden yapılandırıldığı, bazı beyin bölgelerinde değişiklikler görüldüğü, genel olarak beyaz madde miktarında artma ve gri maddede azalma olduğu bilinmektedir. (Benes ve ark. 2003, Blumberg ve ark. 2003). Ergenlikte beyin belirgin gelişme ve değişme gösterir ve zedelenmeye yetişkin beynine göre daha açıktır. (Adriani ve Laviola 2004, Dahl 2004, Olazabal ve ark. 2002). Ergenlik dönemine özgü davranışsal ve duygusal değişiklikler gözlenmeye başlandığında frontal lobun yapısal gelişimi henüz tamamlanmamıştır. Yapısal değişimin etkileri evrelere göre aşağıdaki gibidir (Çelik ve ark. 2008).

1. Erken ergenlikte heyecan arayışı, emosyonel uyarılmışlık, ödül arayışı;

2. Orta ergenlikte davranış ve duygulanımın düzenlenmesinde problemler ve risk alma davranışına yatkınlık;

3. Geç ergenlikte frontal lobun olgunlaşması ile davranış ve duygusal tepkilerin denetiminin kolaylaştırılması. olarak sıralanabilir. (Paus 2005).

Erillik sürecinde ergen beyninin olgunlaşması bu şekilde özetlenebilir (Dahl 2001);

1) Eril beyninin değişiklikleri hormonal değişikliklerin öncülüdür.

2) Gelişimsel hormonlarda artış eril beyninin değişikliklerinin bir sonucudur.

3) Gelişimsel değişim erillik sürecinden bağımsız olabilir.

4) Gelişimsel süreç dolaylı yollardan erillikle bağlantılı olabilir.

Ergenlik ve Stres

Erikson'a göre: Ergenlik döneminde ergen, biyo-psiko-sosyal gelişimine devam ederken "kimlik yapılandırması" süreci ile de karşı karşıyadır. Ergenin yaşadığı kimlik krizini çözümlemesi için, ergenin stres kaynaklarını tanıması, başa çıkma kaynaklarını kullanması, toplumsal destek kaynaklarını fark etmesi ve kendini düzenlemesi gerekmektedir. Stres, Cüceloğlu tarafından; "bireyin fiziksel ve sosyal çevreden gelen uyumsuz koşullar nedeniyle, bedensel ve psikolojik sınırlarının ötesinde harcadığı çaba" olarak ele alınmaktadır. Sonuç olarak, kavrama yüklenen anlamlara bakıldığında stresin, organizmanın bedensel ve ruhsal sınırlarının tehdit edilmesi ve zorlanması ile ortaya çıkan bir durum olduğu söylenebilir.

Stres, her zaman birey için olumsuz olarak değerlendirilmemelidir. Stres koşulları, bireylerin kapasitelerini engelleyebilirken öte yandan kapasitelerini ortaya koymalarını da sağlayabilir. Örneğin; hafif düzeydeki stres, birey için uyarıcı olabilir, bireyi harekete geçirebilir. Adeta bir güdülenme aracı olabilir. Ancak stresin düzeyi yoğunlaştıkça, bireyler için fiziksel, psikolojik ve davranışsal problemler görülebilir.

Ergenler için stres verici faktörler şunlardır: Gelişimsel görevler, aile ve akranlarla ilişkiler, okul ve sınavlardan kaynaklanan sorunlar, önemli birinin ölümü, sağlık problemleri ve cinsellikle ilgili problemler. Normal gelişimsel süreç de ergenler için stres nedeni olabilmektedir. Çünkü ergenlik, geçiş dönemidir. Bu dönemde ergen, toplumsal, biyolojik ve psikolojik değişikliklerin oluşturduğu stresle başa çıkmak durumundadır (Paterson ve McCubbin,1987). Erinlikle birlikte ergenlerde artan oranda fizyolojik değişiklikler gözlenir. Ergen, artan bilişsel kapasitesini yaşam deneyimleri ile bütünleştirmek durumundadır. Ayrıca ergenler, annelerinden ve babalarından giderek bağımsızlaşarak özerklik gereksinimlerine yanıt aramaktadırlar. Benzer ya da farklı cinsiyetten kişilerle etkileşime geçerek ve uygun sosyal rolleri öğrenerek ilişkilerini yapılandırmaktadırlar. Akademik gereklilikleri yerine getirmekte, bir işi seçmekte ya da planlamaktadırlar. Yetişkin rollerine ilişkin birtakım değerleri de içselleştirmek durumundadırlar. Yaşanan bu gelişim süreçlerine uyum sağlamak için ergenin, başa çıkma mekanizmalarını kullanmaya gereksinimi vardır (Patterson ve McCubbin, 1987; Petersen ve Hamburg, 1986). Özetle; ergenlik döneminde ergen, biyo-psiko-sosyal gelişimine devam ederken "kimlik yapılandırması" süreci ile de karşı karşıyadır (Erikson, 1964). Ergenin yaşadığı kimlik krizi, ergenin stres kaynaklarını tanımasına, başa çıkma kaynaklarını kullanmasına, ne tür toplumsal desteklerin olduğunu fark etmesine ve kendini düzenlemesine yardımcı olur (Lohman ve Jaris, 2000).

Ergenliğin ilk yıllarında ergenler, duygusal, fizyolojik ve psikolojik açıdan pek çok stresörle karşı karşıyadırlar; fakat henüz yeterli başa çıkma becerilerine sahip değildirler. Ergenliğin ilerleyen yıllarında ergenler, artan deneyimleri aracılığı ile bu becerilerini geliştirirler. Tüm bu süreçte aile ve yetişkinlerin etkisi önem kazanır. Bireyler, okul öncesi dönemde ve ilkokul döneminde yetişkinleri model alarak problem çözme becerilerini geliştirirlerken; duygu odaklı başa çıkmayı,

Ergenin üzerinde etkili olan aile ile ilgili altı faktör bulunmaktadır: Güvenli ev ortamı, sevgi atmosferi, açık iletişim, aile üyesinin aileye katılımı (ait olma), dışsal ilişkiler ve aile içerisinde kişisel önem duygusunun hissedilmesi.

duygulara ilişkin farkındalığın gelişimi ve duyguları yönetme becerisinin artması ile birlikte çocukluğun son dönemlerinde ve ergenliğin ilk dönemlerinde geliştirirler (Compas ve ark., 1997).

Antonovsky (1987), ergenlerin ve genç yetişkinlerin, yaşam akışı içerisinde yer alan pek çok konuda yetişkinliklerinin ilk on yılında kesin bir karara varmış olmaları gerektiğini belirtmektedir. Aksi takdirde, yaşamı anlamsız ve karmaşık bir yapı içerisinde göreceklerdir. Ergenlik döneminde zayıf bir bütünlük geliştiren birey, yetişkinlikte de bu zayıf bütünlüğü geliştirmeden sürdürebilir. Bu bireyler, zor yaşam koşulları karşısında çok çabuk yıkılabilirler. Güçlü bireyler kadar başa çıkma becerileri göstermezler. Bunların yanında, ergenler, kısa süreli ortaya çıkan stresörlerin yardımıyla başa çıkma becerilerini geliştirerek güçlü bir kimliğe ve bütünlüğe ulaşabilirler. Bu kazanımlar, yaşamın ilerleyen yıllarında sorunlarla baş etmede önemli birer araç olmaktadır (Eryılmaz 2009).

Ergenlikte Cinsellik

Ergenlik ve delikanlılık yaşlarında bedenin ve cinsel organların hızlı büyümesiyle birlikte; içsel coşkular ve önemli gelişimsel sorunlarla karşılaşan delikanlı erkek ya da kız, kendisine eskiden aşılanmış roller ve hünerlerle, bundan böyle yükleneceği roller ve sorumlulukları karşılaştırır. Bu dönemde benlik kimliği ve kimlik duygusu gelişir. Kimlik duygusunun cinsel, toplumsal ve mesleksel öğeleri vardır (Set ve ark. 2006).

Cinsel kimlik, bireyin kendi bedenini ve benliğini belli bir eşeylik içinde algılayışı, kabullenişidir. Erkeklik veya dişilikle ilişkili davranışların psikolojik yönlerine işaret eder ve aile bireyleri, öğretmenler ve arkadaşlar gibi kültürel fenomenlerden gelen deneyimlerin verdiği sayısız ipuçlarının sonucu gelişir (Set ve ark. 2006).

Cinsel rol, cinsel kimlik ile ilişkili ve kısmen ondan türemiş olan davranıştır. Toplum içinde dışa vuran davranışların görünümüdür. Standart ve sağlıklı sonuç, cinsel kimlik ile cinsel rolün birbirine uygun olmasıdır. Cinsellik, gelecekteki yaşamı da etkileyebilen, ergenlik çağının önemli sağlık konularındandır ve fiziksel, ruhsal ve toplumsal iyilik halinin önemli bir elemanıdır (Set ve ark. 2006).

Ergenlikte Depresyon

Stresle başa çıkamayıp egonun zayıf düşmesi ergenlikte depresyon sebeplerinden biridir. Bilindiği gibi ergenler yaşamlarının bu döneminde üç ana görevle karşı karşıyadırlar. Bu görevler bireyleşme, meslek seçimi ve cinsel kimliğin oluşması gibi üç önemli temayı içermektedir. İşte bu görevlerin yerine getirilme çabaları ve olgunlaşma süreci içinde egonun geçici olarak zayıf düşmesinden ötürü çoğunlukla depresyonlar ortaya çıkar (Güney 1998).

İnsanlar, eğer yasam, koşullarından doyum alıyorlarsa, sıklıkla olumlu duygular yaşıyorlarsa, ayrıca olumsuz duyguları çok az yaşıyorlarsa oldukça mutludurlar. Bir diğer ifadeyle bu insanlar, yüksek öznel iyi oluşa sahiptirler. Ergenin üzerinde etkili olan aile ile ilgili altı faktör bulunmaktadır: Güvenli ev ortamı, sevgi atmosferi, açık iletişim, aile üyesinin aileye katılımı (ait olma), dışsal ilişkiler ve aile içerisinde kişisel önem duygusunun hissedilmesi. Bunların tam tersine olumsuz yaşam olayları da ergenlik döneminde depresyon sebeplerindendir.

Çocuklukta olduğu gibi erken ergenlikte de depresyonun maskelenmiş belirtileri görülür.

Bunlara depresif ekivalanlar (depresyon eşdeğerleri) denir. Depresif ekivalanlar şöyle sıralanabilir (Güney 1998).

1. İç sıkıntısı ve huzursuzluk,
2. Yorgunluk ve bedensel uğraşlar,
3. Konsantrasyon güçlüğü,
4. Eyleme vuruk davranışlar (acting out),
5. İnsanlara sığınma veya onlardan kaçış.

Ergenlik dönemi ilerledikçe, depresyonun klinik belirtileri, erişkin depresyonuna benzemeye başlar. Çeşitli gözlemlere göre bu dönemde sıkıntı, uykusuzluk, iştahsızlık, ilgi azlığı, ümitsizlik ve intihar düşünceleri, konsantrasyon ve enerji azlığı, başağrısı, hazımsızlık gibi bedensel yakınmalar gibi depresyonun tüm klasik belirtileri görülmektedir (Güney 1998).

Ergen Depresyonlarının Dinamiği

Ergenlerde de temelde yatan tema, erişkin depresyonundaki gibi kayıp yaşantısıdır. Bu kayıplar ölüm ve bir arkadaşlığın bozulması gibi fiziksel ayrılıklar olabildiği gibi hastalık, yeteneksizlik, çirkinleşmek gibi bedensel bütünlük duygusunun kaybı, beklenen bir amaca ulaşmada başarısızlık ya da utanılan bir olayın sorumluluğunu yüklenmeye bağlı kendilik saygısının kaybı sonucu olabilir. Kayıp yaşantıları kız veya erkek arkadaş tarafından reddedilme gibi gerçek olaylar olabildiği gibi "Anne-babam beni artık sevmiyor, hiçbir şeyi başaramayacağım, yeteneksiz ve cazibesizim" gibi gerçek dışı fantazilere de dayanabilir. Ergen depresyonu, ayrıca ergeni obje kaybı yaşantısına karşı hassaslaştıran bazı özgül gelişme görevleri ile de ilişkilidir. Ergen, sevgi objeleri, otorite figürleri olan ve bağımlılık doyumu veren ana babasına olan bağımlılığını çözümlemekle yükümlüdür. Bağımsızlaşarak bireyleşmek zorunda olan ergen, çocukluk dönemindeki bağımlı olduğu objelerden koparken bazen o kadar acı duyar ki, bunu bağımsızlaşmak olarak değil de rehberlik ve destek amacıyla güvendiği sevgi objelerin onu terk ettiği biçiminde algılar.

Sonuç

Ergenlik hem bedensel hem de zihinsel olarak büyük değişimlerin yaşandığı önemli bir süreçtir. Hem bedenin hem de beynin yapısı ve madde içeriği yeniden yapılanır. Bu kadar büyük değişimlere uyum sağlamak elbette çok kolay değildir. Değişen bedenine ve beynine uyum yapan ergenin bir taraftan da kimlik gelişimini tamamlamak, bireselleşmek gibi küçümsenmeyecek görevleri vardır. Normal ilerleyen bir ergenlik süreci bile gence ve ailesine güçlükleri ve bundan doğan riskleri beraberinde getirebilir (Çelik ve ark. 2008).

Ergenlerdeki bilişsel olgunlaşma, beynin yürütücü işlevleri arasında sayılan çok çeşitli becerinin gelişmesini içerir. Bunların arasında arkadaş ilişkilerinde, sosyal ortamlarda ve bilimsel konularda somut düşünceden soyut düşünceye geçiş ve kendini değerlendirme, düzenlemede yeni beceriler edinilmesi yer alır.

KAYNAKÇA

Eryılmaz A., Atak H. (2011). Ergen öznel iyi oluşunun öz saygı ve iyimserlik eğilimi ile ilişkisinin incelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10, 170-181.

Eryılmaz, A. (2009). Ergenlik döneminde stres ve başa çıkma. Eğitim Fakültesi Dergisi, 6, 20-37.

Çelik, G., Tahiroğlu, A., Avcı, A. (2008). Ergenlik döneminde beynin yapısal ve nörokimyasal değişimi. Klinik Psikiyatri, 11, 42-47.

Güney M. (1998). Ergenlik dönemi depresyonları. Psikiyatri Dünyası, 2, 41-44.

Set, T., Dağdeviren, N., Aktürk, Z. (2006). Ergenlerde cinsellik. Genel Tıp Dergisi, 16, 137-141.

Türkleş, S., Hacıhasanoğlu, R., Çapar, C. (2008). Lise öğrencilerinde depresyon düzeyi ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 11, 2.

Parlaz, E. A., Tekgül, N., Karademirci, E., Öngel, K. (2012). Ergenlik dönemi: Fiziksel büyüme ve psikolojik gelişim süreci. Turkish Family Phsician, 3, 10-16.

Hazine

Murat Adalı
İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Strateji Geliştirme Bölümü Şb. Md.

İki şeyin elden gitmeden değerini takdir etmek zordur: Biri sağlık, öteki de gençlik.

Hz. Ali

Genç kelimesi asırlar boyunca "genc" şeklinde yazılmıştır. Eski yazıda genç kelimesi kef, nun ve cim harfleriyle "genc" biçiminde yazılırdı. Bu yazımın, Farsçadan Türkçeye geçmiş olan "hazine" anlamındaki "genc" kelimesiyle yazımı birebir aynıdır. Çok derin etimolojik tahlillere girmeden "genç demek hazine demektir" dersek mübalağalı bir şey söylemiş olmayız. Fakat kanaatimce gencin hazine oluşu kuvve halinde, potansiyel olarak bir hazine oluştur. Sağlam bir eğitim ve terbiyeden geçmiş her genç; kendisi, ailesi, çevresi ve milleti için hazine olma imkanını her an kendisinde taşımaktadır. Hatırımızdan hiç çıkarmamalı ki İstanbul'u fetheden komutan, İstanbul'un biricik Fâtih'i, kıratının üstünde yirmi bir yaşında yağız bir delikanlıydı. Gençliğin hazine olma imkanı vardır derken bu ve buna benzer işleri başarma gücünü potansiyel olarak kendinde bulunduran gençliği kastediyoruz. Bunu söylerken çağımızda gençliği kayıtsız şartsız alabildiğine yücelten anlayışa ihtiyatla yaklaşmak gerektiğinin de altını çizmek isterim. Gençlik iyi değerlendirilirse bir imkana dönüşür, aksi takdirde berhava olur gider.

Reşit olmak

Gençliğin çeşitli dönemlerine değişik isimler verilir. Dilimizde bununla ilgili kelimelerden biri de reşit kelimesidir. Reşit, rüşd sahibi kişi demektir. Rüşd ise bedenen, ruhen ve aklen gelişmek, belli bir olgunluğa ulaşmaktır. Reşit olmuş bir fert, her yönüyle belli bir olgunluğa ulaşmış demektir. Kayda değer bir başarı gösteren insanlar için "rüşdünü ispat etti" deyimini sıkça kullanırız. Özetle genç, reşit olmuş kişidir; bedenî ve aklî gelişimini tamamlayıp belli bir olgunluğa ulaşmıştır.

Gençlerin hasletleri

Gençlik döneminde gençlerin en belirgin ve olumlu özellikleri adalet, cesaret, coşkunluk, fedakarlık, doğruya açık olma ve idealizm gibi özelliklerdir. Gençlerde bu gibi hasletler baskın olduğu içindir ki her çağda peygamberlerin etrafında onlara inanan insanların çoğu gençler olmuştur. İslam peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v) "Beni yaşlılar yalanladı, gençler tasdik etti" sözüyle belki de gençlerin toplumda kökleşmiş yanlışlara karşı durarak cesaretle doğrunun yanında yer alabildikleri hususuna dikkati çekmektedir. Kadim Yunan'da Atina site devleti tarafından yargılanarak idam edilen "ihtiyar" Sokrates'in anlattığı "doğrulara" kulak verenlerin de daha ziyade gençler olduğunu unutmamak gerekir. Kur'an-ı Kerim'de kıssası anlatılan ve zalim hükümdarın zulmüne boyun eğmeyip bir mağaraya sığınan Ashâb-ı Kehf'in de bir rivayete göre yedi tane genç olduğunu tekrar hatırlayalım. Gençliğin/Gençlerin insanlık ve milletler için hazine olma imkanına sahip olduğunu bu örneklerden hareketle söyleme cesaretini kendimizde buluyoruz.

Verimli bir çağ

Kültür tarihini şöyle bir gözden geçirdiğimizde ilim adamı, filozof, şair, romancı, ressam, bestekar, mimar, doktor v.b. alanında otorite olarak kabul edilen birçok ismin çok genç yaşlarda iyi ve sağlam eserler ortaya koyduklarına şahit oluruz. Düşününüz ki büyük bestekar Mozart hepi topu 35 yıllık ömrüne yüzlerce eser sığdırmasının yanı sıra birçok önemli eserini yirmili yaşlarında bestelemiştir. Vatan şairimiz Namık Kemal daha 16-17 yaşlarındayken İstanbul'a geldiğinde evli ve divanı olan bir şairdir. Bu gibi büyük isimler gençlik denen hazineyi har vurup harman savurmamışlar, tasarruflu ve verimli bir biçimde kullanma becerisi göstermişlerdir.

Gençlik ve bilinç

İnsan dediğimiz varlık; tek başına yaşayan, tek başına var olabilen bir varlık değildir. Her birimiz bir ailenin, bir topluluğun ve nihai kertede bir milletin parçasıyız. Şahsımıza ait bir hayattan bahsedebilmemiz ancak millî bir hayatın olmasıyla mümkündür. Bir milletin parçası olmadığımızda insan değil de başka bir şeyizdir artık. Bu sebeple, hayat boyu bizden sâdır olan bütün hareketlerimizin, davranış ve eylemlerimizin kendimizi ait hissettiğimiz milletin menfaatine olup olmadığına dikkat kesilerek yaşamamız gerekir. Milletimin faydasına olduğu için bu işi yapıyorum, milletimin menfaati için bu eylemde bulunuyorum diyen, kendi hayatıyla milletinin hayatını bir ve beraber gören bilinçli ve idealist bir gençlik hazinenin ta kendisidir, hatta böyle bir gençliğin kıymeti hazinelerin de fevkindedir.

Eğitim süreçlerinin sonunda dil ve tarih bilincini kazanmış, manevî değerlerimizi özümseyerek sağlam ölçülere sahip olmuş, fazilet ahlakını şahsiyetinin bir parçası kılmış, buna ilave olarak adalet, dürüstlük, azim, gayret, çalışkanlık, sabır, disiplin, direnç, kararlılık gibi vasıfları parlatılmış ve güçlendirilmiş bir gençlik meydana çıkarsa işte o zaman hakiki bir gençliğin varlığından söz edebiliriz. Yazımızı ünlü Alman matematikçi ve filozofu Leibniz'in sözüyle noktalayalım. Leibniz şöyle demiş: "Gençliği iyiye yönelten insanlığı iyiye yöneltir."

Halil Cibran

Bize Evlatlardan Bahset*

Sonra yavrusunu göğsüne bastırmış bir kadın söz aldı ve
bize çocuklar'dan söz et, dedi.
Ve El Mustafa yanıtladı:
Sizin diye bildiğiniz evlatlar gerçekte sizin değildirler,
Onlar kendini özleyen Hayat'ın oğulları ve kızlarıdırlar.
Sizler aracılığıyla dünyaya gelmişlerdir ama sizden değildirler.
Sizlerin yanındadırlar ama sizlerin malı değildirler.
Onlara sevginizi verebilirsiniz ama düşüncelerinizi asla.
Çünkü onların kendi düşünceleri vardır.
Onların vücutlarını çatabilirsiniz ama canlarını asla.
Çünkü onların canları geleceğin sarayında oturur
ve sizler düşlerinizde bile orayı ziyaret edemezsiniz.
Kendinizi onlara benzetmeye çalışabilirsiniz
ama onları kendinize benzetmeye kalkışmayın hiç.
Çünkü Hayat ne geriye gider ne de geçmişle ilgilenir.
Sizler, evlatların birer canlı ok gibi fırlatıldıkları yaylarsınız.
Yayı geren, sonsuza açılan yolda kendine hedef edinmiştir
ve oklarını en uzağa eriştirebilmek için Kendi gücüyle sizleri gerer.
Yayı gerenin elinde seve seve bükülün.
Çünkü Oku atan O güç,
uzaklaşan okları sevdiği kadar elindeki sağlam yayı da sever.

* Yukarıdaki alıntı Halil Cibran'ın 'Ermiş' adlı eserinden alınmıştır. Çeviren; Aytunç Altındal, Anahtar Kitaplar, sh. 30

Bir Tüketim Nesnesi Olarak Gençlik

Abdullah İlhan
Şair

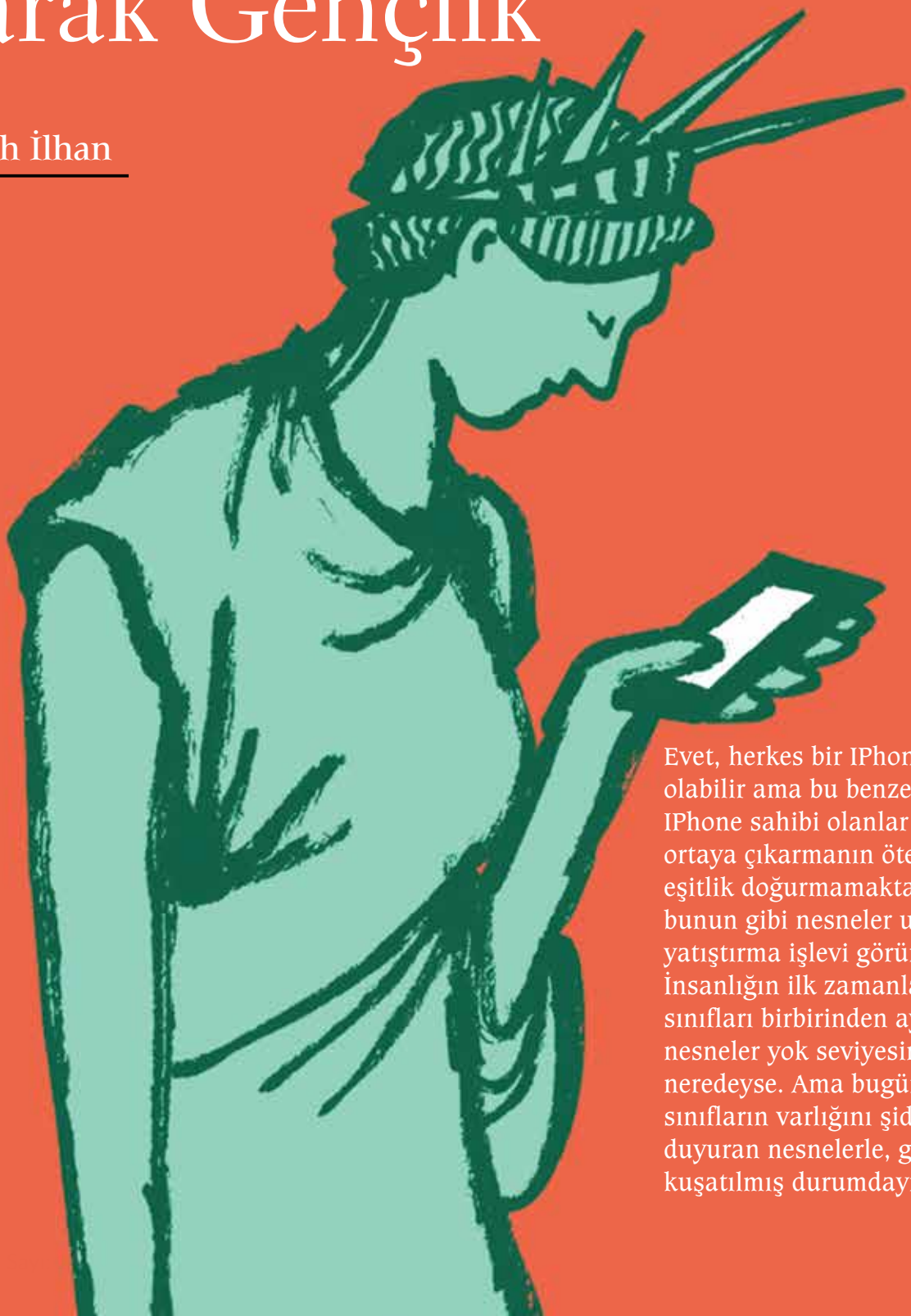

Evet, herkes bir IPhone sahibi olabilir ama bu benzerlik bir IPhone sahibi olanlar cemaati ortaya çıkarmanın ötesinde bir eşitlik doğurmamaktadır. Bu ve bunun gibi nesneler uzlaşma, yatıştırma işlevi görür. İnsanlığın ilk zamanlarında sınıfları birbirinden ayıran nesneler yok seviyesindeydi neredeyse. Ama bugün farklı sınıfların varlığını şiddetle duyuran nesnelerle, görüntülerle kuşatılmış durumdayız.

Gençlik çağı, kişinin kendini inşa sürecinde çok önemli bir yere sahiptir. Hem duyusal hem de psikolojik hassasiyetlerin üst seviyede olduğu bu dönem oldukça meşakkatli bir yola karşılık gelir. Kendini ve çevreyi tanımanın yanında paradoksal biçimde bedenine ve nesnelere yabancılaşma da bu dönemde kendini gösterir. İkircikli durumlar metafiziğidir gençlik. Bedenin en üst seviyede duyarlıklı olduğu bu dönem aynı zamanda *bir bedenin ne yapabileceğinin* en az bilindiği dönemdir. Zihin gümbürdeyen bedene diş geçiremez, ama bu güçlü bedenin neler yapabileceğini hiç mi hiç bilmemektedir. "Postmodern etiğin bedeni, ideal bir bedendir. Bu ideal beden, birkaç özelliği bir arada bulundurur. Hem kolektif bir normla belirlenmiştir, "rüya" gibi bir bedene karşılık gelir. Hem de bireysel bir istekle, hatta kişisel kimlikle "istediğiniz gibi" gerçekleşir. Ancak bunun için ilk hareket "kendi profilini belirlemek" ile başlamaktır, ayrıca bunun yapılması zorunludur." (Giet, 2006:70). Kendini belirlemek, kendini tanımaktan geçer. Bu zorunluluk ilk etapta bedensel bir dönüşüm dayatması olarak görülür. Bedenin serpilmesi ve ol'ması şaşkınlıkla izlenir. Artık hamlığın masumiyeti kaçılacak bir ada olmaktan çıkmıştır. Sahip olunan bedenden memnuniyetsizlik doğarsa şayet, kozmetik sektörü ve estetik cerrahisi yardıma hazırdır. İdeal formlar dünyasının dayatması bedeni bir tüketim nesnesi haline getirir. Kendini inşa etme süreci böylece tüketim dünyasına hizmet etmeye dönüşür. Ve ikircikli durumlar metafiziği, kendini bir kez daha duyurur: kendini inşa etmekten kendine yabancılaşmaya giden yol.

Herkes bir IPhone sahibi olabilir!

Postmodern dönem tüketim kültüyle şekillenirken hegomonik kültürün elbette gençlik için de projeleri vardır. Seçenekler son derece fazladır ve bu seçenekler farklılığa içkindir. Olmak ya da olmamak değildir artık mesele; başka, bambaşka olmaktır. Benzerlerden nefret edilirken aynı zamanda rekabet alanları içinde sahip olunan silahların benzer olduğu hayal kırıklığıyla keşfedilir. Bir uzlaşma noktası tayin edilir bu noktadan sonra, "ben olamıyorsam biz olabiliriz." Postmodernitenin sınıfsallığı

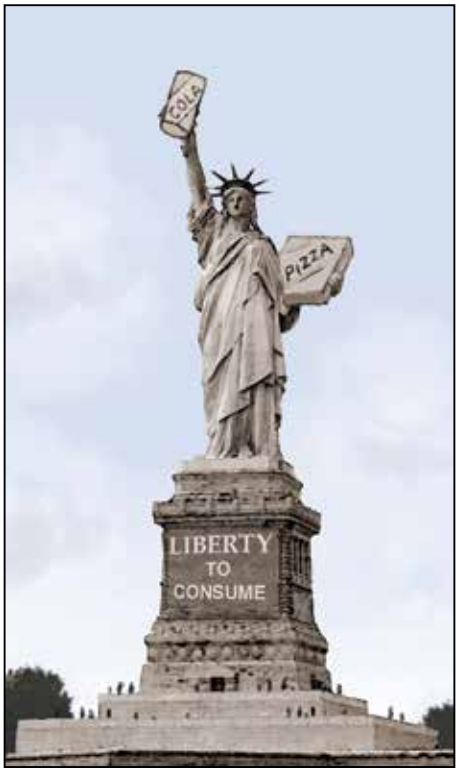

ortadan kaldırdığı bir yanılsama olarak ortaya çıkar böylece. Evet, herkes bir IPhone sahibi olabilir ama bu benzerlik bir IPhone sahibi olanlar cemaati ortaya çıkarmanın ötesinde bir eşitlik doğurmamaktadır. Bu ve bunun gibi nesneler uzlaşma, yatıştırma işlevi görür. İnsanlığın ilk zamanlarında sınıfları birbirinden ayıran nesneler yok seviyesindeydi nerdeyse. Ama bugün farklı sınıfların varlığını şiddetle duyuran nesnelerle, görüntülerle kuşatılmış durumdayız. Gençlik bu büyünün farkında değildir; o, bedenin iktidarına bilinçsizce kendini bırakmıştır. Tesadüflerin ve karşılaşmaların insafına kalmıştır artık. Ne istediğini başkaları ve medya araçlarıyla öğrenir. Hegomonik kültürün büyük pazar sahibi devletleri kitle iletişim araçlarıyla mallarını piyasaya sunarlar. "Bu üst kültür, isteyenin istediği kadar ve istediği şekilde içinden kültürel öğe alabileceği bir depo inşa eder. Ancak bu şekilde alınan öğelerin çoğu aynı zamanda Amerikanist ya da daha yaygın bir deyişle Amerikanlık halesine sahiptir. Bu da özgürlük, rahatlık, liberallik, canlılık, modernlik ve gençliğin temel ifadelerini içerir" (Elteren, 1999: 308). İşte tam da bu tercihlerle gençlik ol'maktan vazgeçmiş ol'durulma kıvamına gelmiştir. Bu seviye, bir tüketim nesnesi olma seviyesidir. Depo ile ilişkiye giren her kesim sahip olduğu şeyleri ardında bırakmak zorundadır. Boşalarak gelinir oraya ve pazarlanmış nesnelerle tıkış tıkış dolarak eve dönülür. Bu noktadan sonra ev, dönülecek yaşanacak yer olmaktan çıkmıştır. Sahih olan her şeye sırt dönülmüş bir yığın kültürüyle hemhal olunmuştur. Depo, şeylerin yığıldığı yerdir. "Bugünlerde 'tüketmek' damak zevkinden ziyade kişinin kendi sosyal aidiyetine yatırım yapması anlamına geliyor. Tüketiciler toplumuna bu aidiyeti 'satılabilirlik' olarak tercüme edebiliriz: Halihazırda bir pazar talebi olan nitelikler edinmek ve halihazırda sahip olunan ve belli bir talep yaratabilecek olanları değerlendirmek." (Bauman ve Lyon, 2013, s.39). Tercihleri adeta bir reklam bombardımanı altında belirlenen gençlik kendine yabancılaşma sürecinde son derece vahim bir noktaya gelmiştir böylece. Bedeninin yanında değerleri ve aidiyet bağlarıyla ilişkisi kopma noktasına varmış olan genç artık tam takır bir tüketim nesnesidir.

İdeal bir tüketim nesnesi

Gençliğin yukarda belirttiğimiz duyusallığa ve belirlenmişliklere ayarlı dünyası onu ideal bir tüketim nesnesi haline getiriyor. Nerede konumlanacağını ve ne istediğini dolaylı yoldan öğrenen gençlik sahip olduklarını doğal olarak kavrayamıyor. İnternetle ailesi ve arkadaşlarından daha fazla vakit geçiren, Facebook, Twitter gibi sosyal medya araçlarında kendini ortaya koyma çabasına girişen ve belli mekanlarda *kendinden geçen* gençlik bir özne olmaktan çıkıp nesne seviyesine iniyor. İnsani ilişkileri belli materyaller ve popüler-ithal ritüeller üzerinden dolaylı yoldan sağlama alışkanlığı genç yeni nesil bireyi kendisine ve kendi değerlerine yabancılaştırıyor. Toplumla ve bireylerle uydurma-özenti bir dil üzerinden ancak kurulabilen iletişim git gide nesiller arasındaki farkın daha bir şiddetle açılmasına neden oluyor. Kendi kuşağının yönelimleri ve dayatılan yaşam biçimi gençliği bir kaos alanına çeviriyor. Bir yanda bireyin yığılarak yığınlaştığı iletişim kanallarında sınırlı sayıda materyalle farklılıklar yaratma çelişkisine düşüyor bir

yandan da kendini özel hissetmek arzusu uçlara göndermeler yaparak ilerliyor. Bu tip mecralarda esas gaye biriciklikken bir anda kalabalıklaşmanın bayağılığına denk geliyoruz. Bu mecralardan uzak durmayı başaran birey ise asosyal yaftası ile aforoz edilir, bilinir. Önüne konan her şeye sorgulamadan evet demek, kendine hayır demekle birlikte tüketmek ve tüketilmeyi de yan yana getiriyor nihayetinde.

O her şeye açıktır...

"Nasıl olursa olsun, gençlik gürültü patırtı (…) dönemidir; (…). Çocuk ellerini merakla ileriye, renkli ve çok biçimli gördüğü her şeye doğru uzatır: çünkü bunlar, duyuları henüz çok taze ve genç olduğu için onu çekerler; aynı durum, daha büyük bir enerjiyle gençlikte de görülür. Genç insan da rengârenk dünya ve onun çok çeşitli biçimleri tarafından çekilir: hayal gücü hemen bunları dünyanın verebileceğinden daha fazlasına dönüştürür. Bu yüzden, genç insan belirsiz olana karşı heves ve özlem içindedir." (Schopenhauer, 1998:225). Gençlik enerjinin ve bu enerjinin konumlandığı bedenin baskısını hissederken bir yandan da geleceğin yükünü omzunda taşır. Bu bağlamda Schopenhauer'ın bahsettiği belirsizlik yaşanmamışlıktan gelir. Tecrübesizlik, şeylerin ne'liğini görme konusunda eksiklik yaratır ve bundan uzak kişi kapitalist düzen için ideal bir ava dönüşür. O her şeye açıktır; çünkü henüz çok az şey deneyimlemiştir. Tazeliği tüketilmesini cazip kılırken nesnelerin ona daha kolay etki etmesi onu tüketmeye sevk eder. Tüketilmek ve tüketmek gençlikte doruktadır. Önce değerlerinden arındırılıp tüketilir, boşalan ve nesne seviyesine inen birey artık tüketerek kendini var etme yanılsamasını doyasıya yaşayabilir. Bu tam da Baudrillard'ın simülasyon mefhumuyla ifade ettiği noktadır. Gerçeklik artık içi boşaltılmış bir şeydir, *simülasyon*'dur. Sahip olunduğuna kanaat getirilen, görüldüğü iddia edilen şeyler bir kurgudur, *fantazma*'dır. Genç birey bu fantazmanın içindekilere büyülenerek dalar. Teknolojik dünyanın içinde benliğinden ve belleğinden arındırılmış bir şekilde var olur, isterse yeni bir isim bile alabilir.

Gençliğin tüketildiği, tüketim için bir nesneye dönüştüğü açık. AVM'lerde, gece kulüplerinde, sanal alemde, stadyumlarda, sokakta, kapitalist zihniyetin sızdığı her yerde hunharca, gençliğe ve sahip olduğu ya da olamadığı değerlere saldırılıyor. Bunun farkında mıyız? Buna çekimser bir cevap verebilirim. Gençlikle ilgili siyasi kurumların, spor kulüplerinin, yerlilik endişesi olan aydınların, eğitimcilerin ve duyarlı bütün toplum kesimlerinin meseleye belli bir bilinçle yaklaşmaması halinde, gençlik gittikçe hafif bir köpüğe dönüşecektir.

Kaynakça

GİET, Slyvette (2006), Özgürleşin! Bu Bir Emirdir, (Çev. İdil Engindeniz), İharma Yayınları, İstanbul.

Elteren, Mel Van. (1999) "Amerikan Popüler Kültürünün Etkisinin Global Bir Yaklaşım İçinde Değerlendirilmesi" Popüler Kültür ve İktidar, Der. Nazife Güngör. Ankara:Vadi.

Bauman, Z. ve Lyon D. (2013). Akışkan Gözetim, Elçin Yılmaz (çev.), İstanbul: Ayrıntı

Schopenhauer, Arthur (1998), Yaşam Bilgeliği Üzerine Aforizmalar, Mustafa Tüzel (çev.), İstanbul:Kabalcı

Toplumla ve bireylerle uydurma-özenti bir dil üzerinden ancak kurulabilen iletişim git gide nesiller arasındaki farkın daha bir şiddetle açılmasına neden oluyor. Kendi kuşağının yönelimleri ve dayatılan yaşam biçimi gençliği bir kaos alanına çeviriyor.

Bernard Shaw

Gençleri Gençleştirelim Yaşlıları İhtiyarlaştıralım *

İsmet Özel

Bernard Shaw, Nobel aldığı sırada, kendisine ödülü takdim eden İsveç Akedemisi yetkilisine; "Ben sahile çıktıktan sonra bana can simidi fırlatıyorsunuz" demişti. Artık çok ünlü bir yazardı ve ödül dolayısıyla eserlerinin takdir edilişinden fazladan kazanacağı bir şey yoktu. Hem kitapları da ihtiyacından fazla para getirir olmuştu. Shaw ödülün maddi bedelini İsveç -Britanya Tiyatro Yazarları Derneği'ne bağışladı. Oysa bilirsiniz J. P. Sartre 60'lı yıllarda Nobel ödülünü almayı reddetmiş, ama ardından, söylentiler doğruysa reddettiği ödülün maddi karşılığını eline geçirme yolunu aramıştı.

İngiliz Tiyatro yazarının tutumu insanların gençlik yıllarında değerli bir çaba peşinde olduklarının anlaşılmasına nasıl muhtaç olduklarını hatırlatması bakımından öğretici. Fransız filozofunun tutumu ise insanın yaşını başını almakla, düşünce alanındaki parlak başarıların altına imza atmakla eğitimini tamamlamış olmadığını, eğitimin herkes kadar ve belki de herkesten çok yetişkinler için gerekli olduğunu gösteriyor.

Yıllardan beri önce çocukları iyi yetiştirmenin ve sonra gençleri doğru yönlendirmenin sağlayacağı faydadan dem vurulduğunu işitir dururuz. Hep bir sonraki neslin işi bitireceği umudu yaşanarak gelindi günümüze. Bu yaklaşımın ve bu yöndeki çabaların sonuçlarını şimdilik tartışmayacağım. Ama bir an tersinin düşünülüp düşünülemeyeceğine kafa yormayı deneyelim diyorum. Hani Voltaire "Gençler bilse, yaşlılar yapabilse" demiş ya biz sürekli olarak gençlerin bilgisini, yaşlıların ise takatini artırmakla en uygun çabayı gösterdiğimizi kabullenmişiz. Yani noksanlığın gençlerde bilgi, yaşlılarda takat olduğu önyargısına saplanıp kalmışız.

Belki de hiç öyle değil. Gençlere gerekli olan belki takat de, yaşlıları bilgilendirmek gerekiyor.

Size ilk bakışta ters görünen bu mantığın bence belli başlı iki dayanak noktası var. Birinci nokta gençlerin deneylere girişme ve anlama kapasitesini harekete geçirme bakımından verimli çağlarını yaşıyor oluşlarıdır. Yani gençlerin zaten üstün oldukları özellikleri yönünde bilhassa desteklenmeleri gerekmeyebilir. Onlara sunacağımız destek gerçekleştirecekleri işin imkânlarını artırmak yönünde olsa gerektir. İkinci nokta yaşlıların hayatları boyunca edindikleri tecrübelerin baskısı altında çokça kalmaları, yerli yersiz takıntılara sahip olmaları ihtimalidir. Yaşlıların yaşlılık yıllarında dünya artık onların geçirdikleri tecrübelere hiç uyum göstermeyen bir canlılık taşıyabilir. Dolayısıyla yaşlıların eğitimi kaçınılmaz bir etkinlik olarak karşımıza çıkabilir.

Gençlerin değerini farkeder de iş çıkarma imkanını ellerine verirsek, hayırlı bir istikbal hayalinden sıyrılıp hayırlı bir hal gerçeğine dönebiliriz. Yaşlıların eğitimini ön sıraya alabilirsek onların tatmin olmamış heveslerinden doğabilecek ayak bağlarını bertaraf etmiş oluruz.

* İsmet Özel'in paylaştığımız makalesi, biri 08.07.1995 diğeri de 12.05.1996 tarihlilerinde olmak üzere küçük farklarla iki ayrı gazetede yayınlanmıştır.

Türkiye'nin Gençlik Haritası

Hamiyet Ünal
Yrd. Doç. Dr. EÜ

Türkiye, ilk nüfus sayımının yapıldığı 1927 yılından günümüze nüfusu sürekli artmakta olan genç nüfusa sahip bir ülkedir. 1927'den 2012 yılına kadar Türkiye nüfusu 5,54 kat artmıştır. 2008, 2009, 2012 verilerine bakıldığında Türkiye'nin nüfus artış oranının azaldığı görülmektedir.

Türkiye nüfusunu genç nüfusun dağılımını baz alarak incelersek, %49,81'lik kadın nüfusun daha çok yoğunlaştığı yaş aralığı 30-34; 10-14; 15-19; nüfusun % 50, 19'luk erkek nüfusun yoğunlaştığı yaş aralıkları ise 10-14; 30-34; 0-14 yaş aralıklarıdır. 15-24 yaş aralığında ki genç nüfus toplam nüfusun %16,6'sını oluşturmaktadır.

Genç nüfusu biraz daha yakından inceleyelim. Marmara Bölgesi Türkiye'nin en yoğun nüfusa ve göç alım oranına sahip bölgesidir. Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu ve Yalova illerini kapsayan, Anadolu ile İstanbul'u birbirine bağlayan ana hatların üzerinde yer alması ve İstanbul'un yanı sıra Ankara ve Bursa gibi büyükşehirlere komşu olmasının getirdiği coğrafi avantaj, sahip olduğu zengin ekonomik çeşitlilik, bölgenin cazibe merkezi olmasında temel etkenlerdir. Türkiye'de nüfusun yoğunlaştığı yaş aralıkları 30-34 takibinde 10-14 ve 15-19 iken Marmara'da nüfusun en çok yoğunlaştığı yaş aralıkları 30-34, 25-29 ve 35-39 yaş aralıklarıdır.

2012 yılı itibariyle 15-64 yaş aralığı çalışma çağı nüfusu, Türkiye için %67,55; Marmara için %69,4 iken, çalışma çağı dışında kalan bağımlı nüfus oranı Türkiye için %32,45, Marmara için %30,6'dir. Çalışma çağı nüfusunun yüksek oranda olması, bu nüfusa eşzamanlı istihdam olanaklarının sağlanamaması durumunda işsizlik oranının üzerinde de olumsuz yönde etkiye sahip olmaktadır. Ülkede en fazla göç alan bölgelerden biri olması ve büyük ölçekli özel ve kamu yatırımlarının odağında yer alması; Doğu Marmara Bölgesi'nin önümüzdeki 10 yıllık dönemde nüfus dinamiklerinin Türkiye'nin üzerinde artış oranlarına sahip olacağının başlıca göstergeleridir. Bölgenin 3,38 milyon olan nüfusunun %69'u çalışma çağında olup, bu gösterge Türkiye'den %2 daha fazladır. Bölge, %10,93 yaşlı bağımlılık oranı ile Türkiye oranına yaklaşık olup, genç bağımlılık oranı %33,16 ile Türkiye değerinin %3,75 gerisindedir.

Bölgeyi göç hareketleri açısından da değerlendirirsek; 2008 yılında Doğu Marmara Bölgesi nüfusu Türkiye'nin %4,38'ini oluştururken, 2007-2008 dönemi Türkiye toplam alınan göçün %5,5'ini (bu oran son 5 yıl için Doğu Marmara'nın aldığı göç ortalama seyrinin göstergesidir) Doğu Marmara Bölgesi'nin aldığını görürüz. 2007-2008 döneminde, Türkiye toplamında verilen göçün %3,8'i Doğu Marmara Bölgesi'nden iken, 2011-2012 döneminde bu oran %4,5 olmuştur.

Net göç hızı göstergesi dikkate alınarak incelendiğinde Bölgenin ve ayrı ayrı illerin aldığı göç ile verdiği göç arası fark pozitif olup, bölgenin göç alan bir yapıya sahip olduğunun göstergesidir. Bununla beraber, Doğu Marmara Bölgesi göç alan yapısının yanında yoğun olarak göç veren de bir bölgedir. Ayrıca Türkiye'de okuma-yazma bilen nüfusun % 27'si Marmara Bölgesi'nde olup, anılan kesimin % 56'sı İstanbul'da yer almaktadır. İstanbul'daki okur-yazar kesiminin Türkiye içindeki payı ise % 15'tir.

Ülkede en fazla göç alan bölgelerden biri olması ve büyük ölçekli özel ve kamu yatırımlarının odağında yer alması; Doğu Marmara Bölgesi'nin önümüzdeki 10 yıllık dönemde nüfus dinamiklerinin Türkiye'nin üzerinde artış oranlarına sahip olacağının başlıca göstergeleridir.

Genç Nüfus

Türkiye'nin genç nüfusunu yapılan araştırmaların istatistiki sonuçlarına göre değerlendirirsek; Türkiye, Avrupa Birliği ülkelerine göre oldukça genç bir nüfusa sahip olmasına rağmen yaklaşık 8 yıllık bir gelecek içerisinde doğuştan beklenen ömrün uzaması ve toplam doğurganlık hızındaki azalış nedeniyle gittikçe yaşlanan bir nüfusa sahip olacağı öngörülmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan nüfus projeksiyonlarına göre, Türkiye nüfusunun 2023 yılında 84 milyon 247 bin 88 kişi olacağı tahmin edildi. Genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranının 2023 yılında %15,1'e, 2050 yılında %11,7'ye ve 2075 yılında ise %10,1'e düşeceği tahmin ediliyor. Türkiye'de 2013 / 14 öğrenim döneminde yükseköğretim okullaşma oranı bir önceki yıla göre 1,4 puan artış göstererek %39,9'a yükseldi. Erkeklerde önceki yıla göre bu oran önemli bir değişim göstermezken kadınlarda 2,3 puan artış göstererek %40,9 oldu. Hane halkı İşgücü Araştırması sonuçlarına göre; 2014 yılında gençlerde işsizlik oranı %17,9 oldu. Bu oran genç erkeklerde %16,6, genç kadınlarda ise %20,4 olarak gerçekleşti. İstihdam edilen gençlerin %19,4'ü tarım, %32,7'si sanayi, %47,9'u ise hizmet sektöründe yer aldı. Hane halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırmasına göre, "16-24" yaş arasındaki gençlerin internet kullanımı oranı 2013 yılında %68,7 iken, 2014 yılında %73'e yükseldi. Bu oran genç erkeklerde %82,8 genç kadınlarda %63,2 oldu.

Yurtdışına giden gençler

Vatandaş Giriş Anketi sonuçlarına göre yurtdışına giden gençler arasında eğitim amaçlı giden gençlerin oranı 2013 yılına göre 0,7 puan artarak 2014 yılında %13,2 oldu. Bu oran genç erkeklerde 2,9 puan artarak %11,3, genç kadınlarda 8,7 puan azalarak %20,5 oldu. Yurtdışına çıkan gençler arasında iş amaçlı (konferans, toplantı, görev vb.) nedenlerle yurtdışına çıkan genç erkek oranı 2014 yılında %25,3 iken, bu oran genç kadınlarda %2,8 oldu.

Yaşam Memnuniyeti

Yaşam Memnuniyeti Araştırması (YMA) sonuçlarına göre gelecekten umutlu olan genç oranı 2013 yılında %83,9 iken 2014 yılında %78 oldu. Genç erkekler, 2014 yılında %79,7 oranında geleceklerinden umutlu iken, genç kadınlarda bu oran %76,4 olarak gerçekleşti. Gençlerin %65,1'i, 2013 yılında kendini mutlu hissederken, bu oran 2014 yılında 4 puan düşerek %61,2 oldu. Mutluluk oranı 2014 yılında genç erkeklerde %60 genç kadınlarda ise %62,4 olarak gerçekleşti.

YMA'da gençlere çevrelerindeki kişilerin hangi durumlarına önem verdikleri sorulduğunda, 2014 yılında gençlerin %50,5'i diğer insanların aile yaşam biçimlerine önem verdiğini belirtti. Genç erkekler bu konuya %49,5 oranında önem verirken genç kadınlarda bu oran %51,5 oldu. Gençlerin 2014 yılında ikinci sırada önem verdikleri konu %50,2 ile diğer insanların arkadaş çevreleri, üçüncü sırada önem verdikleri konu ise %36,6 ile diğer insanların eve giriş çıkış saatleri oldu.

YMA sonuçlarına göre, 2013 yılında genç kadınların siyasete olan ilgisi %12 iken bu oran 3,6 puan artarak %15,6'ya yükseldi. Genç erkeklerde ise siyasete olan ilgi 2,3 puan azalarak 2014 yılında %20,8'e düştü. Gençlerin %45,2'si 2013 yılında bilim teknolojiye ilgi duyarken bu oran her iki cinsiyette de artış göstererek 2014 yılında %46,6'ya yükseldi.

YMA sonuçlarına göre gençleri 2014 yılında mutlu eden kişiler incelendiğinde, kendisini en çok ailesinin mutlu ettiğini ifade eden gençlerin oranı bir önceki yıla göre 1,7 puan artış göstererek %74,5 oldu. Bu oranın 2014 yılında genç erkeklerde %76,9, genç kadınlarda ise %72,1olduğu görüldü. Gençleri 2014 yılında mutlu eden değerler incelendiğinde, bu değerlerin dağılımı %49 oranında sağlık, %21,5 oranında sevgi ve %18,3 oranında başarı olarak gerçekleşti. Kendilerini en çok sağlıklı olmanın mutlu ettiğini ifade eden genç erkeklerin oranı %45,7 oldu. Sağlıklı olmayı %23,6 ile başarı ve %14,6 ile sevgi izledi. Genç kadınlarda bu oranlar sağlık için %52,2, sevgi için %28,1 ve başarı için %13,1 oldu.

Gençlerin eğitim durumu

Türkiye genç nüfusunun eğitim düzeyine göz atalım. UNDP İnsani Gelişim Raporu (2010)'na göre; Türkiye, insani gelişim

bakımından 169 ülke içinde 83. sıradadır. İnsani gelişimin bir alt bileşeni olan "ortalama eğitim süresi" bakımından ise daha alt sıralarda bulunmaktadır (169 ülke içinde 109. sıra). Buna göre yetişkin nüfusumuzun (25+yaş) ortalama eğitim süresi 6,5 yıldır. Türkiye bu ortalama eğitim süresiyle, benzer gelişmişlik düzeyindeki Arjantin (9.3 yıl), Şili (9.7 yıl), Meksika (8.7 yıl), Malezya (9.5 yıl) ve Yunanistan (10.5 yıl) ile İran (7.2 yıl), Ürdün (8.6 yıl) ve Libya'nın (7.3 yıl) dahi gerisinde bulunmaktadır. Ortalama eğitim süresi, kadınlarda 5,5 yıldır (Barro ve Lee, 2011). Diğer taraftan, yetişkin nüfusumuzun (25-64 yaş) sadece %13'ü yükseköğrenim görmüştür. Buna karşılık OECD ülkelerinde yükseköğrenim görenlerin oranı %30 olup, Türkiye'nin iki buçuk katıdır. Öte yandan, yetişkin nüfusumuzun %68'i ilköğretim ve altında eğitim görmüştür (OECD, 2011). Okur yazar olmayan nüfusla ilgili verilere bakıldığında, TÜİKADNKS 2010 tespitlerine göre, bilinmeyenler dışta tutulduğunda, Türkiye'deki yetişkin nüfusun (15 + yaş) %7.3'ü okur-yazar değildir (3 milyon 812 bin kişi). Okuryazar olmayanların %82'si kadındır (TÜİK, 2011b). Yetişkin nüfusumuzun eğitim düzeyine ilişkin çeşitli veriler, Türkiye'nin geçmişteki eğitim yatırımlarının yetersiz kaldığını, insan sermayesi birikimi bakımından ülkemiz ile gelişmiş ülkeler arasındaki açığın ciddi boyutlarda olduğunu göstermektedir.

Yükseköğretime katılımla ilgili eğilimlere baktığımızda, ÖSYM Yükseköğretim İstatistikleri ve TÜİK okul çağı nüfusu verilerine dayanarak yapılan hesaplamalara göre, yine son on yılda örgün yükseköğretimdeki okullaşma oranı %17.2den %31.7'ye yükselmiştir. Oysa gelişmiş ülkeler ortalaması %67'dir (UNESCO, 2010). Son yıllarda giderek yaygınlaşan vakıf üniversitelerinin toplam yükseköğretim öğrencileri içindeki payı 2008-2009 öğretim yılında %9.1'e ulaşmıştır. Bu bağlamda, vakıf üniversiteleri, toplam yükseköğretim kapasitelerinin genişlemesine önemli katkıda bulunmakta ve bunun gelecekte artarak süreceği tahmin edilmektedir. Yükseköğretime katılımdaki demografik boyutla ilgili başka bir eğilimi de vurgulamak gerekir. Son on yılda, yükseköğretim yaş kompozisyonunda bir değişim gözlenmekte ve yükseköğretim teorik yaş grubunun (18-22 yaş) üzerindeki nüfusun toplam yükseköğretim öğrencileri içindeki payı %11'den %19'a yükselmiştir (ÖSYM, Farklı yıllar). Bu değişim, yetişkin kuşakların yükseköğretim taleplerinin gelecekte daha da artma olasılığına işaret etmektedir.

Tüm bu ulusal ve uluslararası veriler değerlendirildiğinde, Türkiye'nin genel olarak eğitim için yapmış olduğu kamu harcamalarının, özel olarak da yükseköğretim harcamalarının gelişmiş ülkelerin gerisinde kaldığı açıktır. Türkiye bu açığını bir ölçüde özel harcamalarla telafi etme eğilimindedir. Bir başka deyişle, eğitim maliyetlerinin bir bölümünü hizmetten yararlananlarla paylaşmaktadır.

Verilen istatistiki bilgiler ışığında özetleyecek olursak; Türkiye'nin genç nüfusunun daha çok Marmara Bölgesi'nde yoğunlaştığını söyleyebiliriz. Bunun en önemli sebebinin de bölgenin cazip iş olanakları olduğu açıktır. Etkin gençlik politikaları üretmenin önündeki engelleri aşma ve kalıcı çözüm sağlayacak yapısal değişiklikleri gerçekleştirme doğrultusunda atılacak en önemli adım, ülkemizdeki gençlerle ilgili eğitim, sağlık, kişisel yaşam, işgücü, sosyal katılım, gelirden eşit pay alması vb. konularda politikaların üretilmesidir.

Ulusal ve uluslararası veriler değerlendirildiğinde, Türkiye'nin genel olarak eğitim için yapmış olduğu kamu harcamalarının, özel olarak da yükseköğretim harcamalarının gelişmiş ülkelerin gerisinde kaldığı açıktır. Türkiye bu açığını bir ölçüde özel harcamalarla telafi etme eğilimindedir. Bir başka deyişle, eğitim maliyetlerinin bir bölümünü hizmetten yararlananlarla paylaşmaktadır.

Söyleşi: Mahmut Bıyıklı

Gülten Dayıoğlu:

‘Tavsiye, suya yazı yazmak gibidir…’

Çocuk ve Gençlik Edebiyatının önemli isimlerinden yazar Gülten Dayıoğlu ile “gençlik” yıllarını ve gençleri konuştuk.

Müsaadenizle biraz geçmişe dönelim ve önce gençlik yıllarınızı konuşalım istiyorum. Nasıl değerlendirdiniz o yılları?

Gençlik yıllarım öylesine zaman aşımına uğradı ki! Yaşam ortamları, mekânlar değişti. Zevkler, değer yargıları, olanaklar, yaşam görüşleri, hedefler, idealler, hayaller, insan ilişkilerinin ısısı, tümden değişime uğradı. Bu durumda bir de üstümüze teknoloji, bilgisayar, twitter, facebook,. GSM olanakları abanınca eskidik…

Estağfirullah! Sizin gençlik yıllarınız daha başkaydı değil mi?

Evet. Ekonomik sosyal, politik vb. yönlerden epey bir sıkıntı içinde geçen gençlik yıllarımızda hem "bir baltaya sap olma" hem de insan içinde saygın bir yer edinme, "kültürel birikim" gibi hedeflerimiz vardı. Okul paralelinde, kitap okumak, müze gezmek, Türk ve Batı müziği dinlemek, münazaralara konuşmacı ya da izleyici olarak katılmak, edebiyat matinelerini kaçırmamak, resim, heykel sergilerini gezmek, öğrenci mekanları sayılan parklarda soluklanmak, hatta ders çalışmak, kütüphaneleri ve sahafları sıkça ziyaret etmek, tıklım tıkış gençlerle dolu olan ada vapurlarıyla grupça gittiğimiz pikniklerde maddi manevi paylaşımı deneyimlemek. Açıkçası çıkınımızdaki yiyecekleri birbirimize tattırmak. Türlü oyunlar oynamak, urganlarla ağaçlara kurduğumuz salıncaklarda yüreğimizden fışkıran kahkahalarla gökyüzüne açılmak…

Limonata, tatlı - tuzlu bisküvi, kuru yemiş tüketilen, öğrenci çayları içilen ortamlar gençliğin buluşma ortamlarıydı. Bir araya geldiğimizde okuduğumuz kitapları, dergileri, yeni yayınları konuşup tartışırdık. Nazım Hikmet'in şiirleri o zamanlar yasaklıydı. İçimizde birileri bu şiirleri bulup getirir, gizliliğin verdiği heyecanla alçak sesle bu şiirler okunurdu. Giysi konusunda marka yarışı kaygımız yoktu. Hepimiz orta halli aile çocuklarıydık. Çoğumuzun kol saati bile yoktu. Ama mutluyduk. Çünkü geleceğe yönelik hayallerimiz vardı. Çoğumuz o hayallere eriştik. Gönül ilişkilerimiz de ölçülüydü. Aşkım, aşkitom, canısı, bebeğim vb sözcükler henüz piyasaya çıkmamıştı. Çokluk, yeni tanıştığımız kız ya da erkeklerle siz'li bizli konuşurduk. Yüreğimizi hoplatan bir sözcük ya da davranış olduğunda, yüzümüz kızarırdı. Aile içinde maddi - manevi dayanışma doruklardaydı. Zorlukları "kırıp sararak aşmak" çabası yaşam biçimimizdi.

Sizin döneminizdeki gençlikle bugünün gençliğini karşılaştırmanızı istesek neler söylersiniz?

Bizim dönemimizdeki gençlikle bu günün gençliğini karşılaştırma işini, okurlarıma bırakıyorum. Birinci sorunun yanıtındaki tüm görüşlerle, olaylar vb. tersine çevrildiğinde, günümüz gençliğinin fotoğrafı ile yüz yüze gelinebilir.

Sizin okuma yazma hikâyeniz ve okumaya olan tutkunuz malum. Trende gazete okuyan bir yolcunun gazetesini bile okurmuşsunuz. Nasıldı o dönemde okur olmak?

Gençlik yıllarımda okuma açlığı nedeniyle zaafiyet geçirme hallerine düşen bir kızdım. Kitaba erişmek için kütüphaneden yararlanma alışkanlığını, ilkokul öğretmenimin yönlendirmesiyle daha üçüncü sınıfta edinmeye başlamıştım. Ama kütüphane sayısı öylesine azdı ki! Hele kitaplar! Onların da kendileri gibi dilleri de eskiydi, ağdalıydı. Okurken apaçık havasız kalmış insan gibi bunaldığım olurdu. Ama kitaplardan hiç kopmadım. Sahaflar benim için ekmek fırını gibiydi. Açlığımın büyük bölümünü oradan aldığım kitaplarla giderirdim. Bir de Cağaloğlu Yokuşu'nda ikinci el kitaplar satan yaymacılar vardı. Onlardan da çok beslendim. Biraz perişan olsalar da pek ucuzdu her biri… Daha sonra oldukça zengin olan, özel okul kütüphanelerine dadandım. Ama ne yaparsam yapayım okuma bağımlılığımı doyuma ulaştıramıyordum. Çünkü yeni kitaplar pek yoktu. Çeviriler de azdı. Yabancı dilim de kaynağından kitap okumaya yeterli değildi. Hala da okumak ekmek su gibi benim için. Okumazsam yazarlığımın yavanlaşacağını sanırım hep.. Bu düşünce de beni yer bitirir.

Gençlik yıllarınızda kendinize kimleri model seçtiniz?

Gençliğimde gelecek için koyduğum hedeflerime ulaşmak için, başarılı insanların yaşam öykülerini okumayı çok severdim. O insanların yaşam savaşları beni yüreklendirirdi. İçlerinden biri, Madam Curi beni pek etkilemişti. Çünkü o yoksul ve çok çocuklu

Hepimiz orta halli aile çocuklarıydık. Çoğumuzun kol saati bile yoktu. Ama mutluyduk. Çünkü geleceğe yönelik hayallerimiz vardı. Çoğumuz o hayallere eriştik. Gönül ilişkilerimiz de ölçülüydü. Aşkım, aşkitom, canısı, bebeğim vb sözcükler henüz piyasaya çıkmamıştı. Çokluk, yeni tanıştığımız kız ya da erkeklerle siz'li bizli konuşurduk. Yüreğimizi hoplatan bir sözcük ya da davranış olduğunda, yüzümüz kızarırdı.

Gençlik yıllarımda okuma açlığı nedeniyle zaafiyet geçirme hallerine düşen bir kızdım. Kitaba erişmek için kütüphaneden yararlanma alışkanlığını, ilkokul öğretmenimin yönlendirmesiyle daha üçüncü sınıfta edinmeye başlamıştım. Ama kütüphane sayısı öylesine azdı ki!

bir ailede, olanaksızlık içinde çabalayarak, bilim kadını olup büyük bir keşifte bulunmuştu. Onun ve öteki başarılı insanların dirençleri bana hep örnek olmuştur.

Tekrar genç olsaydım şunları mutlaka yapardım dediğiniz neler var?

Yeniden genç olabilseydim, İngilizce ve İspanyolca'yı ana dilim gibi öğrenmek isterdim. Çünkü, Arşimet'in kaldıraçı görünce ben bununla dünyayı yerinden oynatabilirim demesi gibi, ben de bu iki dille dünya kültürünün büyük bölümüne kaynağından erişebilirdim. Dünyayı gezmek de hedeflerimdendi. Aslında şimdilerde 108 ülkeyi gezdim. Uzaya turistik gezi yapmayı isterdim. Elbette param olsaydı.. Kapadokya'da balonla uçmak isterdim. Yamaç paraşütü de beni doyurur. İnsanlığa barış getirecek bir araç keşfetmek de düşlerimin arasında. Eserlerimde bu düşüm türlü öykülerle ya da satır aralarında yer alır.

En önemli düşlerimden birini de sizlerle paylaşacağım: Dünyadaki eğitim bakanları ve eğitim uzmanları, bir toplantı yapsalar, 'SEVGİ' adlı bir programın ders programlarında yer almasını sağlasalar. Genç olsaydım bu düşün peşinden koşardım. Çünkü seven insan kendisiyle barışıktır. Çevresiyle de barışıktır. Herkes seven insan olursa, herkes birbiriyle barışık olacaktır gibi yargılar üreterek kurarım bu düşü. Bu görüşümü pekiştirmek için, başta kendim olmak üzere "Koşulsuz sevmeyi yaşam biçimi edinmiş insanları gözledim yaşam boyu."

Sizce günümüz gençliğinin temel problemi nedir?

Günümüz gençleri yazık ki gençliklerinin bilincinde değiller. Bu nedenle genç olmanın olanaklarına, devinimlerine, atılımlarına, coşkularına, düşlerine, hedeflerine vb, teğet geçiyorlar. Başka bir deyişle hayatı ıskalıyorlar, diye düşünüyorum. En başta uğruna baş koyabilecekleri bir hedefleri yok. Ya da çok kısır, sıradan hedefler edinmek zorunda kalıyorlar. Çünkü ülkemizde uygulanan öğretim ve eğitim sistemi onlara

hedef edinme kapılarını kapatmış durumda. Gençlik heyecanları da sanırım, kendilerine her türlü olanağı sağlayan bilgisayar ve cep telefonlarına odaklanmış durumda. Yeğenimize doğum gününde ne istersin dedim, "Farketmez ne alırsanız alın" dedi. O zamandan beri yakın çevremde bu içi boşalmış "farketmez" sözcüğünün izini sürüyorum. Gerçekten günümüz gençliğinin hedefsiz, amaçsız, vb. Kimliğinin sloganı olmuş durumda bu sözcük…

Bu boşluğun nedeni nedir acaba?

Bu boşluğun nedenlerini düşünüyorum: Hem orta öğretimde hem de yüksek öğretimde hayatı ezberlenmiş bir birikimine dayalı, testlere bağlı; mühendis olmak istiyor, eczacılık çıkıyor bahtına… Bu durum da diplomalı işsizler ordusuna kara yazgılı yeni bireylerin eklenmesine yarıyor. Eğitim öğretim konusunda hala arayış içindeyiz ulusça. Bu konuyu oturtamadık bir türlü. Öğretmen kökenli bir yazar olarak, bu durumun, müfredat programlarımıza yabancı ülkelerden alınan örneklerin konulmasından kaynaklandığını düşünüyorum. Oysa biz, evrensel sınırlar içinde bize göre, bizim insanımızın, ülkemizden, yaşam koşulları ve yaşam ortamları ve toplumsal gereksinimlerimize yanıt veren ulusal nitelikte ve çağdaşlığı kapsayan özgün bir müfredat programı oluştursak, bu çıkmazdan kurtuluruz diye düşünüyorum.

Gençlerle sağlıklı iletişim kurmak adına neler yapılabilir?

Gençlerle sağlıklı iletişim kurmanın yollarını torunlarım nedeniyle epey bir irdeledim. Gençlere tepeden bakmamaya, onlarla hemen her konuda, yan yana omuz omuzaymışım gibi davranmaya özen göstermek, ben bilirim demek yerine, onlara danışmak, sıklıkla görüşlerini almak, bunu yaparken, konuyu sulandırmadan, sanki anlamakta zorlanıyormuşum gibi, bana bildirdikleri görüşlerin neden-niçinlerini tartışmak. Onlardan yana olduğum izlenimi vererek, güvenlerini kazanma çabası da yararlı oluyor. Hataları doğrudan yüzlerine vurmak yerine üçüncü kişilerin yaşamlarından örnek niteliğinde öykülerle onların gönüllerine, zihinlerine dokunmak da yorucu ama iyi sonuç veriyor. Bunu söylerken kendi kendime gülümsüyorum: Halk arasında, kızım sana söylüyorum, gelinim sen işit, deyişi hala pek yaygın kullanılmakta. Bir de kendi gençliğimizde çektiğimiz sıkıntıları onlara anlatmamaya çalışıyorum. "o zaman öyleymiş bu gün böyle " diyerek sözü ağzınıza tıkabiliyorlar. Zaten bizce iyi örnekleri dillendirdiğimizde de hemen geriliyorlar. …"Ben böyleyim ne yapalım" sözünü işitmek de cabası…

Eğitimcilerimiz gençlerle sağlıklı bir dil kurabilmek için nelere dikkat etmeli?

En sevdiğim özdeyişlerden biri "ödünç akıl cepten düşer" dir.

Gençlere genellikle tavsiye verilir. Siz tavsiyenin dışında ne vermek istersiniz?

Gençlere tavsiye vermekle, suya yazı yazmayı eşdeğerde görüyorum çokluk. Gençleri hem sevip hem de sayan bir yazar olarak gençlere bence tavsiye yerine koşulsuz güven, katıksız sevgi vermekten yanayım.

DİRSE HAN OĞLU
BOĞAÇ HAN*

Dede Korkut

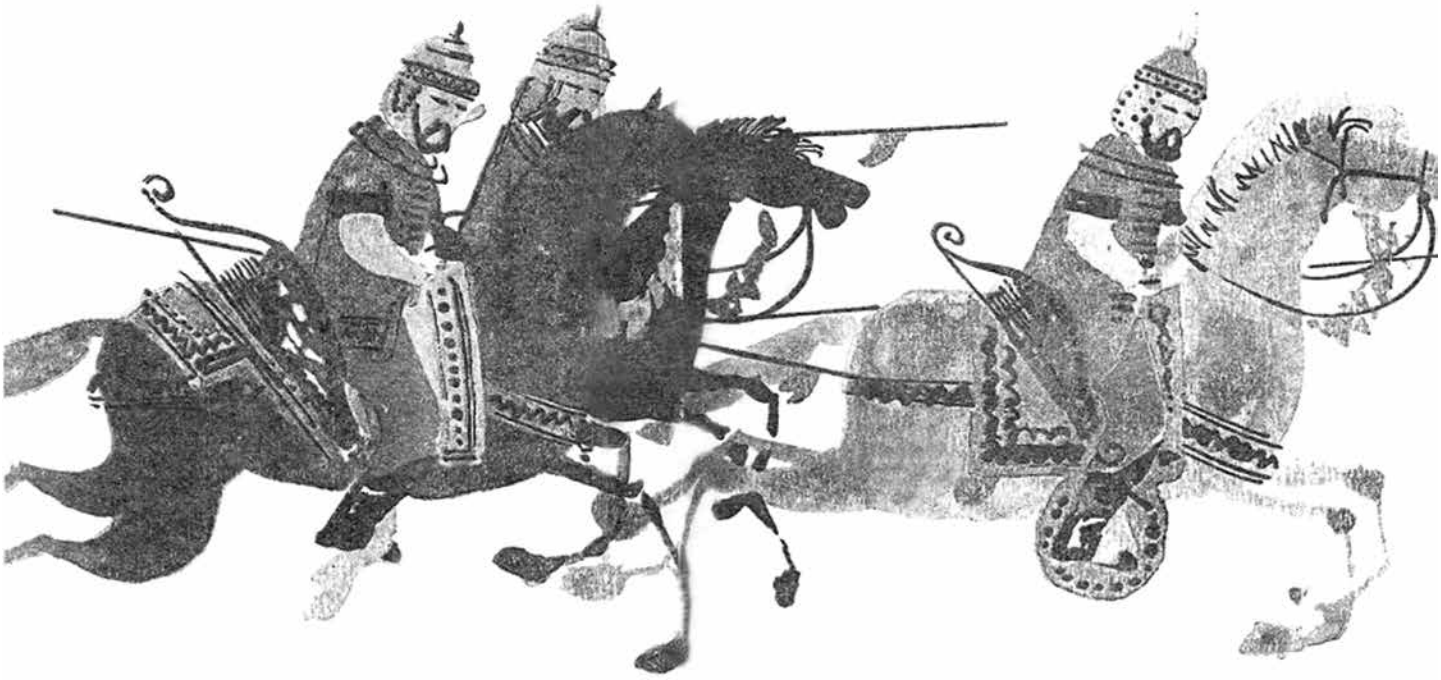

Günlerden bir gün, Bayındır Han Oğuz Beylerine ziyafet vermişti. Misafirleri için at, deve koyun ve koç kestirmişti. Bir köşeye beyaz bir çadır, bir köşeye kızıl, bir köşeye de kara bir çadır kurdurmuştu. Adamlarına seslenip şöyle dedi: "Gelen beylerden, oğlu ve kızı olmayanları kara çadıra alın, altlarına da kara postlar serin, ikram olarak da kara koyun yahnisinden verin. Yiyen yesin, yemeyen kalksın gitsin. Oğlu olanı ak otağda, kızı olanı da kızıl çadırda ağırlayın!" Gelen misafirlerden Dirse Hanın çocuğu yoktu. Bu uygulama çok zoruna gitti. Kendisine yapılan ikramlar da hoşuna gitmedi. Bayındır Han´ın adamlarına, kendisinin niçin kara çadıra alındığını, bir kabahati olup olmadığını sordu. Onlar da, Bayındır Hanın böyle istediğini söyleyince adamlarıyla birlikte kalkıp oradan uzaklaştı. Evine geldiğinde, eşine, davette kendisine yapılanları anlattı ve bu durumun sorumlusunun kendisi mi yoksa hanımı mı olduğunu sordu. Ona: "Han kızı, boğazından tutup seni ayağımın altına alayım mı, kara çelikten kılıcımla başını gövdenden ayırayım mı? Canın tatlılığı neymiş sana göstereyim mi? Bizim çocuğumuz neden yoktur söyle bana!" gibi kırıcı sözler söyledi. Eşi onun bu sert sözlerine karşılık yumuşaklıkla cevap verdi ve: "Aç görürsen doyur, fakir görürsen giydir, borçluyu borcundan kurtar. Sonra duayla Allah´tan çocuk dile." dedi. Dirse Han ziyafetler verdi. Fakirleri giydirdi, borçluları borçtan kurtardı. Çocuğu olması için Allah´a çokça yalvardı. Bir zaman sonra bir erkek çocuğu oldu.

Dirse Han buna çok sevindi adamlarıyla birlikte Bayındır Hanın ordusuna katıldı. Bayındır Hanın çok güçlü bir boğası ve devesi vardı. Bunları dövüştürür diğer beylerle bu zorlu karşılaşmalarda hoşça eğlenirlerdi. Bir gün demir zincirlerle dışarı çıkarılan ve sağında solunda güçlü kuvvetli üçer kişinin bulunduğu boğa, bakıcıların elinden kaçtı. Orda bulunan askerler dahil herkes kaçışmaya başladı; sadece Dirse Hanın on beşine yeni girmiş olan oğlu kaçmadı. Boğa meydanda tek başına duran çocuğun üzerine doğru hırsla saldırdı. Çocuk yumruğunu bütün gücüyle boğanın alnına dayadı. Bu şekilde, bir, boğa çocuğu; bir, çocuk boğayı sürümeye başladı; fakat uzun süre birbirlerine üstünlük sağlayamadılar. Gittikçe gücü tükenen delikanlı, çadırların direği yıkılınca çadırlar yıkılır, ben bu boğayı niçin tutuyorum diye düşündü. Yumruğunu hızla çekince boğa birden yere yığıldı. Delikanlı hemen boğanın üzerine çullandı. Bıçağıyla boğanın başını gövdesinden ayırdı. Orada bulunan beyler çok sevindiler. Çocuğu tebrik ettiler. Dede Korkut gelsin bu çocuğa adını versin dediler. Dede Korkut geldi çocuğu yanına alıp babasının yanına götürdü ve babasına şöyle söyledi: "Hey Dirse Han, oğluna beylik ver, taht ver. Boynu uzun atlar ver, hünerlidir. Sürü sürü koyunlar, develer ver, erdemlidir. Büyükçe süslü ev ve türlü türlü kumaşlar ver hünerlidir. Bu oğlan cenk etmiş, bir boğa öldürmüş, oğlunun adı Boğaç olsun. Adını ben verdim yaşını Allah versin dedi. Babası ona beylik verdi taht verdi. Ve o günden sonra oğlanın adı adı Boğaç Han oldu. Aradan günler geçti, babasının Boğaç Han´ın yanına verdiği kırk yiğit, Boğaç Hanı çekemez olmuşlardı. Onun bu genç yaşta başlarında olması onların zoruna gidiyordu, iki grup halinde ayrı ayrı zamanlarda Dirse Han´ın yanına gidip oğlunu ona kötülediler ve onun halka zulmettiğini milletin malını yağmaladığını ak saçlı anaları ağlattığını, ak sakallı dedeleri yerlerde sürüdüğünü içki içip sarhoş olduğunu, büyüklerine kötü sözler söylediğini, anasını babasını tanımaz olduğunu söylediler. Babası bu sözlere çok kızdı. "Kılıcımı getirin onu öldüreyim!" dedi. Sinsi adamları "O çok güçlü, onu ava götürelim, senin önünde geyik avlayıp hünerini göstersin ormanın kuytu bir yerine geldiğimizde o senin önünden giderken onu vurursun!" dediler. Dirse Han, kırk adamıyla ormana gitti, oğlu babasına yiğitliğini göstermek için güzel avlar avladı. Babasının önünde ok atıp maharetlerini sergiledi. Bir fırsatını bulan babası, yayını bütün gücüyle gerdi, oku bıraktı. Ok, oğlunun iki kürek kemiği arasına saplandı. Boğaç yere yuvarlandı. Dirse Han adamlarıyla geri döndü. Ormanda yerde yatan Boğaç´ın yanına Hızır (a.s.) geldi. "Korkma, sana bu yaradan ölüm yoktur." dedi. Dirse Han eve geldiğinde hanımı oğlunu sordu. Han cevap veremedi. Dirse Hanın adamları "Avdadır, bugün yarın gelir!" dedilerse de onlara inanmadı. Kırk genç kızı yanına aldı, en süratli atlara atlayıp oğlunu aramaya koyuldu. Kazılık Dağı´na gelince oğlunun bir derenin içinde kanlar içinde yerde yattığını gördü. Hemen yanına koştu. Oğlu ona, Hızır´ın söylediği sözü söyleyip "Korkma bu yaradan bana ölüm yoktur." dedi. Annesi onun yaralarını kendi sütü ve dağ çiçeğiyle sarıp hekimlere emanet etti. Bu olayı Dirse Handan gizlediyse de kötü adamları bunu duydular. "Dirse Han bunu öğrenirse bizi kılıçtan geçirir!" dediler. Dirse Hanı yakaladılar, ellerinden bağlayıp düşman beyliklere teslim etmek için yola çıkardılar. Hanın hanımı bunu duyunca, koşup oğluna haber verdi. Boğaç Han, kılıcını kuşanıp atına bindi, kendisine tuzak kuran kırk adamının üzerine atını sürdü. Bunu gören düşmanları ne yapacaklarını şaşırdılar. Yalnız oğlunu öldü sanan Babası, Boğaç´ı tanımadı. Adamlara "Beni serbest bırakın kopuzumu da verin. Ben onu sözlerimle ikna edip geri gönderirim." dedi. Adamları onun ellerini çözüp kopuzunu da eline tutuşturdular. Dirse Han ne kadar dil döktüyse de Oğlunu vazgeçiremedi. Boğaç Han, kırk düşmanını kılıçtan geçirdi. Babası, kendisine yapılan oyunu anladı. Oğluyla yeniden eski günlerine döndü. Dede Korkut gelip şöyle dedi:

"Yerli kara dağların yıkılmasın. Gölgelice kaba ağacın kesilmesin. Her zaman akan bereketli suyun kurumasın. Ak sakallı babanın ve ak pürçekli ananın yeri cennet olsun. Doğruluğu yayan ışığın sönmesin. Yüce Allah seni namerde muhtaç etmesin.

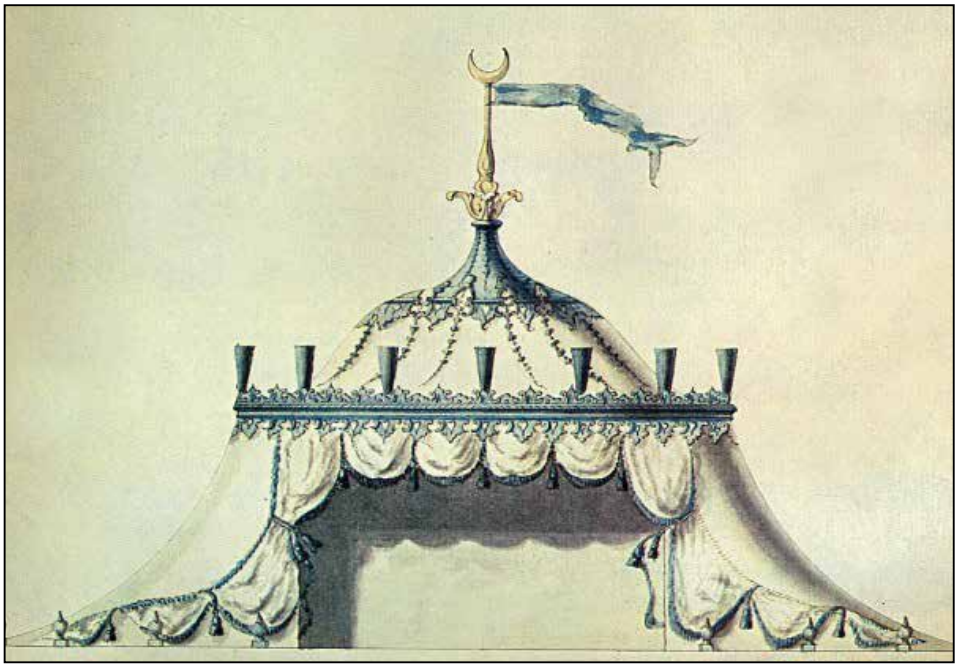

Dede Korkut gelip şöyle dedi: "Yerli kara dağların yıkılmasın Gölgelice kaba ağacın kesilmesin. Her zaman akan bereketli suyun kurumasın Ak sakallı babanın ve ak pürçekli ananın yeri cennet olsun. Doğruluğu yayan ışığın sönmesin. Yüce Allah seni namerde muhtaç etmesin.

* www.dilimiz.com'dan alınmıştır.

Eğitim Sistemimiz Gençliği Anlıyor mu?

Sibel Atagün
Yazar, Eğitimci

Eğitim kişinin zihnî, bedenî, duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının en uygun şekilde ya da istenilen bir doğrultuda geliştirilmesi, ona bir takım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür. Tanımdan hareketle eğitimin hayat boyu süren; plânlı ya da tesadüfî olabilen çalışmalar olduğunu söyleyebiliriz. Gerek okulda okuma-yazma, ders araç gereçleri ile gerekse bunların dışında aile veya toplumsal bir çevre içinde, kişisel yetişme, beceri yollarıyla yapılan öğretme, öğrenme, bilgi aktarma, çalışmalarının tümünü kapsayan bu çalışmalara yaygın eğitim de denmektedir. Kısaca, eğitim, öğretimi de içine alan çok geniş bir terimdir.

Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile eğitim sistemleri arasında paralellik vardır. Topluma yön veren, toplumu ayakta tutan, genç neslin ülkesinin geleceğine yön verecek bir birey olarak yetiştirilmesini sağlayan, dinamik eğitim sistemidir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte 21. yüzyılda, eğitim sisteminin amaçları arasına; kişinin yaşam boyu öğrenmesini sağlama, bireyi çağın ihtiyaçlarına cevap verebilen, bilimi öğrenen ve üreten bir kişi haline getirme de dahil olmuştur.

Milli Eğitimimizin amacı

Peki Türk Milli Eğitim sistemi nasıl bir gençlik yetiştirmeyi amaçlıyor? 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre Milli Eğitimimiz, hayat boyu eğitimi sağlama, gençliği yarının değişken mesleklerine hazırlama, değişme ve gelişmelere uyum sağlamayı eğitimin temel işlevleri arasında görmektedir. Bu temel işlevler genel anlamda sosyal, ekonomik ve politik niteliktedirler. Sosyal anlamda kültürün kuşaktan kuşağa aktarılması ve bireylerin sosyalleşmesini sağlamak, eğitimin sosyal

Yapılan araştırmalar öğrencileri tarafından en çok hatırlanan öğretmenlerin, öğrencilerinin ufkunu genişleten ve potansiyelleri hakkında yeni anlayışlar kazandıran öğretmenler olduğunu ortaya koymuştur.

fonksiyonunu belirlerken; gençleri, iyi üretici ve iyi tüketici olarak yetiştirmek eğitim sisteminin ekonomik işlevlerindendir. Bununla birlikte devletin amaçladığı insanı yetiştirmek, bireylerin siyasi bilinç kazanmalarını sağlamak da eğitimin politik işlevi olarak belirtilebilir.

Eğitime farklı bakışlar

Eğitimin amacı ve işlevine dair araştırmaların yapılmaya başlandığı 19. yüzyılda eğitimi toplumun bir fonksiyonu olarak gören eğitim sosyologu Dilthey'in görüşü günümüzde yerini Weber, Marks, Rousseau, Freud'un savunucuları arasında olduğu, toplumun eğitimin bir fonksiyonu olduğu görüşüne bırakmıştır. Bu görüşün en önemli temsilcilerinden Rousseau'ya göre fert doğuştan temiz olarak dünyaya gelir. Fakat toplumun ve eğitim dâhil bütün toplumsal kurumlar daha sonra kişinin temizliğini ve ahlâkını bozar. Buna göre eğitim; toplumun, dinî, felsefî, ahlâki ve politik sistemlerin çocuğa kabul ettirilmesi değil; çocuğun serbest gelişimini, "tabiî gelişimini" sağlayıcı bir düzen olmalı idi. Rousseau'nun eğitim anlayışı yalnız bu değildir; O'nun eğitim anlayışını toplum anlayışı ile birlikte ele almalıdır. O'na göre toplum, o topluma katılan insanların bağımsız ve mantıklı düşünüp anlaşmalarıyla yani bir toplumsal sözleşme ile kurulmalıdır. Bu açıdan bakıldığında eğitimin sosyal işlevinin iki yönlü olduğunu görürüz. Eğitim bir yandan gençlere toplumsal kültürü aktarırken bir yandan da gençlerin toplumu iyileştirici, geliştirici rolü üstlenmesini sağlamalıdır.

Öğretmen ve öğrenci

Eğitimin amacı ve işlevi hususunda verdiğimiz bu kısa bilginin ışığında "Eğitim sistemimiz gençleri anlıyor mu" diye sorarsak nasıl bir tabloyla karşılaşırız? Öğrenci için birinci derecede rol model olan öğretmenler öğrenciyi ne kadar anlamaktadır? Yapılan araştırmalar, öğrencileri tarafından en çok hatırlanan öğretmenlerin öğrencilerinin ufkunu genişleterek ve bir insan olarak potansiyelleri hakkında yeni anlayışlar kazanmalarını sağlayarak onların hayatını değiştiren öğretmenler olduğunu ortaya koymuştur.

Öğretmenler özellikle sosyal değerlerin ve kültürün öğrencilere aktarılması ve öğrencilerin kişisel ve sosyal gelişimlerinin arttırılması konusunda önemli bir role sahiptirler. Problemleri konusunda öğrenciye yardım etmeye gönüllü, planlanmış övgü ve ödül dağıtan, öğrenciden beklentiler ile beraber öğrencinin güvenini artıran öğretmenler öğrenci performansını ve okul yaşam kalitesini artırmaktadırlar. *

Öğrencilerin kendilerini gerçekleştirme yolunda en önemli adımları attıkları yerlerden biri olan okul ve okulun kalitesini belirleyen en önemli etkenlerden biri olan öğretmen günümüzde öğrenciyi anlamada ne yazık ki yeterli olmamaktadır. Öğrenciyi genç bir yetişkin olarak düşünürsek gençlerin anlaşılmaya, fark edilmeye en çok ihtiyaç duydukları bir evrede öğretmenin, okulun rolü daha da önem arz etmektedir. Okulun, eğitimin kalitesini artıran, gençleri eğitime pozitif yönde katan en önemli etken öğretmen-öğrenci ilişkisidir kuşkusuz. Ve sınıflar öğretmen ve öğrencilerin bütünleştiği en önemli sosyal ortamdır. Öğretmenin kontrolcü yaklaşımından ziyade öğrenciyi anlamaya, kendini ifade etmesine izin vermeye yönelik tutumu eğitimin kalitesini artırır. Ancak birçok okulumuzda sınıf mevcudunun fazlalığı nedeniyle bu iletişim sağlıklı bir şekilde gerçekleşememektedir. Öğretmen kalabalık bir sınıfta, öğrenciyi

anlamaya uğraşmak yerine sınıfta hakimiyeti sağlama amacıyla kontrolü elinde tutmaya çaba sarf etmektedir.

Sınıfta kontrolcü bir tutumun olması elbette ki sadece sınıf mevcudiyetinin fazlalığından değildir. Öğretmenlerin hakimiyet kurma politikası, kontrolcü tutumunu belirlemekte ve bu da gençlerin eğitim ortamına adaptasyonunu güçleştirmektedir. Öğretmen ve öğrenci arasında gençleri destekleyen bir ilişki etkili bir sınıf ortamı oluşturur, bireyin derse bağlılığını ve motivasyonunu, moral ve başarı hissini arttırır. Desteğin yerini yarışma ve kontrolün aldığı sınıflarda hastalık, devamsızlık ve kaygı artar. Öğrenci tatmini ve etkililiği, öğrencilerden beklentilerin açık olduğu, öğrencilere başarı ya da başarısızlığının yeterli bir şekilde ifade edildiği ve öğrenmenin iyi yapılandırıldığı ortamlardan olumlu yönde etkilenir.

Gençlerin okul çağında fark edilmeye ve anlaşılmaya en çok ihtiyaç duydukları dönemi yaşadıklarını düşünürsek, öğretmenlerin, yöneticilerin ve rehberlik biriminin öğrenciyi anlaması, kendisini ifade etmesine olanak sağlamasının önemini artırmaktadır. Anlaşılmadığını düşünen bireyin özellikle okul çağında kendini bir şekilde ifade edebilmek için zararlı alışkanlıklar edinme riski büyüktür. Resmi araştırmalar 14 – 19 yaş arasındaki gençlerin yüzde 30'unun sigara, yüzde 20'sinin alkol ve resmi olmayan ancak gerçek verilere göre yüzde 10 oranında uyuşturucu kullandığını ortaya koymuştur. Bu istatistiki veriler durumun ciddiyetini gözler önüne sermektedir.

Gençlerin kendini ifade ettiği birincil mekanlar olarak okullara, yöneticilere ve öğretmenlere büyük iş düşmektedir. Öğretmenler sınıf içinde gençler arasında etkili bir iletişim ortamı oluşturmalı, öğrencilerin rekabet halinde olmadan birbirlerini anlamalarını ve kendilerini ifade etmelerini sağlamalıdır. Öğrencilerin işbirliği içerisinde derse aktif olarak katılımını sağlamalı, empati becerilerini geliştirmelerine olanak vermelidir. Kendisini özgürce ifade etme fırsatı yakalayan birey, gerginlik hissetmeden, arkadaşlarını rakip olarak görmeden eğitim olanaklarından aktif bir şekilde yararlanabilmektedir.

Okul Yönetimleri

Gençlerin kendini ifade becerilerini geliştirme, onlara toplumu geliştirme ve topluma katkıda bulunma alanı sağlamada öğretmen kadar okul yönetimine de iş düşmektedir. Empati ile disiplin dengesini iyi bir şekilde sağlaması gereken okul yönetiminin öğrencilerin umduğu, beklediği ve istediği ders dışı sosyal etkinlikleri düzenlemesi ve sağlaması, öğrencilerin derse ve okula karşı ilgi düzeyini ve katılımını artıracaktır. Eğitim sosyologlarına göre okul yönetiminden beklenen görevler şunlardır: (a) öğrenme çevresinin yaratılması, (b) çocukların öğrenme ihtiyaçlarının saptanması, (c) uygun bir öğretim programının geliştirilmesi, (d) personelin geliştirilmesi, (e) öğrenme çevresinin yaratılması için toplum kaynakları ile işbirliği yapma, (f) bina yönetimi ve (g) finans yönetimi. Öğrenme çevresi üzerinde yapılan analizlerde özellikle güvenli ortam üzerinde durulur ve okul-şiddet ilişkisi incelenir. Okullarımızda gençler arasında önemli bir problem de okul içi şiddettir. Şiddet aynı zamanda gençlerin kendilerini ifade etme aracı olarak kullandığı iletişim araçlarından biridir. Gençlerin birbirlerine karşı uyguladıkları şiddeti engellemeyi, birbirlerini anlamalarını sağlamayı, disiplinde aşırıya kaçmadan, öğrencileri okuldan soğutmadan gerçekleştirmek, okul yönetiminin en önemli görevlerindendir.

Öğrencilerle yapılan birebir görüşmeler ortaya koymuştur ki; birey (öğrenci) kuralların belirlenmesinde, eğitim olanaklarının kullanılmasında ne kadar çok kendi fikirleri alınıyorsa, eğitim ortamına ne kadar aktif olarak katılıyorsa, bireyin okula olan tutumu o kadar olumlu yönde gelişmektedir. Öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkileyen en önemli faktörlerden birisi öğrencinin okuldan beklentisi ve okula karşı tutumu olmaktadır. Öğrencilerin okul yaşamlarının çeşitli yönleriyle ilgili olarak özellikle öğretmenleri ile karşılıklı konuşmalarında tatmin veya tatminsizliklerini ifade etme fırsatı bulamamaları öğrencilerin en önemli problemleri arasında gelmektedir.

Türk Eğitim Sisteminin temel amacı, "Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak, milli birlik ve bütünlük içinde, iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek, hızlandırmak ve Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı yapmak" ** ise eğitim sistemimiz eğitime yön veren aydınlar ve eğitimciler tarafından sürekli gözden geçirilmeli ve eleştiriye tabi tutulmalıdır. Gençler kendilerini ifade etmek için farklı yollar deniyor, anlaşılmadıklarını düşünüyorlarsa eğitimciler olarak düşüneceğimiz çok şey var demektir.

Eğitimin bir amacı vardır. Şüphesiz ki amaca ulaşamıyorsak bunun sorumlularından biri de biziz diyebilmeli ve gerektiğinde kendimizi yargılayabilmeliyiz.

*(Leonard , 2002)

** (Duruhan ve Bedir, 2005)

Cahit Sıtkı Tarancı

Gençlik Böyledir İşte

İçimi titreten bir sestir her gün.
Saat her çalışında tekrar eder:
'Ne yaptın tarlanı, nerede hasadın?
Elin boş mu gireceksin geceye?
Bir düşünsen yarıyı buldu ömrün.
Gençlik böyledir işte, gelir gider;
Ve kırılır sonra kolun kanadın;
Koşarsın pencereden pencereye.'

Ah o kadrini bilmediğim günler,
Koklamadan attığım gül demeti,
Suyunu sebil ettiğim o çeşme,
Eserken yelken açmadığım rüzgâr
Gel gör ki, sular batıya meyleder,
Ağaçta bülbülün sesi değişti,
Gölgeler yerleşiyor pencereme;
Çağınız başlıyor ey hâtıralar.

Zafer Acar
Şair, Eğitimci

Gençler ve Yaşlılar Bir Aşk Nefret İlişkisi

Gençler ile yaşlılar arasındaki çatışmaya, kuşak çatışması değil de yaşlar (çağlar) arası çatışma demek daha doğru olur. İnsanlık tarihinin çağları gibi, bireysel tarihin de çağları vardır: bebeklik, çocukluk, ergenlik, gençlik, orta yaş, yaşlılık. Bu dönemleri yaşayanlar arasında her zaman bir gerilim olmuşsa da gençlik (toy) ile yaşlılık (tecrübe) hep başroldedir. Modern dönemde hızlı bir değişmeden söz edilebilse de geçmiş yüzyıllar için aynı şeyi söyleyemeyiz. Yüzyıllar şöyle dursun, bin yıllar arasında bile büyük bir fark yoktur. Buna rağmen 5000 yıl evvel yazılmış bir kitabede sanki bugün söylenmişçesine şunlar geçiyor: "Bugünkü gençliğin temeli bozuktur, o kötüdür, Tanrı tanımaz ve tembeldir. Hiçbir zaman eskisi gibi olamaz ve hiçbir şekilde kültürümüzü koruması mümkün değildir." Hepimizin kulağına bu türden sözler çalınmıştır ve her gelen yeni nesle söylenmeye devam edecektir. Modern dönemde teknolojiyle birlikte insan da gelişti sonucuna varmak, bir tatlı yanılgıdan ibarettir sadece. İnsan, en çok kendisine yalan söyler, en ilkel duyularıyla yaşamaya devam etmektedir ve bunun farkında değildir.

İnsan doğası yaşla olgunlaşır, bireysel çabadır bu. Bizden evvelki şair ve düşünürlerin eskiyip unutulması gerekirdi, ancak zor zamanlarımızda kitaplarına kapanmakta, onlardan medet ummaktayız hâlâ. Yoksa yeni filozoflar, 2500 yıl evvelki filozofların dipnotu oldukları gerçeğini haykıramazlardı. "İnsan-ı Kamil", "Üstün İnsan" kavramları zaman dışı olarak kabul edilmeli.

Yaşlar arası çatışma

Mark Twain ile 17 yaşındaki bir gencin arasında geçen şu konuşma bana oldukça anlamlı gelmişti. Genç: "Artık babamla anlaşamıyorum. Her gün kavga. Çok geri kalmış. Modernlikten hiç anlamıyor. Ne yapayım! Evden kaçacağım." Mark Twain: "Genç dostum, sizi çok iyi anlıyorum. Ben 17 yaşımdayken, benim babam da cahildi. Dayanılacak gibi değildi. Ama böyle yaşlılara karşı sabırlı olunuz. Onlar daha yavaş gelişiyorlar. On yıl sonra 27 yaşıma eriştiğimde, o kadar çok şey öğrenmişti ki, artık onunla mantıklı konuşulabiliyordu. Ve ben size ne diyebilirim ki? Bugün 37 yaşımdayım – ister inanın ister inanmayın- eğer ne yapmam gerektiğini bilmiyorsam, o zaman yaşlı babama danışıyorum. Onlar bu kadar değişebiliyorlar." Mark Twain'ın anlam dolu bu ironik yanıtı evrensel bir hakikati dile getirmekte. Eğer her on-on beş yılda bir yeni kuşak gelse ve bir ciddi bir değişim yaşasa, ilerleyen yıllarla kuşakların arası daha bir açılmalıdır, fakat bir yakınlaşma ve nihayetinde benzeşme söz konusu. Kuşaklar değil de yaşlar arası çatışma tezimize Mark Twain de referans oluyor böylece.

Öte yandan Rosenmayr'ın da öne sürdüğü

gibi "ideolojik çıkarımlarından" dolayı bazı kişi ve kuruluşlar, kuşaklar arası ilişkilerde bir çatışma görmekten yanadırlar. Milletler için uygulanan "böl-parçala-yut" taktiğini, çıkar çevreleri niçin kuşaklar arası bir kopukluk yaratmak için kullanmasın. Bir bakımdan da bütün dizgelere, normlara saldırı anlamına gelen post-modernizmin yaşandığı toplumlarda "ageism" (yaş ayrımcılığı) fenomeninin yaygınlaşması, parayı her şeyin önüne koyanların işine gelmektedir. 18'ine gelen bir gencin ailesinden ayrılarak yeni bir ev tutup hayat kurması tüketime dahil olması anlamına gelir. Sermaye semirirken genç ve ailesi maddi-manevi anlamda tükenir.

Modernizm veya post-modernizmin ikiyüzlülüğü gözümüzden kaçmadı hiçbir zaman. Madem bütün kanunlara karşıydılar, niçin devlet gibi silahlı bir otorite varlığını sürdürmeye daha da güçlenerek devam etmekte? Çünkü birçok ülkede devlet mülkiyet sahiplerinin güvencesine dönüştü. Modernizm ya da türevleri yeni nesiller değil, tek tip tüketim nesneleri üretti.

Bizdeki asıl çatışma Doğu - Batı eksenli

Gerçek anlamda toplumumuzu sarsan ve ayrıştıran bir kuşaklar arası çatışmadan söz açacaksak milletimizin pençesine düştüğü 300 yıllık bir Doğu-Batı çatışmasından söz açmalıyız. Tanzimat'tan bugüne etkisini artırarak sürdüren Batı düşüncesi, Doğu'yu kıskacına almıştır, dengeler zaman zaman değişmektedir. Bu bir yorum değil, tarihsel bir gerçekliktir. Batı Rönesans ve reformlarla kuşaklar arası çatışmaya neredeyse son vermiş, öyle ki ruh-beden düalizmine bile el atmış, ruhu öldürerek bedeni tek gerçeklik olarak ilan etmiştir. Hıristiyan gelenekçiler, modernizme yenik düşmüştür. Bizde yüzyıllık bir Batıcı siyasi eğilime rağmen dini ve hatta ladini gelenek hâlâ gücünü korumakta, yer yer de artırmaktadır.

Gençleri gelenek düşmanı addetmek bizi doğru sonuçlara ulaştırmaz. Gençler gelenekle hesaplaşarak barışık hale gelebilir ancak. Geleneğin zamanla anlaşılabilecek ağır kurallar bütününü kabule zorlanır, sindirim sorunu yaşar doğal olarak. Geleneğin muhafızı yaşlılardır, gençler ise moderni temsil eder. Bu, insan biyolojisi ve psikolojisiyle ilgili bir durumdur daha ziyade.

Gençler ve yaşlılar arasındaki çatışmanın birçok nedeni bulunmakta. Nietzsche tarzı bir keskinlikle kestirmeden meseleye dalacak olursak; gençler, yaşlıların ölerek kendilerine yer açmasını arzulamakta: Vahşi kapitalizm. Niyet okuduğum sanılmasın, geçmişte bunun örnekleri var: Eski Romalılar "Köprüdeki 60'lık" deyimini kullanırmış. Bazı toplumlarda yaşlılar, kenara çekilir, ölümü beklermiş, hatta bazıları zamanı gelince çocukları tarafından öldürülürmüş.

Sosyal kontrol eskiden daha etkindi. Tarım toplumunda ataya bağlılık ile toprağa bağlılık eş anlama gelmekteydi, baba hayattayken gencin ekonomik özgürlüğü yoktu. Bugünkü gibi erken yaşlarda iş güç sahibi olması mümkün değildi, zayıftı. Gelenek, bir güç-otorite göstergesi olarak toprakla birlikte evlada miras kalırdı. Modern toplumlar ise çocuklarına eğitim vermeyi en büyük miras kabul etmekte, bu ise çatışmayı asgari düzeye indirmektedir. Çatışma, bütün hızıyla fakir ülkelerde devam etmekte.

Çekirdek aile kaynaklı çatışma

Çekirdek aile, eski topraklara karışmadığı için yeşerip meyve veremedi. Yakın bir geçmişte 2-3 nesil bir arada yaşarken, şimdilerde düşmanmışçasına birbirlerinden uzaklaşmaktalar. Çocuk, çok istese de dede ve ninesiyle yaşayıp kaynaşamıyor, bir gün kendisinin de başına gelecek yaşlılığı tanıyamadığı gibi sıcacık bir dede-torun ilişkisinden de mahrum kalıyor ve ne yazık ki yaşlılığı ancak yaşlanınca tanıyabiliyor. O halde tehlikeli bir öngörüde bulunalım: toplumu, yaşlılık travmaları beklemekte, psikiyatrlara duyurulur.

Nasıl Başarılı Olursunuz*

Ali Fuad Başgil

Çalışma Hayatının ve Umumiyetle Muvaffak Olmanın Kanunları

Okuyucum!

Her işin ve mesleğin kendi bünyesine mahsus çalışma ve işleme usul ve kaideleri vardır ve bunu meslek sahipleri bilir. Bir de fizik ve fikrî her nevi iş ve çalışma hayatının ve umumiyetle muvaffak olmanın, düşünen aklın şaşmaz kanunları hâlinde, birtakım umumî ve rasyonel düsturları vardır ki, ben burada bunlardan benim bildiğim kadarını hülâsa edeceğim:

*Çalışmak için müsait gün ve saat bekleme. Bil ki her gün ve her saat çalışmanın en müsait zamanıdır.

*Çalışmak için müsait yer ve köşe arama. Bil ki her yer ve her köşe çalışmanın en müsait yeridir.

*Bir günde ve bir zamanda yapman lazım gelen bir işi (bir dersi, bir vazifeyi) ertesi güne bırakma. Zira her günün derdi gibi, işi de kendine yeter.

*Bir zamanda yalnız tek bir iş yap, yalnız bir ders, bir kitap, hatta bir fasıl üzerinde çalış. Ta ki, dikkatin ve kuvvetin yayılıp zayıflamasın. Bir zamanda birden fazla iş yapayım diyen, hiç birini tam ve temiz yapamaz. Dünyaca tanınmış olan büyük İslam mütefekkiri *(düşünürü)* İmam-ı Gazali'ye "İhya-i Ulum" adlı muazzam eserini nasıl bir çalışma ile vücuda getirdiğini sormuşlar: bir zamanda yalnız bir fasıl, bir bahis, bir mesele üzerinde çalıştım, demiş.

*Başladığın bir işi (bir dersi, bir kitabı, bir vazifeyi) yapıp bitirmeden başka bir işe (derse, kitaba ve vazifeye) başlama. Yarıda kalan iş, başlanmamış demektir.

*Bir günün işini (dersini, vazifesini) bitirdikten sonra ertesi gün ne işi yapacağına karar ver. Yahut hiç olmazsa çalışmaya başlamadan evvel, hangi iş (ders, kitap) üzerinde çalışacağını düşünüp kararlaştır ve çalışmaya bu kararla otur.

*Bir işe başlamadan, bir dersi öğrenmeye, bir kitabı okumaya oturmadan evvel düşün ve çalışman için lazım olan şeyleri yanında ve elinin altında bulundur. Ta ki ikide bir kalem, kâğıt aramaya kalkıp da dikkatin dağılmasın.

*Çalışmaya oturduğun zaman tıpkı ateş hattında düşmanı gözetleyen bir asker gibi uyanık ol ve dikkat kesil. Ve bütün ruhî ve bedenî kuvvetinle kendini işe ver.

*Bir işe başlamazdan evvel o işi (dersi, vazifeyi, kitabı) en kısa bir zamanda, en kolay ve en temiz bir surette nasıl yapmak, nasıl öğrenip etüd etmek mümkün olduğunu iyice düşünüp hesapla.

*Çalıştığın bir iş (ders, kitap, yazı) üzerinde herhangi bir güçlüğü yenmeden bir adım bile gerileme. Ve bil ki, yılgınlık maskeli bir tembelliktir. Gene bil ki, çalışma sevgisi güçlükleri yenmekten doğar ve kuvvetlenir. Güçlüğü yenmekten hâsıl olan manevî zevk, eşsiz bir zevktir. Emin ol ki harpte zafer ve işte başarı yılmayanındır. Sebat önünde güçlükler erir ve imkânsız görünen, mümkün olur.

*İşinde rastladığın bir güçlüğü evvela parçala. Her parçayı birer birer ve sıra ile yenmeye çalış. Bunun için de mesela, bir dersi, bir kitabı en basit elemanlarına, kısım, fasıl ve bahislerine ayır. Sıra ile her bahsi iyice ve noksansızca anlayıp öğrenmeden öbür bahse geçme. Fasıllar ve bahisler üzerinde

bir kör gibi yürü. Yani attığın adımı iyice basmadan öbürünü atma.

*Devamlı ve ittiratlı *(düzenli)* çalış ve her gün aynı saatlerde behemehal *(ne olursa olsun)* çalışmaya otur. Çalışmayı uzun fasıla *(ara)* ile kesip terk etme. Hasta ve yorgun değilsen tatil aylarında bile yavaş ve az da olsa çalış. Ta ki, çalışma itiyadın *(alışkanlığın)* körlenmesin ve tekrar çalışmaya koyulmak için zahmet çekmeyesin.

*Bir iş üzerinde yorulursan dinlenmek için işini değiştir ve çalışma hızını yavaşlat. Fakat dinlenme bahanesi ile asla boş oturma. Boş oturanın içi, işlemeyen demir gibi pas tutar.

*Çok düşün. Ve bil ki, çalışmak mutlaka hareket etmek veya okumak, yazmak demek değildir. Düşünen bir insan, maden kuyularında kazma sallayan bir işçiden daha çok çalışıyordur.

*Verimli çalışmayı sakın iş üzerinde geçirdiğin zamanla ölçüp de 'eh bugün şu kadar saat çalıştım, yetişir' deme. Çalışmanın neticesine ve öğrendiğine bak.

*Fikri çalışmalar için, aynı saatlerde devamlı ve tertipli bir surette, günde iki üç saat bile kâfidir. Büyük İslam feylesofu *(felsefeci-si-filozofu)* İbni Sina dünyaca meşhur olan Kitabu'ş- Şifasını, her gün sabah namazından sonra Bağdat'taki bir camiin büyük kandili altında oturarak, kuşluk vaktine kadar, yani takriben iki saat çalışmak suretiyle vücuda getirmiştir *(oluşturmuştur)*. Meşhur İngiliz feylesofu *(felsefecisi-filozofu)* Spencer, muazzam eserlerini, günde iki saat çalışarak yazmıştır. Her sene bin, bin ikiyüz sahifelik eser veren Fransız edibi Emile Zola'ya bu muvaffakiyetinin sırrını sormuşlar: 'Her gün yalnız üç saat çalışır ve yazarım' demiş.

*Sebat et, genç dostum, sebat et! Damlaya damlaya göl olur ve aynı noktaya düşen damlacıklar, zamanla mermeri bile deler.

*Bir işe başladığın, bir dersi öğrenmeye, bir kitabı okumaya koyulduğun zaman telaş edip sabırsızlanma. Sakin ve metin ol. Yol al, fakat acele etme. Sindirerek çalış ve öğren.

*İşinde ve dersinde herhangi bir fikri noktayı küçümseyerek ihmal edip geçme. Küçük ihmalden bazan büyük zararlar doğduğunu unutma.

*Gece yatağına uzandığın zaman, o gün ne yaptığını ve yarın ne yapacağını kendine sormadan uyuma.

*Her gün iyi bir eserden yüksek sesle beş on sayfa oku. Bu sayede konuşma ve söz söyleme istidadın *(yeteneğin)* gelişir.

*Rastladığın edebî, felsefi bazı güzel parçaları ezberle. Bu sayede hem kelime ve ifade hazinen zenginler hem de hafızan kuvvetlenir.

*Çalıştığın bir dersin, bir kitabın fasıl ve bahislerini bitirdikçe, kitabı kapayıp okuduğunu ezberden hülasa *(özet)* halinde

Büyük İslam feylesofu (felsefecisi-filozofu) İbni Sina dünyaca meşhur olan Kitabu'ş- Şifasını, her gün sabah namazından sonra Bağdat'taki bir camiin büyük kandili altında oturarak, kuşluk vaktine kadar, yani takriben iki saat çalışmak suretiyle vücuda getirmiştir. Meşhur İngiliz feylesofu Spencer, muazzam eserlerini, günde iki saat çalışarak yazmıştır. Her sene bin, bin ikiyüz sahifelik eser veren Fransız edibi Emile Zola'ya bu muvaffakiyetinin sırrını sormuşlar: 'Her gün yalnız üç saat çalışır ve yazarım' demiş.

not et. Bir dersi, bir kitabı en iyi anlayıp öğrenmenin yolu, onu bu suretle *(şekilde)* yazmaktır.

*Bir dersten öğrendiğin, bir kitaptan okuduğun fasıl ve bahisleri arkadaşlarınla ezberden müzakere *(görüş)* ve münakaşa et *(tartış)*. Bu suretle hem zekân işler ve öğrendiğin hazm olur, hem hafızan kuvvetlenir; hem de düzgün konuşma ve fikirlerini vuzuh ile *(açık olarak)* ifade etme melekesi *(alışkanlığı)* kazanmış olursun.

*Dikkat et: sözlerin ve yazıların kısa, açık ve mânalı olsun.

*Gök kubbe altında yepyeni hiçbir fikir yoktur. En yeni fikir, eski bir fikrin yeni bir elbise giymişidir.

*Her şeyden evvel, anadilini iyi konuşmayı ve iyi yazmayı öğren. İnsan için en faydalı olanı kendi ana dilidir.

*Dilbilgisi bir gaye *(amaç)* değil bir vasıtadır *(araçtır)*. Asıl gaye olan, fikir zenginliğidir.

*Kişinin kıymeti dilinin altında ve kaleminin ucunda gizlidir. Onu söz ve yazı açığa vurur.

*Bir işi yapıp yapmamakta kararsızlığa düştüğün vakit, iki şıktan her birinin fayda ve zararlarını iyice hesapla. Faydası çok, zararı az olan şıkkı tercih et.

*Bir işe öfkeli ve sinirli iken karar verme. Bekle öfken geçsin. Zira öfke ile kalkan zararla oturur.

*Çok konuşma, yerinde ve özlü konuş. Kıymet ve tesir *(etki)* çok sözde değil, yerinde ve özlü sözdedir.

*Kimsenin yüzüne karşı söyleyemediğini arkasından söyleme ve bil ki arkadan konuşma korkaklığın en iğrenç şeklidir.

*Kimsenin cahilliğini yüzüne vurma. Bil ki insanları en çok kızdıran ve gücendiren, cahilliklerinin yüzlerine vurulmasıdır.

*Yalan söyleme. Yalan söyleyen tutulmak korkusu içinde yaşayan hırsız gibidir.

*Bir kimseye söz vermeden evvel iyi düşün. Fakat verdiğin sözden dönme. Sözden dönmek yalancılığın en çirkinidir.

*Daima olduğun gibi görün, göründüğün gibi ol. Olduğundan fazla görünmek isteyen, karşısındakilere kendisinin ahmaklığını göstermiş olur.

*Kimseye karşı kin tutma ve kimsenin muvaffakiyet *(başarı)* ve saadetini *(mutluluğunu)* kıskanma, fakat imren, sen de öyle bir muvaffakiyet ve saadete erişmeye çalış. İmrenmek terakkinin *(yükselme ve gelişmenin)* şartıdır. Kin ve kıskançlık ise iç ferahlığının, sağlık ve saadetin iki azgın düşmanıdır.

*Dost kazanmak için cömert ol. Bil ki hasisin *(cimrinin)* dostu yoktur.

*Gençliğinde iyi arkadaş kazan. Yaşlılıkta kazanılan arkadaşlık sağlam olmaz. Zira paslı teneke lehim tutmaz.

*Gençlik güzelliğine şans denilen kör kuvvet bile âşıktır. Gençliğini boş yere harcama, onu kıymetlendirmeyi bil.

*Herkesçe beğenilen asıl güzellik ahlâk güzelliğidir. Çünkü ahlâkı güzel insan her yaşta güzeldir.

*En yakın arkadaşlarınla bile şakaların zarif olsun. Kaba şakadan hayvan bile hoşlanmaz.

*Dost ol, tâ ki sana da dost olsunlar.

*Dostluğunu kötü günde göster, ta ki kötü gün dostu bulasın.

*Dostlarına vefalı, düşmanlarına müsamahalı *(hoşgörülü)* ol ve yere yıktığın düşmanını tekmeleme, âlicenaplık *(cömertlik-şereflilik)* göster. Vefa ve âlicenaplık yüksek ahlâkın iki parlak şiarıdır *(düsturudur)*.

*Büyüklere hürmet et *(saygı göster)*. Tâ ki büyüdüğün zaman sen de küçüklerden hürmet göresin.

*Kadınlara hürmet et. Düşün ki, kadınlık insanlığın anasıdır.

*Ana baba âhı alma. Ana baba âhının zehirini içen kurtulamaz.

*Yaşlıların tecrübesinden faydalan ve tecrübe edilmişi yeniden tecrübeye kalkışma, tâ ki pişman olmayasın.

*Sonunda pişman olacağın bir işi başında düşün. Pişmanlık ahmaklıktır.

*Küçüklere şefkat göster. Ta ki büyüdükleri zaman onlardan şefkat görmeye hakkın olsun.

*Boşuna iddia ve inad etme. Hakikati ara ve sev. Hakikat sevgisi, insan için sevgilerin en yükseğidir.

*Kusurlarını kendin gör ta ki onları tamir ve ikmal edesin *(tamamlayasın)*.

*Muvaffakiyetlerinle *(başarılarınla)* mağrur *(gururlu-kibirli)* olma. Bil ki gurur, gelecekteki muvaffakiyetlerinin en büyük düşmanıdır.

*Hayatta cesur ol. Fakat bil ki cesaret gözü kapalı tehlikeye atılmak değildir.

*Başkasının kanaat *(görüş)* ve akidesine *(inancına)* hürmet et. Tâ ki başkası da seninkine hürmet etsin.

*Kendine yapılmasını istemediğin bir muameleyi *(işi-davranışı)* başkasına yapma. Tâ ki başkası da sana karşı aynı şekilde hareket etsin.

*Kendine iyilik yapılmasını istersen, başkalarına iyilik yap.

*İyiliğe karşı iyilik adalettir. İyiliğe karşı kötülük cinayettir. Kötülüğe karşı iyilik, ihsan *(lütuf)* ve atifettir *(bağıştır)* ve insanlığın en yüksek derecesidir.

*Düşenin elinden tut. Tâ ki sen de düştüğün zaman tutacak el bulasın.

*Sözlerin tatlı, tavırların zarif olsun. İnsanın kabası, ısırgan köpek gibidir, herkes tarafından taşlanır.

*Başkalarından gördüğün kötülük, seni iyilik yapmaktan alıkoymasın. İyilik ibadettir, kötülükle mahsuplaşmaz *(karşılıklı hesaplaşmaz)*.

*Kibirli olma. Kibirli insan, sarımsak kokan ağız gibidir. Herkesi kendisinden uzaklaştırır.

*Alçak gönüllü ol. Mütevazı insan, meyve ağacına benzer. Meyve dalının yere eğilmesi meyvesinin çokluğundandır.

*Herkesin imrendiği pırlanta gibi kıymet sahibi ol. Korkma, yerde kalmazsın.

*Kendinden üsttekilere değil, kendinden alttakilere bak, rahat edersin.

*İşinde ve sözünde doğruluktan ayrılma. Hak doğruların yardımcısıdır.

*Çalış, daima çalış, fakat hırsı bırak. Zira hırs, verimli çalışmanın, sağlık ve saadetin düşmanıdır.

*Çalış, fakat haris *(açgözlü)* olma. Haris insan, ciğer bulaşmış eğeyi yalayan aç kedi gibidir: dilinden akan kanı yalar da bilmez.

*Hayatın ve tutacağın yol hakkında tereddüde ve kararsızlığa düşüp de bir ışık aradığın zaman, fikrini ve reyini *(görüşünü)* soracağın kimseyi iyi seç. Düşün ki, isabetsiz bir fikirden hareket ederek verdiğin karardan bütün ömür boyunca pişmanlık duyman mümkündür. Fakat isabetli bir fikirden aldığın ışık da bütün ömrünce yolunu aydınlatır.

* Yukarıdaki bölüm, Ali Fuat Başgil'in 'Gençlerle Başbaşa' adlı eserinin ilgili bölümünden özetlenerek alınmıştır. Kubbealtı Yayınları, sh. 53 - 62

Benim Öğütlerim*

Dergimizin editörlerinden, değerli kültür adamı ve eğitimci İsmail Dervişoğlu'nu geçtiğimiz Şubat ayında kaybettik. 11. sayımız hazırlanmış olduğu için, anısına bir sahife yapma imkanı bulamamıştık. Bu sayımızda Dervişoğlu'nun yayına hazırladığı pek çok önemli kitaptan biri olan, Mehmed Ali Aynî'nin 'Hayat Nedir?' isimli eserinin 'Benim Öğütlerim' bölümünü alıntılayarak, hem arkadaşımızın hatırasını yadediyor hem de hayatının bereketini gençlerle paylaşıyoruz.

Bu dünyada mukadder olan ömrünüzü rahat geçirmek istiyorsanız;

1. Her şeyden evvel sıhhati korumak için faydaları tecrübe ve ilimle sabit olmuş kaidelere riayet etmelisiniz. Çünkü insan için en büyük nimet ve devlet sıhhattir.

Simoni de vaktiyle şöyle demişti: "Fani insan için sıhhat nimetlerin en büyüğüdür; güzellik ondan sonra gelir, iyi kazanılmış zenginlik ondan sonradır; ondan sonra da dostlarla paylaşılan gençlik zevkleri gelir."

Longfellow şu ihtarda bulunuyor: "Sıhhatsiz bir hayat bir yüktür; sağlıkla olursa meserret ve saadettir."

2. Hiçbir gün boş ve tembel durmayarak mutlaka bir işle meşgul olmalısınız. Bu iş herkesin hâline göre değişir. Maddî ihtiyaçları temin edilmiş olan insanlar için en iyi işler güzel sanatlardan birisine çalışarak onu iyice elde etmek ve ilerletmektir.

Boş oturmak ve münasebetsiz hayal ve hülyalarla vakit geçirmek kadar insanı hayattan bıktıran başka bir şey olamaz.

Her şeyden önce insan, kendi zamanını iyi isti'mâl etmelidir. Wendel Holmes soruyor: "Eğer zaman onu işle doldurmak için değilse, niçin emrimiz altında bulunuyor?"

3. Ev işleri ve muayyen vazifelerin yapılması bittiği vakit kitap okumalıdır. Yalnız okunacak kitapların gayet dikkatle seçilmesi elzemdir.

Yiyeceğiniz yemeklerin nasıl temiz, taze ve nefis olmasına dikkat ediyor ve ehemmiyet veriyorsanız, okuyacak kitaplar için de o kadar titiz olmanız icap eder. Bayat, kokmuş bir yemekten, çürümüş bir meyveden nasıl sakınıyorsanız, içindeki şeyler yalnız faydasız değil, muzır ve hatta zehirli olan kitapları okursanız ruhî sıhhatiniz behemehal bozulur. Fakat insanın zihnine şetaret, kalbine ümit ve cesaret verecek, ruhî meziyet ve faziletlerini yükseltecek, hayata ait bilgilerini çoğaltacak kitapların okunması, insan için ne önemli bir saadet kaynağıdır. Tarih kitaplarından alınacak ibretler hayatta insan için en kıymetli bir rehber hizmetini görür.

4. Hiçbir mahlûk yalnız yaşamıyor. Fakat insan bu ihtiyacı diğer hayvanlardan ziyade duymaktadır. Bundan dolayı adliyenin mahkûm ettiği caniler için vereceği cezaların en ağırı onu tek başına bir hücreye kapamak oluyor. Öyle, bir insanla konuşmaktan menedilen ve kendi kendine bırakılan bir mahkûm aç bırakılmadığı hâlde, o metrukiyete dayanamıyor, ya ölüyor, ya çıldırıyor. Bir insan için en tabii dostu, anası, babası, kardeşleri, kocası veya eşi ise de, bu kadarı kâfi değildir. İnsan onların haricinde de her hususta kendisine yâr olacak sadık, müşfik bir arkadaş bulmaya çalışmalıdır. Ancak bu arkadaşın ahlâkı güzel, fikri ve mütalaası düzgün ve doğru, bilgisi ve irfanı yüksek, meziyet ve faziletkâr bir kimse olması şarttır. Böyle bir dost elde etmek, gerçekten bahtiyarlıktır.

5. Bahtiyar olmak isteyen bir kimse, her vakit, kendisini kontrol etmelidir. Eskiden bu işe nefsî muhasebe derlerdi. Bir bahçıvan, idaresine memur olduğu bahçede icap eden temizlikte kusur ettiği vakit, o bahçeyi nasıl yabanî otlar basar, birçok zararlı böcekler çiçekleri berbat ederse, bir insan da nefsini muhasebe etmezse, haberi olmaksızın orasını muzır fikirler ve bâtıl akideler istilâ eder. Uzvî bedenimizin temizliğine, taravetini muhafazaya nasıl dikkat ediyorsak ruhî varlığımız için de aynı ihtimamı göstermeliyiz.

* Mehmed Ali Aynî, Hayat Nedir?, Büyüyenay Yayınları, Sayfa 155-157, Hazırlayan İsmail Dervişoğlu, Nisan 2013, İstanbul

Kavafis

İTAKİ*

İtaki'ye doğru yola çıktığında
dua et yolun uzun olsun,
serüvenler, bilgilerle dolu olsun.
Leistrigonlar'dan korkma
ne Kiklopslar'dan, ne de öfkeli Poseidon'dan.
Böyle şeyler çıkmayacak yoluna,
düşüncelerin yüceyse, ince
bir duygu sarmışsa gövdeni ve ruhunu.
Leistrigonlar'la hiç karşılaşmayacaksın,
Kiklopslar'la ve öfkeli Poseidon'la,
sen onları ruhunda taşımadıkça,
ruhun onları çıkarmadıkça karşına.

Dua et yolun uzun olsun.
Nice yaz sabahları doğsun,
görmediğin limanlar göresin
öyle keyifli, sevinç içinde.
Durup Fenike çarşılarından
has mallar satın al,
sedef ve mercan, abanoz ve kehribar,
çeşit çeşit baş döndürücü kokular,
bu baş döndürücü kokulardan al alabildiğin kadar;
yolunu düşür Mısır kentlerine
öğrenmek, daha çok öğrenmek için bilgelerinden.

İtaki'yi hiç çıkarma aklından.
Oraya varmak en son amacın senin.
Ama ayağını çabuk tutayım deme.
Bırak, yıllarca sürsün bu yolculuk, daha iyi;
yaşlanıp demir attığın zaman o adaya,
yolda kazandığın bunca şeyle zengin,
İtaki'den zenginlikler beklemeyesin.

Bu güzel yolculuğu İtaki sağladı sana.
O olmasaydı yola hiç çıkamayacaktın.
Ama artık bir şey vermez sanki İtaki.

Ve onu yoksul bulursan sanma ki İtaki aldattı seni.
Kazandığın büyük bilgelik, onca deneyden sonra,
anlamış olmalısın İtakiler ne demek.

* Yukarıdaki şiir, Kavafis'in 'Barbarları Beklerken' adlı kitaptan alınmıştır. Çeviren Erdal Alova, İmge Yayınları, sh. 61

Ömer Miraç Yaman:

‘Apaçi’lerin içlerinde kırık bir çocuk var...

Akademik sahada ‘’Gençlik’le ilgili nitelikli çalışma yapan çok az sayıdaki isimden birisi olan İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Ömer Miraç Yaman ile sadece ‘’Gençliği’’ konuştuk...

Sadece bir suça karıştıkları zaman Türkiye’de gündem olan bir gençlikten bahsediyoruz. Onun dışında onlara dair bir proje üretilmeyen, konuşulmayan bir gençlik var. Patlamaya hazır bir bomba da diyebiliriz. Gelecekte sosyal olarak büyük bir yara da açabilir.

Apaçi Gençlik isimli eseriniz çok ses getirdi. Şimdilerde TRT’de dizi olarak yayınlanan bu çalışmaya başlama hikayenizi dinleyebilir miyiz?

Apaçi gençlik üzerine çalışma yapma fikrimiz, doktora tez sürecimize dayanıyor. Aslında biz doktora tezimizde gençlik konusunda çalışmayı düşünüyorduk. Bu anlamda Türkiye’de gençlik çalışmalarına dair daha önce yapılmış çalışmaların tamamına yakınını değerlendirdik. Hatta doktora tezimizin konusunu apaçi gençlik olarak belirlemeden önce literatür çalışması öyle ileri boyutlara vardı ki, 5-6 ayın sonunda baktığımızda 1923’ten 2011-2012 senesine kadar neredeyse bütün literatürü taramıştık. İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. İsmail Coşkun Hocam’ın desteğiyle yaptığım literatür taramasını Türkiye’de Gençlik Çalışmaları Bibliyografyası adı altında bir kitaba dönüştürdük. Bu çalışma bize aslında Türkiye’de gençlik alanında hangi alanların boş, hiç değinilmemiş, çok az değinilmiş veya es geçilmiş olduğunu gösterdi. Bu anlamda biz Türkiye’de yoksul gençlik literatürünün yetersiz ve alt kültür gençlik gruplarına dair yapılan çalışmaların çok az olduğunu fark ettik. Böylece aslında üstten bir bakışla yoksul ve alt kültür gençlik üzerine odaklanabileceğimizin bir ön işareti çıkmıştı. Niyetimiz gerçekten Türkiye’deki canlı bir sorunu ele almaktı. İsmail Hocam bir gün hararetli bir

Tanıştığım onlarca genç saat birde okuldan çıkıyor, birden saat yedi sekize kadar hamallık yapıyor veya ağır işlerde çalışıyor. Sonra bu çocuk eve gidiyor, bir şeyler yiyor, yatıyor. Sabahleyin de tekrar okula gidiyor.

cep telefonu konuşmasında bana dedi ki, "Şu anda otobüsteyim, yanımda renkli renkli, şekil şekil giyinmiş çocuklar var. Bunlara galiba Apaçi diyorlar. Ömer, bunlara bir bakalım, biraz araştırır mısın, bir bilgi notu hazırla." dedi. Ve ben de o sırada biraz daha işin içine girdim. Birkaç günlük çalışmadan sonra bu alanın tam da bizim eksikliğini duyduğumuz, üzerine çalışılmamış ve çalışılması gereken bir alan olduğunu gördük. Dolayısıyla serüven böyle başladı.

Apaçi gençlik çalışması vesilesiyle sahaya indiğinizde nelerle karşılaştınız?

Dört yıl sürdü bizim çalışmamız. Bunun iki yılı sahada geçti. Esenler-Bağcılar ana merkezinde bu gençlerin sıkça vakit geçirdikleri kafeler mekanlarımızdı. İki yıllık süreç, çok kolay gelişmedi. Öncesinde yaklaşık dörtbeş ay boyunca bu arkadaşlarla bir güven ilişkisi kesbetme adına uzun ve sıkıntılı bir süreç geçti. Sonrasında ise gençlerle daha yakından temas kurarak yaklaşık on-on iki saat mesai yaptım günlük kafelerde. O gençlerin hayata bakışları, bizi algılayışları, dünyayı okuma biçimleri, siyasete bakışları, okumaya eğitime bakışları, aile ile olan ilişkileri, kendi aralarındaki akran ilişkileri,hayatın zorluklarına ya da kolaylıklarına dair birtakım kanaatleri üzerine çalıştım.

Ne tür zorluklar yaşadınız?

Bu anlamda belki işin en zor tarafı şuydu: Yani bu gençler hâlâ da okumuş yazmışlardan çok karşılık bulamıyorlar, itibar göremiyorlar. Hikayenin özünde bir itibar krizi var. Bu anlamda işin en zor tarafı bu gençlerle normal ve doğal anlamda bir ilişki kurmanın zeminini yakalamak oldu. Çünkü güvenmiyorlar insanlara. Hele okumuş yazmış olanlara daha az güvenleri var. Güven testini geçtikten sonra hikayelerine şahit olmaya başladık.

Peki 'apaçi gençlik' kendisini nasıl tanımlıyor? Siz apaçi gençliği nasıl tanımlıyorsunuz?

Şimdi, gençler bir kere kendilerini apaçi olarak tanımlamıyorlar. Çünkü apaçi demek kıro demek, maganda demek, zonta demek, hırbo demek, amele demek, yani ötekileştirici dillerin tamamını kullanan bir duruma karşılık geliyor.

Fakat bu gençler kendilerinin böyle tanımlandığının böyle kodlandığının farkındalar. Süreç içerisinde biz nasıl tanımlıyoruz dersek aslında biz tanımlandığı şekliyle bu gençlerin dışarıda tanımlandığı ötekileştirildiği şekliyle bu başlığı kullanmayı tercih ettik.

Kim bu gençler?
Diğer gençlerden farkları nedir?

Bu gençler kimdir sorusuna dönüp baktığımızda genelde büyük kent merkezlerine göçle gelmiş ailelerin çocuklarının hikayeleri var karşımızda. %70 %80 böyle. %100 diyemeyiz ama onun dışında kademeli olarak eğitim süreçlerinden kopan, eğitim süreçlerinde önce sorun yaşayan, daha sonra yeteri kadar desteklenmeyen ve sonunda eğitimden tamamen kopan gençler var karşımızda. Aynı şekilde ebeveyn yoksunluğu yaşayan yani anne babasıyla anne babaları sağ olsalar bile böyle kronik bir yetimlik ve öksüzlük durumu yaşayan, yalnızlık durumu yaşayan evden bir türlü desteklenemeyen, güven ve itibar probleminin bir krize dönüştüğü bir ortamda büyüyen yalnız çocukların hikayesi bu aynı zamanda. Bu gençler okul dışındaki zamanlarında part time çalışmak zorunda kaldıkları için bir süre sonra artık çalışmanın daha cazip hale geldiği, para kazanmanın ve

para getirmenin böylece var olabilmenin daha anlamlı hale geldiği bir sürece doğru evrilen gençler. Sonrasında bulundukları arkadaş ortamı, yaşadıkları sorun ve sıkıntılarla birlikte ve okul sonrasında çalıştıkları niteliksiz işler yani konfeksiyon atölyesinde bir sıradan işçi olmak ya da hamal olmak ya da herhangi bir mağazada sadece yerleri temizleyen bir temizlikçi olmak gibi çok niteliksiz işlerde çalışan bu gençler bir süre sonra madde ile de hızla tanışıyorlar. Uyuşturucu madde kullanmak bu gençler arasında yaygın. Yani o hayatın acılarını, sorunlarını ve sıkıntılarını yeri geldiğinde onları bertaraf etmek, yeri geldiğinde onlardan sıyrılmak ya da ayrılmak için madde kullanımı bir alternatif olarak gençlerde öne çıkıyor ve madde kullanımı devreye girdiğinde işin içine suç giriyor, şiddet giriyor, hapishane giriyor, sorunlu ilişkiler giriyor ve gayri meşru ilişkiler giriyor.Bu anlamda bir süre sonra hırsızlığa bulaşmak ya da torbacılık yani madde satıcısı olmak bu gençlerin hikayelerinin önemli bir kısmında yer alan gerçekler aslında. Dolayısıyla bu gençler kimdir sorusunun hani tek bir paragraf içinde ifade etmekten ziyade belki kırk elli farklı açılımıyla ve ifadesiyle yayarak anlatmak gerekiyor.

Peki kimler var bu gençlerin üzerine kafa yoran, ilgilenen proje üreten?

Maalesef zaten bu gençlerin yeteri kadar ilgilenilmeme problemi bizi bu noktaya getirmiş durumda. Problemimiz birazda burada, yani ailelerin yanında itibar görmüyorlar. Ailelerden yeteri kadar destek görmüyorlar, okuldan yeteri kadar destek görmüyorlar. Milli Eğitim dergisine konuşuyoruz. Evet, idealist hocalarımız var idealist öğretmenlerimiz var ama genellikle bu çocuklar zeka seviyeleri, kavrayış düzeyleri ya da akademik başarılarının yetersiz olması ya da yetersiz desteklenmesinden dolayı okul hayatlarında çok başarılı olamıyorlar.

Başarılı olmadıkları sebebiyle bir süre sonra okulda yani sınıf içerisinde "Keşke bugün gelmese de sınıf biraz rahat olsa, sessiz olsa..." diye bakılan, anılan çocuklara dönüşüyorlar. Hızlı bir şekilde ve kodlanıyorlar, asıl tehlike tarafı burası. Bir süre sonra bu gençler kodlanmaya başlıyor bu anlamda okulda

yeteri kadar destek alamayan, göremeyen bu gençlerle dışarıda kim ilgileniyor derseniz dışarıda da maalesef sivil toplum kuruluşlarının karnesi bu manada pek parlak değil.

Türkiye'de istisnaları ayrı tutuyorum ama genellikle gençler üzerinde projesi olan , ilgilenen sivil toplum çok az. Çünkü bu gençlerle bir şey devşirmek zor. Yaptığınız faaliyette fotoğraf çekmeniz bile zor.

Bu gençlerin temel sorunu iyi bir işlerinin olmaması mı?

Bu gençlerin sorunu sadece çalışmak, iş sahibi olmak, meslek sahibi olmak, bir bilezik takmak falan değil. Ortada iç dünyasıyla dış dünyası arasında gerilim olan ve ikisinden de darbe yemiş bir nesilden bahsediyoruz. Ruh dünyasında kırık bir çocuk var.

Yani bu durumda sadece bir meslek sahibi yaparak "bak ekmek paranı kazanıyorsun artık, kendine gel artık, düzel!" falan da diyerek çözemeyiz. Biz bu mesleye biraz daha kolaycı bakıyoruz, kolaycı yaklaşıyoruz ama kimisi çok ufak yaşta tacize uğramış, ensest mağduru olmuş, şiddet mağduru olmuş, akrabalarından başka türlü sorunlar görmüş ya da babası bir gitmiş gelmemiş annesi bir gitmiş gelmemiş, çocukluğunda yalnız kalmış.

Bir anlamda hala sahipsizler yani?

Büyük oranda diyebiliriz.

Peki devlete düşen rol nedir? Ne yapmalı devlet, sivil toplum dışında?

Yerel yönetimler bu gençler için gençlik merkezleri yapıyorlar mesela. Fakat biz çok söyledik bunu farklı mecralarda. Gençlik merkezleri bu gençlere hitap etmiyor. Yani daha hijyenik ortamlar gençlik merkezleri, oraya bu gençlik giremiyor, girse de orada yapamazlar zaten. Yani dil farkı, yaklaşım farkı var vs. Bu gençler okul dışında da hayatlarını anlamlı kılabilecek bir aktivite içinde olmalılar. İkincisi okulda tutunmak bu gençler için ekstra bir çaba gerektiriyor. Yani bir yandan okul dışında kalan vakitlerde çalışacak, çalışmak zorundalar. Bunların hepsini biz yetişkin bir bireye yüklesek o bile bu işin içinden çıkmakta zorlanır. Şimdi biz bunu 13-14 yaşlarında gençlerden bekliyoruz. Burada ben üniversite burslarından ziyade lise burslarının, ortaokul burslarının devlet tarafından organize edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Tanıştığım onlarca genç saat birde okuldan çıkıyor, birden saat yedi sekize kadar hamallık yapıyor veya ağır işlerde çalışıyor. Sonra bu çocuk eve gidiyor, bir şeyler yiyor, yatıyor. Sabahleyin de tekrar okula gidiyor.

Somut bir çözüm önerisi istesem sizden. Bu gençleri kazanmak için en kestirme yol nedir?

Okulda öğretmenden, rehber öğretmenden ya da ailesinden alamadığı sonuçları bizim mentor danışman abi ablalarla almamız gerekiyor. Yani üniversite okuyan öğrenci arkadaşlarımızla, başarılı öğrencilerle ya da işte bir şekilde üniversiteyi kazanmış üniversite okuyan mevcut üniversiteli öğrencilerle bu arkadaşlar arasında bir ilişki kurmanız gerekiyor. Yani üniversitenin onlar için hayalden bir umuda geçen bir gerçeklik olabileceğini somut olarak göstermemiz gerekiyor.

Görüşebildiğimiz gençler arasında büyük bir kısmı için ben çok üst düzey bir kişiydim. Ben olduğum için değil üniversitede öğretim üyesi olduğum için. Hiç böyle biriyle

konuşmamışlar, hiç üniversite mezunu ile bile tanışmamış olanları var aralarında. Yani bu onlar için şaşırtıcı birşey, ilginç bir durum.

Dolayısıyla bu anlamda bu gençlere yönelik olacak çalışmalarda bireysel ya da grup halinde onların tamamına tesir edecek ve hem evi hem okulu hem de kendi ruh dünyalarını toparlayacak bir sistem dahilinde ilerlemeli. Bu anlamda devlete çok iş düşüyor aslında.

Toplumsal travmalar yaşanmadan gençlik üzerine daha çok düşünmemiz gerekiyor hocam ne dersiniz?

Sadece bir suça karıştıkları zaman Türkiye'de gündem olan bir gençlikten bahsediyoruz. Onun dışında onlara dair bir proje üretilmeyen, konuşulmayan bir gençlik var. Patlamaya hazır bir bomba da diyebiliriz. Gelecekte sosyal olarak büyük bir yara da açabilir.

Yani zaten şu anda bir yara akıyor aslında biz görmüyoruz. En son sentetik uyuşturucu madde üzerinden son bir yıldan beri Türkiye de biraz gündem oluştu. Aslında bu gündem bu gençliğin sonucuydu. Fakat biz bunu çok önemli görmedik, görmek istemedik. Paranteze aldık. Evet dediğiniz gibi eğer müdahale edilmezse ve yeteri kadar desteklenmezse ileride bizi çok daha sıkıntılı zamanlar bekliyor.

Bahsi geçtiği için şunu da sormuş olalım. Gençlik ve bağımlılık meselesinde düşünceleriniz nelerdir?

Şimdi insanların yalnızlaşmasıyla bağımlılıkların arttığını biliyoruz ve görüyoruz. Gençler çok daha yalnız ve tek başına. Bir de onları destekleyecek alternatiflerden yoksun durumda. Dolayısıyla madde kullanmak bir çözüm gibi, bir kaçış, bir arayışın sonucu gibi ortaya çıkıyor. Türkiye de madde kullanma anlamında pek iç açıcı bir tablo yok. 2012'de İstanbul'da liselerarası yapılan bir araştırma sonucunu ben sizle paylaşayım. İnternete girdiğinizde bu sonucu görebilirsiniz. Yüzde kırk beş sigara kullanımı var. Yüzde otuz beş alkol kullanımı var. Yüzde sekiz uyuşturucu madde kullanımı var. İstanbul'da liselerden bahsediyoruz bu oran yapılmış bir araştırma sonucu. Dolayısıyla bu anlamda ciddi sıkıntı var, problem var.

Biz bu işte yeni başlayan ''Son Çıkış'' dizisinde bunu anlatmaya çalıştık. Gençlerin özellikle lise dönemlerinde birbirlerini nasıl kötüye teşvik ederek uyuşturucu maddeye yönelttikleri ama aslında bu sonuca nasıl yöneldikleri, anne babalarıyla yaşadıkları gerginlikler, kendi akran ilişkilerinde yaşadıkları bir takım problemler, para yoksunluğu idealsizlik. Asıl önemli şey bu.

Peki, bu gençliğin söylediğimiz bu olumsuzluklara bulaşmadan yetişmesi için ailelere düşen görev nedir?

Ebeveynler, ellerindeki cep telefonlarına, masa üzerinde bilgisayarlarına, sosyal medya hesaplarına ayırdıkları vakit kadar evlatlarına vakit ayırmıyorlar.

Yani evde bu anlamda temas kurulamayan, iletişime geçilemeyen, görülmeyen ve görülmek istenmeyen bir çocuk gerçekliği var. Üzerinde büyük yatırımlar yapılan sözde onun için çalışılan, onun için gecelere kadar çalışılan fakat aslında onun içinde olmadığı bir mekanik durum var. İlginç bir durum.

Görüştüğümüz gençlerin pek çoğundan aynı şeyleri duyduk. "Babam yok ki, annem yok ki, yani bilmiyorum tanımıyorum kim olduğunu, o da beni bilmez" yani ya da onun bilmediği tanımadığı anne babanın ona yaptığı zulümleri, sıkıntıları, işkenceleri reva gördüğü haksızlıkları anlatan bir hikâye var karşımızda.

Bu anlamda ve özellikle belki de aklı selim bir şekilde ben bir hesap teklif ediyorum genellikle anne babalara. Bugün twitter hesabınıza ayırdığınız yarım saat kadar evlatlarınıza yarım saat ayırdınız mı? Bunun hesabını yapın. Twitter uçup gider kuş yani. Ama evlat uçup gidiyor evden vakit ayırmadığınızda asıl sıkıntımız bu, asıl problemimiz bu. Dolayısıyla vaktimizi zamanımızı planlarken önce aile merkezli planlamalıyız. Ben uyuşturucu madde kullanan ve bir süre sonra yardım ve destek almak için bize gelen ve görüştüğümüz pek çok aileye bunu söylüyorum. Bu evlatlar sizin elinizden çıktı. Sizin evinizde büyüdü. Sizin muamelenizle, tavrınızla, konuşmanızla, oturup kalkmanızla şekillendi. Dolayısıyla dışarıdan ne kadar torbacı, uyuşturucu madde satıcısı, şiddeti, mafyası gelse kapınıza bir şey yapamazlar. Eğer yeteri kadar evladınıza zaman ayırabilirseniz siz kazanırsınız.

Bazı olumsuzluklar yaşanmasına rağmen gençlerden umudunuz var mı?

20 sene önceye göre şimdi gençler için daha çok umutluyum, şu anda organize olabiliyorlar. Anadolu`da pek çok yere konferansa gidiyoruz. Lokal bazda, kulüp çatısı altında toparlanmış pek çok farklı siyasi görüşten gençler bir arada iş yapabiliyorlar. Bu önemli bir şey. Mentorluk yapacak insan krizimiz var maalesef. Bu aşılırsa ben bu topraklarda bir umudun yeşerdiğini görüyorum. Bunu bir ham hayal değil, yüzlerce gençlerle ilgilenen birisi olarak söylüyorum.

Teknolojinin özellikle sosyal medyanın gençler üzerinde etkisi nedir? Sosyal medya üzerinden gençler besleniyorlar mı, tükeniyorlar mı, tüketiyorlar mı, üretiyorlar mı?

Mehmet Emin Babacan sosyal medya ve gençlik üzerine çok esaslı bir tez yazdı. Bu konuda uzmandır. Ama bu konuda şunu söyleyeyim kısaca size. Sosyal medya çift taraflı bıçak gibi nasıl kullandığınızla doğrudan bağlantılı.

Hayata Yeni Başlık Atanlar

Mustafa Toprak
Televizyon Programcısı

Genç yazarlara, 'Genç bir edebiyatçı olmanın dünyayı kavramadaki avantajları nelerdir?' diye sorduk. Her bir kalem ayrı ayrı cevaplar verdi.

Soruyu değiştiriyorum: Genç bir insan, iyi edebiyatla haşır neşir olursa, dünyayı kavrayışı değişir mi?

Yanıta geçiyorum:

Evet.

Sait Faik'ten 'Hişt Hişt!' sesini duymuş bir gencin, doğaya, devinime, yaşama bir daha kulaklarını kapatabileceğini düşünmüyorum.

Füruzan'ın "Parasız yatılı imtihanlarının çocukları hep erken gelir" cümlesinin üzerine düş(ün)en bir genç sadece okulda değil, dünyada da sınıflar olduğunu fark eder.

Ahmet Büke'den "Doğduğun yer artık yoksa öleceğin yer de seni kabul etmiyor, bunu belledik" diye bir söz okuduysa, kimseye düşmanlık besleyemez.

Ve Turgut Uyar okuyanın, kalbi hızla gelişmez mi?

Selma Şipleme, Şair, (23)

Dünya diye nitelendirdiğimiz varlık herkesin kendi hayatını anlamlandırma çabasının sonucunda tercübeleriyle 'dünyalarımız'a dönüşen , üreyen bir canlıdır. Benim dünyam ise yazları şiirli ve hüzünlü , kışları yalnız ve öykülüdür. Günbegün insanoğlu tarafından çoraklaştırılmaya çalışılan dünyamı kahramanım diye nitelendirdiğim 'edebiyat' öyle zenginleştirir öyle yeşertir ki bu kahraman sayesinde kalbimin raflarına dantelden şiirler serer, öykülerden yapılmış rengarenk reçellerle beslenirim. Gözlüğüm diye adlandıracağım kitaplar, bana başka dünyaları, kendi dünyamı, sokakta yürürken göremeyeceğim ya da görüp anlamlandıramayacağım binlerce kapıyı aralarken ben kendimi Alice gibi hisseder, kahraman diye nitelendirdiğim edebiyatın aslında uçsuz bucaksız harika bir diyar olduğunu fark ederim.

Yağız Gönüler, Şair, (28):

Sanatın her alanı insanın mana hazinesini keşfetmesini sağlamaktır diye düşünüyorum. İçimizde bir hazine var fakat farkında değiliz. Yaradılışımızla birlikte bizlere ikram edilen bu hazineyi modern insan bir türlü keşfedemiyor. Kabahat onda da değil. Çünkü keşfetmesini engelleyen birçok şey var. Gel gel, diye bağıran AVM'ler, toprağı neredeyse hiç görmemesini sağlayan toplu konutlar, çok çok kötü bir müzik anlayışı,

bol vampir ve gözyaşı barındıran hedefsiz romanlar… Bu durum bizim rüyalarımızı bile etkiliyor. Mahmud Erol Kılıç'tan nakledersem; modern insanın rüyaları bile işgal altındadır. Oysa ki rüyaların bizim inancımızdaki rolü ne kadar mühimdir. Yanlış aktarmayayım ama "Rüya, nübüvvetin kırk altı cüz'ünden bir cüz'dür" diye bir hadis-i şerif hatırlıyorum. Fakir dünyayı "anlamaya çalışma" derslerini musiki ile elde ettim esasen. Buradan da güfte ile bestenin birlikteliğini takip edince karşıma edebiyat çıktı, bilhassa şiir. Lakin edebiyat, dünyayı anlamaya çalışmaktan çok kavrama egzersizleri yapmamı sağladı. Şaşırılacak şeylerle hiç şaşırılmayacak şeyleri birbirinden ayırt ederek. O'nun ve yarattığı güzelliklerin farkına varmamı sağladı edebiyat, el 'an sağlıyor. Tüm bunların yanında edebiyat hiçbir şeye yetmiyor. Yani bu dünyanın sorunlarının ve yaşattıklarının yanında edebiyat hiçbir şey ifade etmeyebiliyor bazen.

Yenişehirli Avni Bey ders vermiş şiirle dünyaya nasıl bakılır, nasıl kavranır, buyurun: ''Sanman ki âleme taleb-i devlet-i câh etmeye geldik / biz bu âleme bir yâr için ah etmeye geldik.''

Kaan Murat Yanık, Yazar, Televizyon Programcısı, (29)

Dünyayı kavrayabilme yetisini genç edebiyatçıların ne kadar taşıdığını bilemem. Ama ben dünyayı, kendime kurduğum başka bir âlemin çarklarında öğüterek yaşıyorum herhalde. Bunda kanımda dolaşan kitap tutkusunun rüyalar, hayaller, sanrılar ve başkalarının yerine yaşamak gibi hallerin payı büyük. Alt bilinç ve üst bilinç arasında debelenmem, ya da şuurumun altından akan suların içinde oynayan balıklarla olan ilişkim dünyayı bir bütün hâlinde kavramamı zorlaştırıyor. Bu yüzden henüz kıvamını bulmamış bir yeti ile ancak duyumsayabiliyorum demek daha doğru olur. Evet, dünyayı kavramak bir yıkımdır.

Erdem Arslan, Şair, (24)

Her insanın hayatını şekillendiren, ona bir şeyler aşılayan, hayranlık uyandıran ve ilerleyen zamanlarda ona kendi dünyasının haritasını veren birileri çıkar. Bu harita üzerinde kendi içini tanıyan, dağlarını, uçurumlarını, sarp kayalıklarını ve ovalarını bulan kişi kendi olacaktır. Neyi rota belirlerse kendine insan ve neye ilgi duyarsa, ileride o hamura kendi yumağını katacaktır.

Edebiyat da bunlardan biridir. Sözcükler pazarından geçerken, şıraları üzerine bulaşan kişidir edebiyatçı. Bunları yazıyorum belki bana da bulaşmıştır bir parça kim bilir. Hayallerden, heyecanlardan bahsetmiştim öyle değil mi? Bunlarla en çok genç yaşlarında mücadele veriyor insan, hırslarının, tutkularının, aşklarının, hayal kırıklıklarının ve sevinçlerinin yoğunluğunu genç yaşlarda yaşıyor ve belki ömrünün sonuna kadar da bu izleri sürüklüyor peşinden bir gölge gibi.

Yazıyoruz… Ne güzel bir eyleme dönüşüyor iç savaşımız. Ağırlıklarımızı ve kasvetimizi bu şekilde dışarı atıyoruz en çok ve bunu da okuyarak dolaştığımız o sözcükler pazarından, her ustanın ayrı ayrı tezgâhına sürünerek, üzerimize bulaştırarak alıyoruz. Belli bir basitlikten, belli tanımlamalardan, somut bir anlatımdan tutunarak değil. Her ustanın tezgâhından bir meyvenin tadına bakarak, tadına bakarken o meyvenin içini ve dışını oyuk oyuk ederek yapıyoruz bunu. Yağmurun yağışını izleyerek değil, yağmurun altına kendini atarak, bu yeryüzünü sulayan birinin olduğunu düşünerek yapıyoruz. Nasıl ki bir arabanın uzun farlarını yakarak geniş bir alanı görme şansı yakalıyor bir şoför, bizde bu sözcükler denizinden istifade ederek görüş açımızı ve ufkumuzu genişletiyoruz.

Bir ağacın kesilmesi, bir kömürün şekil alması değil çünkü kalem. Bir ağacın içinden uzun ve ince bir şerit kömür geçirdiklerinde, duyduğu acıyla kalem olması çünkü düşüncemiz. Kalemin de içini dökmesi olur bu.

Hasan Bozdaş, Şair, (27)

Bir edebiyatçıdan da öte, genç olarak dünyayı nasıl kavrarız, asıl problem burada. Çünkü edebiyatçı olmak, ya da esasında sanatçı olmak kendi içerisinde habis bir vakıadır, belki çoğu zaman hastalıktır. Çarpık düşünceler, duygusal anormallikler, depresyon, anksiyete bozuklukları, stres ve nevrozlarla dolu bir yaşantının kılıfıdır. Bir sanatçı için dünya, bir çocuğa göründüğünden daha farklı değildir. Aykırı ve hayret vericidir.

Sanatçıyı bu bağlamda salt eser üreten bir makine olarak görmemek gerekir, sanatçı

sokaktaki bireydir, annedir, öğrencidir ama her şeyden önce farklı görme becerisinde olan kimsedir. Bu, zaman zaman alışkanlık zaman zaman duygusal zirveler neticesinde ortaya çıkar. Bununla birlikte edebiyatçı olmak kütüphane bekçisi olmaktır, özellikle bilgi çağı olarak ilan edilen dönemimizde okuma ve yazma eylemlerinin kendini bulduğunu görüyoruz. Genç edebiyatçı böylesine eser verilen bir periyottan dünyayı bilinçli olarak izleyecektir, bu pencereden bakarsanız avantajdır. T.S Eliot, şiirin amaçlarından bahsederken, şiirin yalnızca zevk verdiği için okunamayacağını, aksine şiirin ilettiği tecrübelerle kişinin şuurunu arttırıcı ve hassasiyet kazandırıcı etkisi olduğunu belirtir. Dylan Thomas, iyi bir şiirin evrenin formunu değiştirmeye yardımcı olduğunu söyler. Joyce, sanat dallarının gerekliliğinin insanın yapıcı ve biçimlendirici olma isteğinden kaynaklandığını ifade eder. Örnekleri arttırmak mümkündür, tüm bunlar şiir özelinde sanatın yalnızca estetik olarak değerlendirilemeyeceğini, estetiğin ötesinde bir amacının veyahut kaygısının da olduğunu ortaya koymaktadır. Son tahlilde, bir sanat veyahut edebiyat eseri için estetik ve etkileyicilik gibi birbirinin mütemmim cüzü iki unsur ifade edebiliriz.

Genç kavramının içini ise birçok şeyle doldurabiliriz. Fakat bunların başında özgürlük gelir. Özgürlük, fiziki dinamizm ve duygusal yoğunluklar ile birleştiğinde çok çarpıcı sonuçlar vermektedir. Genç bir edebiyatçı ise bu özgürlüğü kendi alanında en etkili kullanan kişidir. Anarşist bir bakış açısıyla baktığından kolay kolay duvar tanımaz, bu anlamda postmodernizmle de paslaşmaktadır. Edebiyattaki yenilikler miadını doldurmuş sanatçıların işi değildir, kalıplara sığmayan gençlerin imzasını taşımaktadır. Durum böyleyken, daima farklı ve yeni olanın arkasından gitmektedir. Bu avantajdır, farklı olmak bir amaç haline geldiğinde ise, bunun edebiyatçıyı yozlaştırdığı, sözü öldürdüğü görülecektir. Bu, arayışın da ölmesi demektir.

ANKARA 1976*

Cahit Zarifoğlu

ANKARA 1976. Onbir Ocak. Üstad Necip Fazıl'ı karşıladık. Yirmi otuzda trenle geldi. Reşat, Akif, Hasan, Bahri, Rasim ve ben. Üstad son kez çıkışı Yirmibir Ocağa ertelenen Büyük Doğu'nun çıkmamasına kesin karar verdiğini söyledi. Ve nedenlerini anlattı. Buna rağmen yine de çıkması için bir çok sebep sıraladı. Bunun için mevcut imkanlarından da söz etti. "İstişare edelim" dedi bize. Büyük adamın bu sözü söylediği topluluk içinde olmakla içime ani bir olgunlaşma hücum etti. Nice denizlerde, sokaklarda kaldıktan sonra şu Ankarada yakam avuçları içinde toparlanıp içine alındığım iklimde, içimin bu ani hamlelenmesi ile fiziğim de harekete geçecek ve oturduğum koltuktan taşacağım, sigara ağzımın kıvrımlarında kaybolacak, gövdeme yer bulunamayacak sandım, rezil oldum.

Neyse ki kendimi toparladım Üstadı dinledim: Büyük Doğu hareketinin oluşturduğu zümreyi "çeşmede en başta akan suyun bulanık kısmı"na benzetti. "düşük" deyimini de kullandı. "Esas meyvesi ilerde gelecek" dedi. "Tek tek birer şahsiyet istidadı gösteriyorsunuz. Deminki sözlerim toplum içindir. Cemiyet mücerrettir" dedi.

Büyük Doğu hareketinin oluşturduğu zümreyi "çeşmede en başta akan suyun bulanık kısmı"na benzetti. "düşük" deyimini de kullandı. "Esas meyvesi ilerde gelecek" dedi. "Tek tek birer şahsiyet istidadı gösteriyorsunuz. Deminki sözlerim toplum içindir. Cemiyet mücerrettir" dedi.

Aradan saatler geçiyor. Çeşitli konulardan yeni fırlayışlardan yeni varışlardan geçiyor.

Necip Fazıl'ı onbeş - yirmi dakika dinleyen biri kendi dünyasının ne kadar küçük, değersiz olduğunu derin derin anlar. Sohbetlerin, büyüklerin dizlerinin dibine oturmanın neler ifade ettiğini anlıyorum. Tasavvuftaki sohbet medeniyetini anlıyorum.

Üstad bütün o alabildiğine geniş ufuklarına, o derin idrakine, buluşlarına, dile hakimiyetine, o nefis İstanbul şivesine ve dinleyen herkesin onun verdiği eserlerden de büyük olduğunu tasdik etmesine ve temel konularda bütün hassasiyetine rağmen, bazı pratik konularda bir çocuk kadar saf. Kendi de farkında bunun: "Beni herkes kandırabilir" diyor. Mesela para konusunda, dünya menfaatleri konusunda. Teorik zekasının büyüklüğü görüyorum ki onda pratik ve özellikle aldatıcı, kandırıcı, kurnazlık edici zekaya yer bırakmamış, bu yaşına rağmen kalbi çocuk kalpleri gibi temiz ve berrak. Onda hesabilik yoktur. Onun bize menfi ya da müsbet görünen her hareketinde ve eyleminde, sadece tarihi büyük misyonunu yerine getirdiğine inanırım...

* Yukarıdaki bölüm, Cahit Zarifoğlu'nun 'Yaşamak' adlı deneme kitabından alınmıştır. Akabe Yayınları, sh. 47

Hazırlayan: Bülent Parlak
Şair, Yazar

SEMTİNE GÖRE GENÇLER

İstanbul'un farklı semtlerinde oturan gençlere, oturdukları yer hakkında neler düşündüklerini sorduk. İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Validebağ Yazarlık Atölyesi öğrencilerinin de katkıda bulunduğu soruşturmada gençlerin bazı cümleleri edebiyatçıları bile kıskandıracak güzellikte. Ve hiç de akılları beş karış havada değil...

Revaha Kutsal, 17, Sultanbeyli

Sultanbeyli'de yaşamak benim için hem zor, hem değil. Sanırım bu alışmamla ya da alışamamamla ilgili. Arabaların daha lüks, evlerin daha konforlu olduğu bir yerde yaşamaktansa iyi bir mahallesi olan semtte yaşamak beni daha mutlu ediyor.

Gece nüfusu gündüz nüfusunun neredeyse iki katı. İnsanların çalışmak için civar semtlere gitmek zorunda olduğu bir ilçe. İlkokulu burada bitirdim. Liseyi okuyan arkadaşım azdır. Yüzölçümü küçük, nüfusu kalabalık. Mahalle kültürü şükür ki devam etmekte. Kültürel birçok faaliyet vardır ancak meraklısı azdır. Nedeni gençlerin çalışmak zorunda olması olabilir. En takdir edilesi özelliği misafirperverlik. Yurtlarından göçen Suriyeli kardeşlerimize evini ve işini açan çok güzel insanlar görmüşümdür. Anadolu'dan göçen insanların da ilk uğrak yerlerinden. Bundandır ki sıcak bir ortamı var. Zaten Sultanbeyli turistik gezi yapılacak İstanbul semti değil, ekmek peşinde koşturulacak bir Anadolu kasabası gibidir.

Meltem Kaynar, 16, Okmeydanı

Bu semtte Cuma vakti camiye koşan yaşlı amcalardan daha iç açıcı bir şeye rastladığım söylenemez. Ekmeğinin derdine düşmüş küçük esnaflar da gözümden kaçmış değil. Ama bana sorarsanız ekmeğinin derdine düşmüş bu insanlar hiç samimi değiller. Derdine düştükleri şey ekmek olunca yüreklerinde bulunan insanlık kırıntıları yok olmaya yemine duruyor. Artık onların el koyup ekmek teknesi dedikleri yere giren herkes ise müşteri oluveriyor birden. Buranın anlam vermeye fırsat bulamadığım yönlerinden biri ise doğuya giden şehirlerarası otobüslere mesken haline gelmiş olması. Bu durum insana ne gitmeyi ne de kalmayı unutturuyor. Peki, bize bu durumu yaşatanların suçu, cezası ne olacak? Kültürel açıdan ise batı kültürünü yok sayan bu semtte anlayacağınız herşey çok normal. En normal olan şey ise benim. Burayı sorarsanız burası Okmeydanı.

Feyyaz Yorulmaz, 20, Ümraniye

20 yaşında üç şehir sekiz semt değiştiren bir insansanız kendinizi bir yere ait hissetmemeniz anormal bir durum değildir. Kalıcı dostluklar ve müdavimi olduğunuz bir mekân yoktur sizin için. Semtler gelir

düzeyine göre ayrıldığından sabahları otobüs bekleyen mutsuz kravatlılarla aynı kaderi çocuk yaşta yaşamak Ümraniye için anlamsız değildir. Çünkü öğretilen tek gerçek paradır. Bu yalanlara kanan gençler diploma için çabalar, çoğu geçim sıkıntısı yaşayıp eğitimden, çalışma hayatına atılır ve geleceğin mutsuz kravatlılarından biri olma yolunda hayallerini bırakıp adaletsiz maratonda yerlerini alırlar. Son olarak kendine sorman gereken soru; Olmuyorsa zorlama diyen dayı haklı mı? Yoksa başarı zorlayanın hakkı mı? demiş Tevfik Koçak.

Talha Akgün, 18, Gaziosmanpaşa

Gaziosmanpaşa'da genç olmak demek; gücü, cesareti ve hayatta kalabilmeyi simgeler. Çünkü burası esrarengiz insanların içinde bulunduğu karanlık bir yer. Her gün gencecik hayatlar kötü işlerden dolayı ya ölüyor yada mahpuslarda çürümeye terk ediliyor. Burası Gaziosmanpaşa, burası çok karanlık. Ve karanlık bir yolda yolu aydınlatacak insan sayısı azdır.

Emine Öztaş, 16, Pendik

İstanbul'un can alıcı ilçelerine uzak kalan, kıyıda köşede diye itilen, hala daha ısrarla çoğu kişi tarafından ismi tanıdık gelemeyen semt. Pendik.

Yalnızca merkezden ibaret olmayan bu semtte mahallelerine göz attığınızda bulursunuz sıcak ortamı. Kaynarca, Kurtköy, Velibaba, Kavakpınar, Güllübağlar, Taşlıbayır gibi mahalleleri daha çok bilinmektedir. Eskiden pek tercih edilmediğinden olsa gerek, daha samimiymiş komşuluk ilişkileri. Zamanla kalabalıklaşmasıyla birlikte önceden karşı karşıya gelindiğinde verilen selamlar, yerini boş bakışlara bırakmış. Yokuş aşağı devam eden yollar, her yerde bina olmamasıyla boş kalan alanlar, parklar, yeşillikler bir çocuğun büyüyebilmesi için vardır adeta. "Çocuk dediğin düşe kalka büyür," sözünün karşılığının en iyi gösterilebileceği semt olarak görürüm ben Pendik'i. Bizim mahalleye -Velibaba mahallesi- bakanın elinde çekirdekle kapı önünde oturan komşular, cıvıl cıvıl sesleri eksik olmayan çocuklar, camdan dışarıya bakan yaşlılar, yardımlaşmayı birbirine borç edinmiş komşuluklar çarpar gözüne. Sadece bizim mahalle de değil, gittiğim çoğu küçük yerleşim kesimleri aynıdır.

Pendik'in biraz daha nezih kısımlarına göz atacak olursak... Anne ve babamın, hatta çoğu eski Pendiklilerin "Şu sahili doldurdular, etrafa binaları diktiler de ne oldu yani!" diye yakındığı merkezi vardır mesela. Kısa bir yolculuk yapalım merkezde: Pendik çevresinden doğruca merkeze gelen mavi minibüslerden indiğiniz gibi hemen karşıdaki alt geçitten geçersiniz. Alt geçit dediğime de bakmayın, Kapalıçarşı'yı andırır bana. Hep kalabalıktır, etrafta mağazalar vardır. Kısa ama etkili, çoğu insanın vaktini öldürdüğü, henüz yapılan Marmaray'ın girişi de bulunan alt geçitten Pendik'in yenilenmeye başlamasıyla yapılan yürüyen merdiveni kullanarak çıkarsınız. Çıktığınız anda boylu boyunca mağazalar, dönerciler, kafeler vardır. Merkeze ait ara sokaklar işlektir. Genç arkadaş grupları, anne ve babasının elini sıkıca tutan çocuklar, buldukları yere oturup soluklanan yaşlılar bulunur caddelerde. Bir camii vardır ve onun hemen yanındaki yol, 'Kuş Parkı' olarak anılır. Oradan elleri kafasına siper edinmiş halinde koşuşturan insanları görürsünüz. Pendikli olup da Kuş Parkı'ndan geçerken kuşların tuvalet istilasına uğramayan yoktur. Dümdüz ileri gittiğiniz vakit sahile çıkar yolunuz. O sahil ne piknikler, kayalar ne sevgililer görmüştür... Sahilde yeni akıma kapılan patenciler vardır; bisiklet yolundan eksik olmayan bisikletler. Merkeze yakın yerlerde binalar, villalar... Eh, mahallelerin aksine nezih kesimdir oralar. Ve en çok sevilen yeri Marina'sıdır. Pendik Marina. Kafelerdeki fiyatlar öğrencilerin dudaklarını uçuklatacak cinsten olsa da yatların, gemilerin denizle buluştuğunda ortaya çıkan görüntü görülmeye değerdir. Pendik aslına bakıldığında mütevazı, kendince şirin bir yerdir.

Pendik'te çocuk olmak güzeldi, genç olmak güzel, eminim yaşlanmak da güzel olacaktır...

Özge Tan, 18, Gazi Mahallesi

Gazi mahallesinde anarşist olmak kolaydır. Ermeni, Kürt ya da alevi olmak da. Çoğu komünizm altında toplanmış örgütlere kanmayın. Gazi, tüm o renkleri ile kendince bir karmaşa ve tabi haber bülteni izleyen herkesin bildiği molotofları ile de bir kaos ruhu taşır.

Az düşünmedim, köyün "yine bela açacaklar" modunda "anarkotlar" dediği sülaleden geldiğim için mi böyleyim? Ters doğduğum için mi? Yoksa ailem –han ile biten kardeş-

Yurtlarından göçen Suriyeli kardeşlerimize evini ve işini açan çok güzel insanlar görmüşümdür. Anadolu'dan göçen insanların da ilk uğrak yerlerinden. Bundandır ki sıcak bir ortamı vardır. Zaten Sultanbeyli turistik gezi yapılacak İstanbul semti değil, ekmek peşinde koşturulacak bir Anadolu kasabası gibidir.

İstanbul MEM Validebağ Yazarlık-Dergicilik Atölyesi öğrencileri

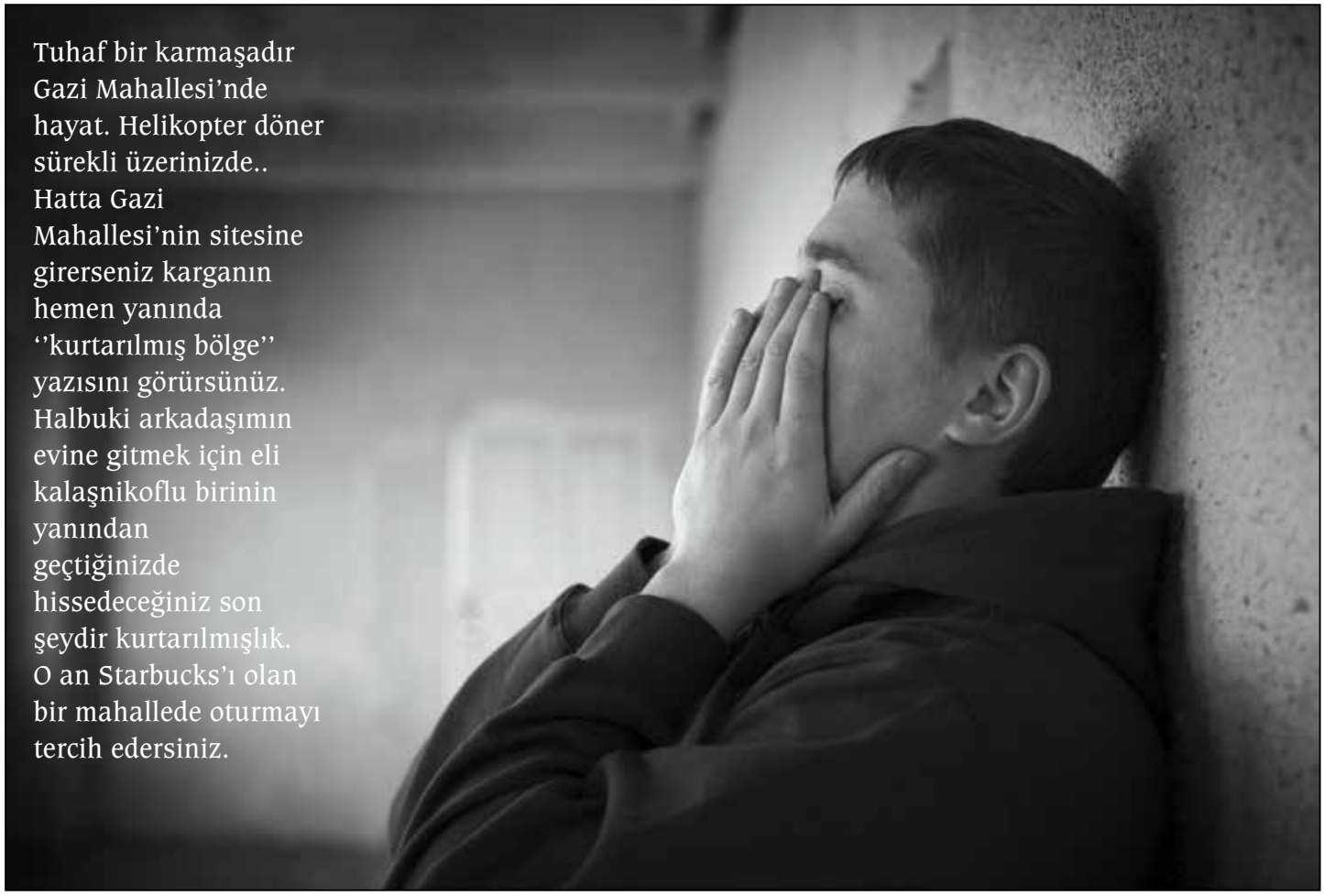

Tuhaf bir karmaşadır Gazi Mahallesi'nde hayat. Helikopter döner sürekli üzerinizde.. Hatta Gazi Mahallesi'nin sitesine girerseniz karganın hemen yanında ''kurtarılmış bölge'' yazısını görürsünüz. Halbuki arkadaşımın evine gitmek için eli kalaşnikoflu birinin yanından geçtiğinizde hissedeceğiniz son şeydir kurtarılmışlık. O an Starbucks'ı olan bir mahallede oturmayı tercih edersiniz.

lerimin ismine inat ''özge'' dediği için mi böyle oldum? Birine her gün ''başka- farklı'' diye seslenirken ondan normal olmasını bekleyemezsiniz sonuçta. Ama gözyaşları içinde geçirdiğim bir yılın ardından anladım ki beni ben yapan biraz da mahallemdi.

Beni mahalleme döndüren on iki tercihlik bir formdu. Karakolumuzda ''bölge 1'' diye geçen lisede okumaya hak kazanmıştım. Lise hayatımın ilk üç yılında gerçek boykot grubundan daha kalabalık bir şekilde boykotu boykot etme şansını bile yakalayacak kadar çok eyleme tanık oldum. Ve en son yoruldum.

Üzerimizden cam şişeler atılırken zile daha dört ders vardı. Bu şekilde eve çok yollandık biz. Ağlayan arkadaşlarım olurdu panik içinde. Ben sadece sinirlenirdim. Plastik mermi tozları ile ciğerlerimiz çıkacakmışçasına öksürükken o koridorlarda çantamızı alıp eve gitmek dışında yapabilecek pek bir şeyimiz olmazdı.

Gazi de slogan duymak günlük bir olaydır. Kimse cama çıkmaz. Eğer yeterince işsizseniz kulak verip ne için olduğunu anlamaya çalışabilirsiniz.

Tuhaf bir karmaşadır Gazi Mahallesi'nde hayat. Helikopter döner sürekli üzerinizde.. Hatta Gazi Mahallesi'nin sitesine girerseniz karganın hemen yanında ''kurtarılmış bölge'' yazısını görürsünüz. Halbuki arkadaşımın evine gitmek için eli kalaşnikoflu birinin yanından geçtiğinizde hissedeceğiniz son şeydir kurtarılmışlık. O an Starbucks'ı olan bir mahallede oturmayı tercih edersiniz.

Ceren Uzun, 16, Şişli

Yaşadığımız yeri en iyi pencereden gözlemlediklerimiz anlatır bize. Burası Şişli, pencerem her daim açık. Mahalleli balkonunda çaylarını içiyor, selamlaşıyoruz. Rutin gidiş gelişleri izliyorum. Dışarıya ayak basınca rutinliği kalmıyor tabi, bir curcuna bir kalabalık. Günün her saati bir koşuşturma var, hızlı geçiyor günler. Ayak uyduramadığım zamanlar sakinliği arıyorum. Mahallelerden yükselen inşaat sesleri doğanın güzelliklerini bana unutturuyor. Penceremden görülen ince işçilikle inşa edilmiş beton yığınları ve Şişli'nin yedi harikası olan alışveriş merkezleri etrafımı çevreliyor. Güneşi sadece tam tepedeyken görebiliyorum. Merkez Şişli. Karanlık yayılıyor sokaklara. Şişli'de tüm ışıklar yanıyor, motorlar bağırıyor, gençler kahkahalar atarak gece turları yapıyor. Canlılık hiç bitmiyor. Gündüz geceye hapsolmuşken benim pencerelerim kapanıyor, işte gerçek Şişli o zaman başlıyor.

Melin Okandan, 17, Erenköy

Kapınız Erenköy'e çıkıyorsa gençken, pencereleriniz perdeleri açıldığında Erenköy sokaklarıyla fingirdeşiyorsa, koskoca semtte iki-üç kişi görebilirsiniz yalnızca. İlk bakışta yüzlerce insan üst üste yığılıdır. Diğer çoğunun aksine henüz pek az atım tamamlayabilmiş kalbinizde heyecan bu saman sarısı insanların arasında çabucak

tutuşur. Onlardan biri olup aralarına karışma arzusu ergenliğinizin dünyaya verdiği en büyük zarar haline gelmiş birey olma arzusunu siler atar. Ancak sayı saymayı matematik derslerinden öğrenmemişler için durum farklıdır. Onlar için binlerce görünen kafalar içleri açılıp bakıldığında sayıca iki üç tanedir yalnızca. İdeolojik teyze beyni, tiki kız beyni, kaykay sürmeye çalışan ergen beyni; her geçen gün biraz daha bıkarsınız. Sıkılırsınız, eğer anlattığım gibi bir gençseniz.

Gene de on dakika mesafedeki sahilinize koşmak, çimenlere uzanmak rahatlatır sizi biraz. On yedi yaşında emekli hayatının tadını çıkarırsınız. Mutluluk ve huzur olur içinizde çoğu zaman, ki huzurdan bıkmak çok kolaydır. Ağzında sakız, elinden telefonu düşmeyen ergen kız gibi iki dakikada bir sıkılmanız doğaldır. İkiniz de ergensinizdir, onun sıkılmasının sesli harfleri yoktur yalnızca. İşte o zaman Kadıköy-Bostancı dolmuşları bekler sizi evinizin pek az uzağında, binip gidersiniz ve umarsınız her defasında, semtinizdekinden farklı birkaç kişi vardır diye oralarda...

Ufuk Özkan, 16, Göktürk, Eyüp

Genç olmak bir binanın temel atma töreni gibidir. Malzemeden kaçmadan ne eksik ne fazla düşüncesiyle itinayla oluşturup büyük ve ihtişamlı bir yapı ortaya çıkarılacağının en belirgin ve ilk göstergesidir.

Pekâlâ, her şey gibi bu başlangıcında üzerinde bir sıkıntı bulabileceğimizi biliyorum ve bu da o binanın temeline yüklenen sorumluluk diyorum. Yani genç olmanın üzerimize yüklediği sorumluluklar.

Yaşadığım yerde bu sorumluluğu en basit ifadeyle kendi ekonomimizi doğurmakla açıklayabiliriz. Buraya has bir sıkıntı var ulaşım. Merkezi bir semte gidişte harcanan yol masrafı bile birçok şeyi etkileyebilir.

Evet, az bir miktar fakat maalesef bir gencin gözüne fazlasıyla batabiliyor.

Özetle genç olmanın; bol olan vakti israf etmeden kullanmak, ileriye dönük bir hayat yatırımı değeri taşıdığını bilerek geçirmek ve yetişkinlerin anlayış biçimlerine göre "Onlar da bir şey mi canım." dediği sorumlulukları elden geldiğince yerine getirmekle anlamını kazanabildiğini söyleyebilirim. Nerede olursak olalım.

Ömer Doğuhan Yiğit, 15, Etiler

Genç olmayı çok ulvi bir özellik olarak görüyorum; bunun temel nedeni insan tabiatımızda enerjimizin ve yeterliliğimizin zirve noktasında genç bulunmuş olduğumuzu düşünmem.

Bulunmuş diyorum bu kelime bana göre sihirlidir. Çünkü bazı durumlarda bulunmak zorunda kalırız, bu elimizde değildir elimizde olan ise o durumu nasıl yönettiğimizdir.

Kısaca anlatmak gerekirse eğer genç isek bu uzun süremeyecektir. O yüzden bulunduğumuz durumu en iyi şekilde kullanmamız gerekir.

Genç olmanın en güzel tarafı her şeyi yapmaya gücünüzün, isteğinizin ve yapabilirliğinizin olmasıdır.

Genç olmanın en kötü tarafı yukarıda bahsettiğim gibi gücü ve isteği geleceğimizi şekillendirmek uğruna harcamak zorunda kalmaktır.

Burada sisteme veya bir otoriteye laf atmak istemiyorum, ne de olsa insan düşünen ve

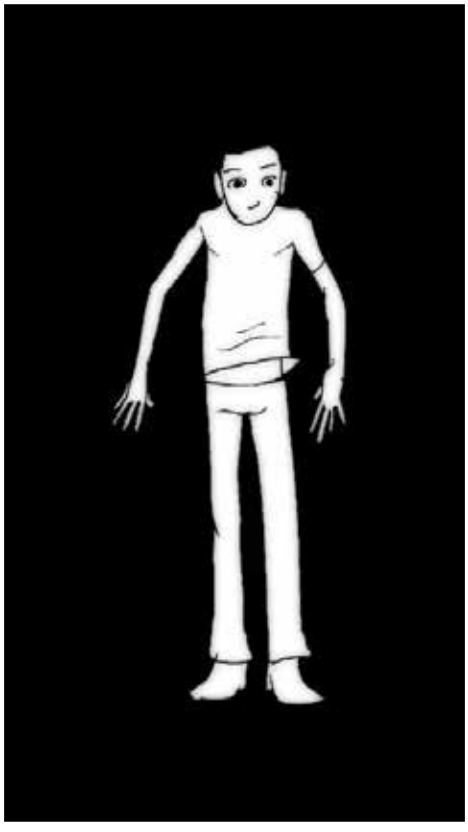

çalışan bir varlıktır. Bunlardan biri olmadığı sürece insan olduğumuz yerde çok büyük boşluklarla karşılaşırız.

Kader Akyol, 17, Esenler

Kendini gerçekleştirme isteğiyle yanıp tutuşan Esenler. Televizyon ağzıyla İstanbul'un yeni göz bebeği, insan manzaralarıyla yoksunluğun ve yoksulluğun merkezi. Balkonunuzda geçireceğiniz birkaç saatinizde, kafanızı mermerden yukarı kaldırıp -boyun fıtığı olabilirsiniz- seyre dursanız gökyüzünü görebilirsiniz. Eğer karşınızdakileri resmedeceksem, sabahtan akşama dek televizyon izleyip yemek yapan ve çirkin eşyalara hapsolan mahkûm kadınlarla karşılaşacaksınız. Tamam, kabul bu da bungunlaştı. Aşağı eğelim kafamızı, sıradan bedenlerde inanılmaz zihinler. Metnin başında bahsetmiştim; kendini gerçekleştirme isteğiyle yanıp tutuşan Esenler. Öksüz sokakların başucunda insan gölgeleri. Oldukça ürkütücü bir eksiklik çarpacak olgunluğunuza gölgelerinden farkları anlaşılmayan ''kara zihinler.'' Sıradan bir gününüzü olağanüstü olaylarla biçimlendirecek, fakat bir süre sonra bu dilimlerde normalliğe karışarak yaşamınızı bulandıracaktır. Oysa hiçbir beş yaşın umudunda apartman merdivenlerinde piknik yapmanın bunaltıcılığı yoktur. Oysa hiçbir annenin evladını ya dönemezsek kuşkusuyla parka götürme fikri yoktur.

Mahmut Akyol, 15, Esenler

Esenler'de genç olmak, insani duygularınızı biraz da olsa kaybetmektir. Her sokak başı, arsa gibi yerlerde kümelenen serseri gruplarından dolayı kendini sınırlamaktır. Delikanlı hislerinizi semtin dışına kadar içinizde yaşarsınız, yoksa yolunuzu kesen serseri kümesi sizi de kesebilir. Esenler'de müzik dinleme ihtiyacımız olmaz, çünkü doğan görünümlü şahinler son ses müzikle gönlümüzü titretir. Esenler'de genç olmak, aklı yarım gençlerin hayali sınırsız zihinleri sınırlamalarına maruz kalmaktır. Zaman ve mekânın bize bütünleşmiş gereken bir dilimde birkaç sandıkla umutlarınızın kucağınıza verilmesidir.

Gençlik filmlerinin sadece isimlerine bakmak bile onlar hakkında yeterince bilgi sahibi olmayı sağlar: Genç ve Güzel, Zamana Güzellik Kat, Neşeli Gençlik, Çılgın Dersane serisi, Genç Yetişkin, Ara Beni Eğlenelim, Kötü Kızlar, Kızlar Yurdu, Bu Kız Beni Aşar, Güzel Kızlar Kulübü. Filmlerin sadece isimlerinden gençlik filmlerinin temel vurgusunun genç olmak, güzel olmak, neşeli olmak, eğlenmek ve genç iken yetişkinlerin sahip oldukları yaşam standartları doğrultusunda yaşamak olduğu anlaşılır.

Deniz Bilici
Psikolog, Sinema Yazarı

Gençlere Yaşatılan filmler

Gençlik filmleri

Sinemanın özellikle genç nesil için bir çekim alanı oluşturduğu yadsınamaz bir gerçektir. Sinemayı yakından takip eden ve kendine özgü marjinal uğraş alanları oluşturmaya çalışan gençlerin, kendi deyimleriyle kafa dağıtmak ve gerçek hayatın sıkıcılığından uzaklaşmak için sığındıkları bir liman olarak ön plana çıkar sinema. Dolayısıyla sinema genç nesil için akılda kalıcı unsurlarıyla manipülatif bir oryantasyona sahiptir. Kurulan sinema dili, büyük oranda gerçek hayattan yansıtılsa da sinemanın kurgusal kısmı gençlerin ruhsal ve zihinsel dünyasını önemli ölçüde biçimlendirmektedir. Dram, komedi, suç filmlerinin yanı sıra bir 'gençlik' sineması başlığının var olması bu biçimlendirmenin en başlangıç noktasıdır.

Gençlik filmlerinin sadece isimlerine bakmak bile onlar hakkında yeterince bilgi sahibi olmayı sağlar: *Genç ve Güzel*, *Zamana Güzellik Kat*, *Neşeli Gençlik*, *Çılgın Dersane serisi*, *Genç Yetişkin*, *Ara Beni Eğlenelim*, *Kötü Kızlar*, *Kızlar Yurdu*, *Bu Kız Beni Aşar*, *Güzel Kızlar Kulübü*. Filmlerin sadece isimlerinden gençlik filmlerinin temel vurgusunun genç olmak, güzel olmak, neşeli olmak, eğlenmek ve genç iken yetişkinlerin sahip oldukları yaşam standartları doğrultusunda yaşamak olduğu anlaşılır. Sosyal ve kültürel dokuların bu temel vurgular içerisinde eritildiği gençlik filmlerinin çoğunda, hayatın sıkıcı, yorucu ya da fakir yanlarının bile eğlence içerisinde absorbe edildiği ve hayatın eğlence odaklı bir merkeze oturtulduğu gözlenir. Gençlik filmlerinin bir diğer önemli özelliği ise günümüzün popüler genç şarkıcılarının ve oyuncularının bu filmlerde başrolü üstlenmeleridir. Böylece gençlere ideal bir rol model sunulmuş olur: Genç, güzel, yakışıklı, enerjik Selena Gomez, Zack Efron, Sinem Kobal, Merve Boluğur, Çağatay Ulusoy...

The Wave

Sıradan gençlik filmlerinin dışında kalan, ancak gençlerin gerçek günlük sorunlarını sinema diliyle harmanlayarak anlatan Alman yapımı *The Wave* (2008) filmi, hem gençlerin sorunlarına dikkat çekmesi hem de gençlik filmlerinin ne kadar yüzeysel ve içi boş bir dünya sunduklarını görmek açısından son derece önemlidir. Filmi bu derece gerçekçi kılan yaşanmış bir olaydan uyarlanmış olmasıdır aslında. Filmin konusu 1967 yılında California'da yaşanan gerçek bir olayın günümüz Almanya'sına uyarlanmasıyla oluşturulmuştur. Faşizmin köklerine dair bir hikâyeyi el alan film, bu hikaye içerisinde farklı din ve milliyetten, yaştan ve sosyal statüden gençlerin sorunlarına da değinir.

The Wave'den bir sahne

Sıradan gençlik filmlerinin dışında kalan, ancak gençlerin gerçek günlük sorunlarını sinema diliyle harmanlayarak anlatan Alman yapımı The Wave (2008) filmi, hem gençlerin sorunlarına dikkat çekmesi hem de gençlik filmlerinin ne kadar yüzeysel ve içi boş bir dünya sunduklarını görmek açısından son derece önemlidir.

Film normal bir lisede öğretmenlik yapan Rainer Wegner'in proje haftasında verdiği otokrasi dersi ile başlar. Öğrencilerin ilgisizliği üzerine dersi bir deney yaparak anlatmaya karar verir Wegner. Disiplin aracılığıyla gücü elinde tutan Wegner kendisini lider ilan ederek dersine katılanların kendisine itaat etmelerini ister. Gruba bir isim ve logo bularak öğrencilerin üniforma gibi tek tip giyinmesini sağlar. Grubun adı 'dalga'dır. Uygulamalı anlatım derse iştiraki artırır. Ancak sınıf gençlerden oluşmaktadır ve henüz ergenliğin sıkıntılarıyla baş edemeyen gençler kendileri için çözüm olarak gördükleri 'dalga'nın, gerçek hayatta neye tekabül ettiğini anlamaktan çok uzaktırlar.

Otokrasi anlatımı içerisinde grubun tüm üyelerinin birbirlerine denk ve eşit olduğu, kimsenin herhangi bir üstünlüğünün olmadığı düşüncesi pratik olarak uygulanır. Gençlerin en temel sorunları olan özgüvensizlik, yalnızlık, gruba aidiyet, aşırı özgüven gibi durumlar otokratik bir grup içerisinde yok olur.

Dalga Hareketi

Özgüven eksikliği, gençlerin toplumda sinik ve çekimser kalmasına sebep olur. Çok başarılı ama kendine güveni olmayan Lisa, grup kimliğini benimseyerek kendine burada bir rol bulur. Grup içerisinde yüklendiği görev ile kendine güveni gelir ve arkadaşlarının arkasına saklanmak yerine onlarla aynı safta yer alır. Bir Türk olan Sinan, milliyetinden dolayı dışlanan ama uyuşturucu içen bir gruba dahil olarak grup aidiyetliği üzerinden kendine bir kimlik oluşturmaya çalışır. Ancak 'dalga hareketi' ile birlikte ortadan kalkan milliyet olgusu, Sinan'ın da grup içerisinde bir rol almasına vesile olur. Her bir rol alış ile birbirine karşı rekabet duygusu ile hareket etmek yerine birbiri için beraber harekete geçme duygusu gelişir. Böylece

imkansızlıklar ortadan kalkar, beraberlik içerisinde güven sağlanır.

Gençlerin ailevi sorunları da toplum içerisindeki duruş ve davranışlarını derinden etkiler. Babası olmayan, annesi alkolik bir kadın olan Marco, ailevi sorunlarının altında ezilen ruh haliyle çekinik ve içine kapanık davranmaktadır. Stratejik kararlar vermekte zorlanır. Dalga ile birlikte kendine bir aile edinerek burada kendini güvende hisseder. Gruba aidiyetini grubu ailesinin yerine ikame ederek kurar.

Kişilerin eksikliğini çektikleri durumlar, sahip olamadıkları fiziksel özellikler ve sosyal statü gibi sebeplerden kaynaklı olarak, gruba bağlılıkları farklı oranlarda gelişir. Kimisi sadece sınıf içerisinde gruba aidiyetini sürdürüp bunun gerçekliğini mantıklı bir zemine oturtabilirken, özgüvensiz, psikolojik olarak sorunlu ve dışlanan konumdaki bir kişi kendisine bir rol veren gruba kendini adayabilir. Önceleri dışlanan ve dalga geçilen Tim, arkadaşlarına parasız uyuşturucu bularak onlarla iyi olmaya çalışır. Dalga ile birlikte grup kimliğini fazlasıyla benimseyen Tim, dalgaya kendini adar. Kendine güvenini kazanır. Dolayısıyla dalganın feshedilmesi durumunda en büyük yıkımı Tim yaşar. Çünkü dalganın feshedilmesi demek, onun varlık sebebini elinden almaya denk gelir. Neticede bu gerçekle yüzleşince çözümü kendini öldürmekte bulur.

Dalga filminde yapılan deney gibi, hayat bir deneymişçesine olmayan ya da olması neredeyse imkansız dünyalar kurar. Matrix'in kurgusallığı ne kadar ortadaysa gençlik filmlerinin kurgudan uzak oldukları o kadar aşikardır gençlerin nazarında.

Das Experiment

Gençlerin temel sorunlarını da ele alan bu filmin yanında benzeri bir deneyi yetişkinler üzerinden anlatan *Das Experiment* filminde de kişilerin psikolojik yapılarının, içine girdikleri rollere kendilerini adama oranlarına bağlı olarak grup aidiyetinin ne kadar yıkıcı olabildiğini gösterir. Bunun için kurgusal bir ortamın ve rolün verilmesi yeterlidir.

Dalga filmi gençliğe hitap eden filmler içerisinde istisna olsa da, gençlik filmlerinin bazı ortak noktaları mevcut. Bir arkadaş grubuna ait olmak ya da olmamak bu ortaklığın en üst sırasında gelmekte. Gençlik ilişkilerinin kuruluş biçimi daha çok grup üzerinden olması, bu temayı işlemeyi de zorunlu kılıyor. Bununla birlikte gençlerin,

* Özgüvensiz olmaları,
* Suça eğilimli olmaları,
* Yasak tanımamaları,
* Yüksek sesli müzik dinlemeleri,
* İçki içmeleri,
* Kız-erkek ilişkilerini her şeyin merkezine oturtmaları,

gençlik filmlerinin kurgulanmasında ana örüntülerdir.

Ben Kimim?

Yine bir Alman filmi olan 2014 yapımı '*Ben Kimim?*' sayılan tüm bu özelliklerin toplamından oluşan bir filmdir. Asosyal, kendine güvensiz ve ailesi olmayan Benjamin, kendini bilgisayar ortamına hapseden başarılı bir hacker yani bilgisayar korsanıdır. Kendisi gibi bilgisayar korsanlığı yapan bir grup ile arkadaşlık kurarak kendine burada yeni bir kimlik kazanır. CLAY grubunun üyesi olmak onun için her şey olmak anlamına gelir. Birlikte içki içer, gece kulüplerine gider, tüm yasakları delerek suç işlerler.

Gençlik filmlerinin büyük çoğunluğu gerçekten uzak, sanal dünyalar sunar gençlere. Dalga filminde yapılan deney gibi, hayat bir deneymişçesine olmayan ya da olması neredeyse imkansız dünyalar kurar. Matrix'in kurgusallığı ne kadar ortadaysa gençlik filmlerinin kurgudan uzak oldukları o kadar aşikardır gençlerin nazarında.

TÜYAP
www.tuyap.com.tr

TÜRKİYE YAYINCILAR BİRLİĞİ
TURKISH PUBLISHERS ASSOCIATION

34. TH ULUSLARARASI INTERNATIONAL İSTANBUL KİTAP BOOK FUARI FAIR

humor: looking at life with a smile
mizah: hayata gülümseyerek bakmak

NOVEMBER 7-15 KASIM 2015

www.istanbulkitapfuari.com
www.istanbulbookfair.com

Ziyaret Saatleri
Hafta sonu : 10.00 - 20.00
Hafta içi : 10.00 - 19.00
(*15 Kasım 2015 : 10.00 - 19.00)

kitapfuari istanbulkitapfuari kitapfuari kitapfuari

Destekleyen Kuruluş *Supported By* KOSGEB

Küresel Fuar Endüstrisi Birliği *The Global Association of the Exhibition Industry* ufi Üye Kuruluş - *Member*

Üye Kuruluş Uluslararası Kongreler Birliği *International Congress and Convention Association* ICCA Member

Üye Kuruluş / *Member* Uluslararası Ticaret Fuarlarına Ulusal Katılımlardan Sorumlu Organizatörler Birliği *The Association of Organisers of Exhibitions Abroad and of National Participations in International Trade Fairs and Exhibitions*

Üye Kuruluş / *Member* TÜRKİYE FUAR YAPIMCILARI DERNEĞİ *TURKISH FAIR ORGANIZERS ASSOCIATION* TFYD

K-O TSE-ISO-EN 9000 TS EN ISO 9001:2008

TÜYAP İSTANBUL

TÜYAP FUAR VE KONGRE MERKEZİ
TÜYAP FAIR CONVENTION AND CONGRESS CENTER
Büyükçekmece, İstanbul / Turkey

BU FUAR 5174 SAYILI KANUN GEREĞİNCE TOBB (TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ) DENETİMİNDE DÜZENLENMEKTEDİR.
THIS FAIR IS ORGANIZED WITH THE AUDIT OF TOBB (THE UNION OF CHAMBERS AND COMMODITY EXCHANGES OF TURKEY) IN ACCORDANCE WITH THE LAW NO. 5174.

Abdullah Bozdoğan
Yazar

Ergen sözlüğü

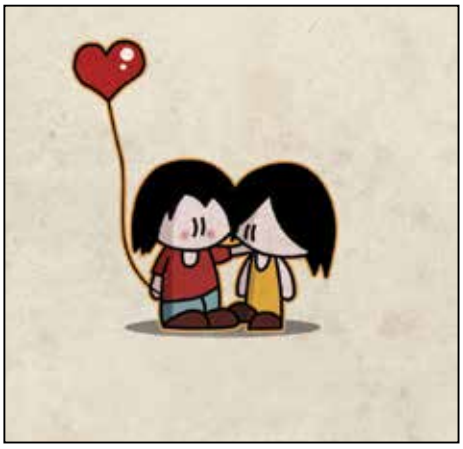

Aşk

Bir genç doğmadan önce aşık olur. Bu ne mi diyeceksiniz? Bu, bir genci saran, sarmalayan kokudur. İçini kendisinin dışında tutmaya çalıştığı güvenidir aşk. Artık güven ortadan kalkmıştır. Aşk kendisini sevdirmenin gururunu yaşamaktadır. Mağlup gencin çaresi aşka sarılmaktır. Sabahın ilk ışıklarıyla evden çıkınca dönüş saatini aşk belirler, günlerin Pazartesi veya Perşembe olduğundan henüz haberdar değildir genç. Aşk iyice sazı eline almıştır. Akşam yemeği unutulur, bayat ekmek bile kendi fikirlerinden daha tazedir. Çünkü bir girdabın içinde takılmış ve plaklara bile taş çıkarmaktadır. Aşk güler, ellerinden gözyaşı akarken bir mağlubun. İşte burası en yüksek tepedir. Zirvede bir keyfin gözlemcisi olmak aşktan başka kimseye nasip olmaz.

Baba

Her sözün başlangıcı babanın gözlerindeki tepki ihtimaliyle ölçülür. Korkunun tanımını babanın ses tonu belirler. Para istenecekken yumuşatılan sesler bir yalanı saklarken titreşimdeki telefon gibidir. Baba tüm dertlerin başlangıcı olarak kabul edilirken başı derde düştüğünde ilk başvurulan kapıdır gençler için.

Yorgunluk

Önce dilde başlar yorgunluk. İşe başlamadan eklemlerde ağrı başlar. Puflama bunun cilalanmış şeklidir. Off ise İngilizcedeki kapatma anlamıyla dudaklar arasından çıkar. Haliyle işe hiç başlamadan son verilen bir yorgunluk ortaya çıkar.

Telefon

Telefon kablosu varken daha özgürdü. Kablosunu koparan telefon kendine bulduğu yeni yaşam alanında, her yerde dolaşan arkadaşlar bulmak için sokaklara çıktı. Önüne çıkan her yaş grubundan insanla iletişim kurdu. Sonunda sorgusuz sualsiz vakit geçirebileceği tek yaş grubunun gençler olduğuna karar verdi. Arkadaşlıkla başlayan gün birlikteliği zaman ilerledikçe dostluğa dönüştü. Sonra telefon kablolu günlerini özledi. Zira öyle özgürdü. Şimdi; ceplerde, çantalarda, elin altında-üstünde dolaşınca hem kendi sonu oluyordu hem de başkalarının özgürlüğünü kendi içine saklıyordu. Dönmek istedi bir kabloya bağlı olduğu eve fakat artık ne ev kalmıştı ne kendine yetecek bir kablo.

Pişmanlık

Yapılmaya çalışılacak her ne ise sonunda pişmanlığı yüksek olacaklardan seçilir. Pişmanlığı alelade olup da gençliğin gözü karalığına söz söyletmeme telaşı ile en hatırı sayılır sorun fiilin kendisi olur. Artık aile ilk uyarılar ile sahnedeki yerini alır. Amcalar, teyzeler, komşular uyarır uyarır. Genç, tatlı bir hazzın içerisindedir. Uyarılara göğüs germek aykırı tavrı ile onu ayrıcalıklı kıldığını düşünmektedir. Fakat pişmanlık yavaş yavaş kendini belli eder. Gencin gözkapaklarından gelen pişmanlık tüm vücudu sarar ve pişman gençler arasına bir yenisi daha eklenir.

Fastfood

Hayat hızlı adımları gençlerde sabitler. Bunu yaparken de her şeyi hızlı yapmaları öğüdünü vermez. Fakat genç bu durur mu? Hızlılığın hızlandırılmış şeklini sever. Uykuyu hızlandırır 10 saat uyur yemeği hızlandırır 3 dakikada yer. "Sana zahmet mutfakta biber dolması var getirir misin?" dese birisi içeriden kepçe gelmesine kimse şaşırmamalıdır.

Korku

İşine gelenden korkulur tabelası asılsa bu dükkanın ilk ziyaretçisi gençler olabilir. Gençler aslında korkusuzluğun kitabının başlığı gibidirler. Çekinceler en son onların kapısından içeri girer. Korkuyu ümit ile besleyebilmiş ve hatta ümidi biraz daha ileri taşıyıp korkuyu ümide yutturmuş tek dünya varlığı gençlerden oluşur.

Sosyal Medya

Beğen tuşu hayat kurtarır deseler kimse inanmazdı. Sevginin göstergesini mi istiyorsun gir facebook'a beğen, en iyi seven sen ol. Hatta bununla yetinmeyeyim diyorsan, paylaş kısmına gel ve paylaş ki yaşayan büyük aşıklar listesine adın yazılsın. Sonra buradan hızlı bir hamle ile twitter'a geç retweet kısmı ilk gözüne ilişen yer olsun. Arkadaşlarının gönderilerini retweetle ve en iyi arkadaş sen ol. Gencim ben erken sevmeleri küçümserim diyorsan fav butonu seni bekliyor. Başarılar.

Güven

Güvenmek titiz bir davranış şeklidir. Yaş ilerledikçe titizlik arttığı gibi güvenme konusunda tedirginlik de artar. Gençler çabuk güvenir çabuk yanılır. Yanılmayacak ne vardır ki zaten. Tecrübe kaç kandırılmanın birleşimidir ki. Güvene güvene insan yaşını büyütür. Gençler de güvenmelerinin yanılmaları en yakın olarak arkadaşlarında görürler ve arkadaşlar arasından eleme yapa yapa kendilerine dost edinirler.

Şaşkınlık

Şaşkınlık gencin süsüdür. Şaşıracak ne kadar çok şey varsa o kadar heyecan sahibi olunur. Rutin ilerletilecek işler para etrafında dolanan işler olduğu için, para ile arasında sıfır düzleminde bir ilişki vardır gencin. Haliyle rutin olacaklar onu hiç ilgilendirmez. Hep yeninin peşindedir ve yeni olanlar gencin şaşırmasını sağlayacak tazeliktedir.

Hasan Aycın

Bir gençlik
bir gençlik
bir gençlik...

"Zaman bendedir ve mekân bana
emanettir!" şuurunda bir gençlik...

...

"Kim var?" diye seslenilince,
sağına ve soluna bakınmadan
fert fert "ben varım!" cevabını verici
ve her ferdi
"benim olmadığım yerde kimse yoktur!"
duygusuna sahip bir dâva ahlâkını
pırıldatıcı bir gençlik...

Necip Fazıl Kısakürek